

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΘΕΜΑ: Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Νομού Κεφαλονιάς

ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

Ευχαριστιες

Πριν ξεκινήσει το συγκεκριμένο τεύχος, θέλω να ευχαριστήσω κάποιους ανθρώπους που με βοήθησαν να το φέρω εις πέρας. Συγκεκριμένα τον επιβλέπωντα καθηγητή μου κ. Ίωνα Σαγιά, για τη βοήθεια και την υπομονή του, τον Χαράλαμπο Τουμάση και την Ειρήνη Ευαγγελάτου, από τη Νομαρχία Κεφαλονιάς, το Διοικητικό Συμβούλιο Δήμου Ερίσου, τους ανθρώπους της εταιρίας Ελληνική Φωτογραμμετρική (ELPHO) και τέλος το φίλο Δημήτρη Αργυράκη, Τοπογραφο Μηχανικό, το φίλο Γιώργο Δεμελή, Ηλεκτρολόγο Μηχανικό και τη φίλη Σταμένα Τζουγανάτου, Κοινωνιολόγο.

**“Η προστασία του περιβάλλοντος είναι υποχρέωση
της πολιτείας και δικαίωμα του καθενός”**

(άρθρο 24 παρ. 1 του Ελληνικού Συντάγματος)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία, περιόδου 2009 - 2010, έχει σκοπό να εντοπίσει θέσεις οικισμών, κατάλληλες ώστε να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές χωρικές επιπτώσεις, από μελλοντική οικιστική εξάπλωση, στο Δήμο Ερίσου, Νομού Κεφαλονιάς, Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Π.Ι.Ν.). Έτσι, αρχικά γίνεται μία περιληπτική αναφορά στα βασικά χαρακτηριστικά της χωρικής ανάπτυξης, όπως επίσης του στόχου και των υποστόχων της εργασίας. Στη συνέχεια γίνεται λεπτομερής καταγραφή της χωροταξικής θεώρησης και φυσιογνωμίας, των δεδομένων χώρου – περιβάλλοντος και της πολεοδομικής οργάνωσης, του Δήμου. Τέλος από τα δεδομένα της υπάρχουσας κατάστασης βγαίνουν κάποια χρήσιμα συμπεράσματα με την βοήθεια των οποίων γίνονται οι τελικές προτάσεις της εργασίας.

Στην απόκτηση απαραίτητων στοιχείων για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, που έχει ιδιαίτερη σημασία για το συγκεκριμένο Δήμο, λόγω της ιδιαίτερης περιβαλλοντικής του ταυτότητας, είχα βοήθεια ανθρώπων από την **αρμόδια Νομαρχία** της Κεφαλονιάς στην οποία και υπάγεται ο Δήμος Ερίσου, καθώς επίσης και βοήθεια ανθρώπων μέσα από το Δήμο Ερίσου.

PROLOGUE

This thesis was made in the period of 2009 – 2010 and its purpose is to localize appropriate positions for housing estates, so that all the spatial impacts will be minimized from further urban sprawl in the Municipality of Erisos, in County of Cephalonia, at the Regional of Ionian Islands. At the beginning takes place a reference to the basic features of spatial development and also to the objective and the sub targets. Next follows detailed transcription of the zoning view, of the environmental data and yet the urban planning set of the study area. Finally, these existing circumstances are drawing useful conclusions that are used at the final proposal.

To obtain the necessary data for the preparation of this work, I had help from people who work in the Prefecture that the Municipality belongs and also from people who work in the specific Municipality. This thesis has great importance for the particular Municipality, because of its special environmental structure.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
A. INTRODUCTION	12
1. Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	14
1.1. Αρχή Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	14
1.2. Στόχοι Βιώσιμου Χωρικού Σχεδιασμού	16
1.3. Συνιστώσες Χωρικής Ανάπτυξης.....	17
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 - Βασικά πραγματικά αντικείμενα της χωρικής εξάπλωσης.....	18
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 - Βασικές εδαφικές ενότητες της χωρικής εξάπλωσης	18
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3 - Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και παραδείγματα της χωρικής εξάπλωσης.....	19
2. ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΟΧΟΙ.....	20
2.1. Στόχος.....	20
2.2. Υποστόχοι.....	20
B. ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	21
1. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	21
1.1 Η θέση-ρόλος Δήμου στα πλαίσια Νομού-Περιφέρειας.....	21
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 - Εμβαδό στο σύνολο του νομού Κεφαλληνίας – Ιθάκης....	21
ΣΧΗΜΑ 1.1 – Δήμοι Κεφαλονιάς και Ιθάκης.....	22
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 - Εμβαδό στο σύνολο του νησιού της Κεφαλονιάς.....	22
ΣΧΗΜΑ 1.2 – Δήμοι Κεφαλονιάς.....	23
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3 - Πληθυσμός στο σύνολο του νησιού της Κεφαλονιάς.....	23
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1 – Πληθυσμός νησιού Κεφαλονιάς	24
ΕΙΚΟΝΑ 1.1 – Δ. Δ. Φισκάρδο.....	25
ΕΙΚΟΝΑ 1.2 – Δ. Δ. Άσσοι.....	25
ΕΙΚΟΝΑ 1.3 – Δ. Δ. Αντιπάτα	26
ΕΙΚΟΝΑ 1.5 – Δ. Δ. Κομιτάτα	27
ΕΙΚΟΝΑ 1.6 – Δ. Δ. Νεοχώρι.....	27
ΕΙΚΟΝΑ 1.7 – Δ. Δ. Πατρικάτα	28
1.2. Ρόλος του δήμου σε επίπεδο Νομού και Περιφέρειας.....	29
1.3. Ευρωπαϊκές - διεθνείς σχέσεις ή συμμετοχή σε δίκτυα.....	30
2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	31
2.1. Πληθυσμός-δημογραφική φυσιογνωμία-αστικοποίηση	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 – Πληθυσμιακή εξέλιξη Δήμου (1928 – 2001)	31
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1 – Πληθυσμιακή εξέλιξη Ερίσου (1920 – 2011)	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 – Ποσοστιαίες μεταβολές πληθυσμού των Δ. Δ. από 1941 – 2001, πληθυσμός για το 2001 και εκτίμηση για το 2011	33

	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 – Ποσοστιαίες μεταβολές πληθυσμού Ερεσού και Κεφαλονιάς από 1941 – 2001, πληθυσμός για το 2001 και εκτίμηση για το 2011.....	33
	ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2 – Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμών Δ. Ερίσου και Ν. Κεφαλονιάς – Ιθάκης, 1941 – 2011	34
	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 – Πληθυσμοί Ερίσου και Ν. Κεφαλονιάς - Ιθάκης από 1920 – 2001	34
	ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3 – Πληθυσμοί Δ. Ερίσου και Ν. Κεφαλονιάς – Ιθάκης, 1920 – 2011.....	35
	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5 – Μόνιμος & Πραγματικός πληθυσμός Δ. Δ. & Οικισμών Δ. Ερίσου, 2001	37
	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6 – Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού Δ. Ερίσου & Ν. Κεφαλονιάς, 2001	38
	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7 – Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού Π. Ι. Ν. και Ν. Κεφαλονιάς, 2001	39
2.2.	Οικονομικές δραστηριότητες.....	42
	ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.5 – Ποσοστιαία απασχόληση στους παραγωγικούς τομείς Δήμου και Νομού	42
2.2.1.	Πρωτογενής Τομέας.....	43
	ΧΑΡΤΗΣ 2.1 - Αμπελλοκαλλιέργειες	45
	ΧΑΡΤΗΣ 2.2 – Όρια NATURA 2000 στο Δήμο.....	47
2.2.2	Δευτερογενής Τομέας.....	48
2.2.3	Τριτογενής Τομέας.....	48
	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8 – Υποδομή του Δήμου σε καταλλύματα	50
2.2.3.1	Τουριστική Πορεία.....	51
	ΧΑΡΤΗΣ 2.3 – Περιοχή μελέτης σε σχέση με την Περιφέρεια	51
	ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΜΑ 2.4 – Θέση του Δήμου Ερίσου ως προς την Ιθάκη, τη Λευκάδα και τα λιμάνια Σάμης και Κυλήνης.....	53
2.2.3.2	Το Φισκάρδο.....	54
	ΧΑΡΤΗΣ 2.5 – Ορθοφωτ/φία Φισκάρδο, Είκοπος 2004 ΧΑΡΤΗΣ 2.6 – Θέση Φισκάρδου ως προς το Δήμο	54
	ΧΑΡΤΗΣ 2.7 – Ορθοφ/φία λιμάνι Φισκάρδου, Είκοπος 2004	55
	ΧΑΡΤΗΣ 2.8 – Κεντρικός οδικός άξονας Ν. Κεφαλονιάς.....	55
	ΕΙΚΟΝΑ 2.1 – Περιοχή Φισκάρδο (Πηγή Panoramio).....	56
2.3.	Απασχόληση - Ανεργία	58
	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9 – Οικονομική Δυναμικότητα των κατοίκων του Δήμου.....	58
2.4.	Υποστηρικτικές τεχνικές και κοινωνικές υποδομές.....	59
2.4.1	Ηλεκτροδότηση.....	59
2.4.2	Ύδρευση - Άρδευση.....	59
	ΧΑΡΤΗΣ 2.9 – Δίκτυο Ύδρευσης Δήμου	60

2.4.3	Αποχέτευση.....	61
2.4.4	Απορρίματα.....	61
2.4.5	Οδικό δίκτυο - Συγκοινωνίες	61
	ΧΑΡΤΗΣ 2.10 – Οδικό Δίκτυο Ν. Κεφαλονιάς.....	61
	ΧΑΡΤΗΣ 2.11 – Οδικό Δίκτυο Δήμου Ερίσου.....	62
	ΧΑΡΤΗΣ 2.12 – Αναλυτικός Χάρτης Οδικού Δικτύου.....	63
2.4.6	Επικοινωνία	65
2.4.7	Ταχυδρομεία	65
2.4.8	Οικονομικές – τραπεζικές υπηρεσίες	66
	ΧΑΡΤΗΣ 2.12 – Τράπεζες και ΑΤΜ στο Δήμο και τα πλησιέστερα εκτός..	66
2.4.9	Υγεία – Πρόνοια – Κοινωνική Μέριμνα	66
	ΧΑΡΤΗΣ 2.13 – Περίθαψη στο Δήμο Ερίσου και στο Ν. Κεφαλονιάς.....	67
2.4.10	Εκπαίδευση.....	67
	ΧΑΡΤΗΣ 2.14 – Σολικές Εγκαταστάσεις στο Δήμο	67
3.	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	68
3.1	Φυσικό Περιβάλλον του Δήμου Ερίσου.....	68
	ΧΑΡΤΗΣ 3.1 – Προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000 στο Ν. Κεφαλονιάς.....	68
	ΧΑΡΤΗΣ 3.2 – Περιοχή Μελέτης.....	70
3.2.1	Μετεωρολογικά και κλιματολογικά στοιχεία	71
3.2.2	Υδρολογικά στοιχεία.....	71
3.2.3	Υδρογραφικά στοιχεία.....	73
	ΧΑΡΤΗΣ 3.3 – Υδρολογία της χερσονήσου που βρίσκεται οΔήμος.....	73
3.2.4	Μορφολογικά και τοπιολογικά στοιχεία.....	74
	ΧΑΡΤΗΣ 3.5 – Υψομετρία περιοχής με ισοδιάσταση καμπυλών 20μ.....	75
3.2.5	Γεωλογικά στοιχεία	76
	ΧΑΡΤΗΣ 3.6 – Γεωλογία της περιοχής μελέτης (Βόρειο τμήμα).....	76
	ΧΑΡΤΗΣ 3.7 – Γεωλογία της περιοχής μελέτης (Νότιο τμήμα).....	77
3.2.6	Τεκτονικά στοιχεία.....	78
	ΧΑΡΤΗΣ 3.8 – Ρήγματα στοΒόρειο και Νότιο τμήμα του Δήμου	78
3.2.7	Σεισμικότητα.....	79
	ΧΑΡΤΗΣ 3.9 – Σεισμικότητα στην περιοχή Ιονίων Νήσων – Δυτικής Κεντρικής Ελλάδας	79
	ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10 : Παράμετροι των 5 πλησιέστερων προς την περιοχή μελέτης ρηγμάτων.....	81
3.3	Βιοτικά Χωρικά Δεδομένα	82
3.3.1	Χλωρίδα.....	82
3.3.2	Πανίδα	82
3.3.3	Ειδικές φυσικές περιοχές	83
	ΧΑΡΤΗΣ 3.10 – GR 2220005	
	ΧΑΡΤΗΣ 3.11 – GR 2220001	83
3.4	. Πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον – Ρύπανση	84
3.4.1	Έδαφος και φυσικό τοπίο	84

3.4.2	Επιφανειακά και υπόγεια νερά.....	86
3.4.3	Θάλασσιο περιβάλλον – Ακτές.....	87
3.4.4	Οικοσυστήματα.....	87
3.4.5	Ατμόσφαιρα.....	87
3.4.6	Ακουστικό περιβάλλον.....	88
3.4.7	Πολιτιστικό - Ιστορικό περιβάλλον.....	88
3.5	Προστατευόμενα Στοιχεία του Δήμου.....	90
3.5.1	Πολιτιστικό Αποθέμα.....	90
	ΕΙΚΟΝΑ 3.1 – Φισκάρδο 1960.....	90
	ΕΙΚΟΝΑ 3.3 – Άσσος (Panoramio).....	91
3.5.2	Φυσικό Αποθέμα.....	91
	ΧΑΡΤΗΣ 3.12 – Ζώνη Φυσικού Κάλους Δήμου Ερίσου.....	92
4.	ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΔΗΜΟΥ.....	93
4.1.	Υφιστάμενες χρήσεις γης.....	93
	ΧΑΡΤΗΣ 4.1 – Οικιστική Δομή Βόρειου τμήματος Δ. Ερίσου.....	93
	ΧΑΡΤΗΣ 4.2 – Οικιστική Δομή Κεντρικού τμήματος Δ. Ερίσου.....	94
	ΧΑΡΤΗΣ 4.3 – Οικιστική Δομή Νότιου τμήματος Δ. Ερίσου.....	94
	ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ 4.1 - 4. 2- 4.3.....	95
4.2.	Δασικές εκτάσεις.....	96
	ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 Χήσεις Γης Νομού.....	
	ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 Σύνολο.....	
	Δασοκάλυψης Νομού.....	96
4.3.	Υπάρχουσα Οικιστική Ανάπτυξη και Δυναμική.....	97
4.4.	Χρήσεις Γης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων.....	99
4.5.	Άλλες Θεσμοθετημένες Χρήσεις Γης.....	99
4.5.1.	Z.O.E. 3 : Προστασία και Ανάδειξη Φισκάρδου.....	99
	ΧΑΡΤΗΣ 4.4 – Z. O. E. Φισκάρδο.....	101
4.5.2.	Z.O.E. 4 : Προστασία και Ανάδειξη Άσσου – Μύρτου.....	102
	ΧΑΡΤΗΣ 4.5 – Z. O. E. Άσσος.....	104
	ΕΙΚΟΝΑ 4.1 – Κάστρο Άσσου.....	
	ΕΙΚΟΝΑ 4.2 –.....	
	Είσοδος Κάστρου.....	105
4.6.	Προγραμματιζόμενα βασικά δίκτυα υποδομής της περιοχής μελέτης.....	106
4.6.1.	Μεταφορικό δίκτυο.....	106
4.6.2.	Υδρευση – Αποχέτευση - Απορρίματα.....	106
4.6.3.	Συγκρούσεις Χρήσεων Γης – Πιέσεις σε παράκτιες ζώνες.....	106
4.6.3.1.	Ειδικές περιπτώσεις.....	108
4.7.	Χωρικές επιπτώσεις τεχνικών έργων.....	108
5.	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ.....	109
5.1.	Διοικητική – κοινωνική οργάνωση οικισμού.....	109
	ΧΑΡΤΗΣ & ΥΠΟΜΝΗΜΑ 5.1 – Διάρθρωση Οικιστικών Κεντρων.....	110
	ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1 - Οικισμοί κάθε Δ. Δ.....	111
5.2.	Λειτουργική δομή (κέντρο – γειτονιές).....	112
	ΧΑΡΤΗΣ 5.2 – Δίπολο Πατρικάτων Καρυάς.....	112
5.2.1.	Υπάρχουσες πυκνότητες - επάρκεια κοινοχρήστων χώρων.....	115
5.3.	Ανάλυση Κατάστασης Οικιστικού Αποθέματος.....	115

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 – Χρήση κατοικιών για κάθε Δ. Δ. Και για το Δήμο συνολικά	116
5.4. Ποιότητα και φυσιогνωμία αστικού χώρου.....	117
5.4.1. Κατάσταση φυσικών στοιχείων αστικού περιβάλλοντος	117
5.4.2. Κατάσταση Δικτύων Αστικής Υποδομής	118
5.4.3. Κέντρα Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων	118
Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	119
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 1	119
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ	
ΧΑΡΤΗΣ Γ. 3	120
ΕΙΚΟΝΑ Γ. 1 ΕΙΚΟΝΑ Γ. 2.....	120
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 4 ΥΠΟΜΝΗΜΑ Γ.4	
.....	121
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ.5.....	122
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 5. 1	123
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 5. 2.....	123
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 5. 3.	124
Δ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	125
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 1 ΕΔΑΦΙΚΟΣ - ΓΕΩΛΟΓΙΚΟΣ.....	127
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ.....	129
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 3 ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟΣ	130
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 3.α ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟΣ	132
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 3 β ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟΣ	134
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4 ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	
.....	135
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4. α ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ	
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	137
(ΝΟΤΙΟ ΤΜΗΜΑ)	137
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4. β ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ	
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	139
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4. γ ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ	
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ).....	140
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 5 ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	
.....	141
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 6 ΟΡΘΟΦ/ΦΙΑ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	
ΦΙΣΚΑΡΔΟΥ	142
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 7 ΟΡΘΟΦ/ΦΙΑ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΣΣΟΥ. 142	

Ε. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	147
1. ΕΝΤΥΠΗ.....	147
2. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ.....	149
Ζ. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΙΣΜΩΝ-ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	150

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το συγκεκριμένο κείμενο αποτελεί το αρχικό στάδιο διπλωματικής εργασίας, η οποία έχει ως αντικείμενο τον εντοπισμό κατάλληλων θέσεων για οικιστική δραστηριότητα, προλαμβάνοντας ταυτόχρονα αρνητικές χωρικές επιπτώσεις για το Δήμο Ερίσου της Κεφαλονιάς. Η μελέτη χρησιμοποιεί ως όρια του Δήμου εκείνα που ορίζει η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, (Ε.Σ.Υ.Ε).

Στην εργασία αυτή καλούμαστε να καταπιαστούμε με τις δυνατότητες οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, ελαχιστοποιώντας αρνητικές χωρικές επιπτώσεις και αναδεικνύοντας τους πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς πόρους του Δήμου. Βασική παράμετρος οποιασδήποτε παρεμβατικής πρότασης, είναι να συνυπολογιστούν ο πολιτισμός και το περιβάλλον, ώστε να διατηρηθεί η ξεχωριστή ταυτότητα της περιοχής, σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό επίπεδο. Το χρονοδιάγραμμα του σχεδιασμού θα κυμαίνεται από πέντε έως δέκα χρόνια (5 – 10 έτη) και για το λόγο αυτό εκτιμώνται μελλοντικοί πληθυσμοί για τον Δήμο.

Στη συνέχεια ακολουθεί μια πιο συγκεκριμένη προσέγγιση της υπό μελέτη περιοχής, αναφερόμενοι στον ορεινό χαρακτήρα του Δήμου Ερίσου και τις τοπικές ιδιομορφίες που παρουσιάζει, ώστε να προκύψουν ασφαλή συμπεράσματα για την μορφή, το μέγεθος και την ταυτότητα μελλοντικής επέκτασης των ήδη υπάρχοντων οικισμών ή ακόμα και οριοθέτηση κατάλληλων περιοχών για τη δημιουργία νέων. Ακολουθεί παράθεση των στοιχείων της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής που χρήζουν προσεκτικής παρατήρησης και μέσω αυτών θα προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα.

Δίνεται επίσης έμφαση στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών χωρικών επιπτώσεων που ενδέχεται να προκύψουν από εκ νέου οικιστική δραστηριότητα και αναπόφευκτα θα επηρεάσουν την εξελικτική πορεία του Δήμου. Συγκεκριμένα ως προς την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και των έργων ανάπλασης - βελτίωσης της ευρύτερης περιοχής εντός των ορίων του. Οι ιδιαιτερότητες που συναντώνται στο συγκεκριμένο Δήμο, επηρεάζουν σημαντικά το ρόλο του, σε νησιωτικό και περιφερειακό επίπεδο, παράλληλα με την ικανότητα του να συνδυάσει τις ενδοδημοτικές ανάγκες με τις εξελίξεις και τις πολιτικές σε επίπεδο νησιού και περιφέρειας στον οικονομικό, τεχνολογικό και πολιτιστικό τομέα.

Η ταχύτατη τουριστική εξέλιξη της Κεφαλονιάς των τελευταίων ετών οδήγησε στην προώθηση σημαντικού μεγέθους τόσο διεθνών όσο και εθνικών τουριστικών ροών στην περιοχή του Δήμου Ερίσου. Το φυσικό, ιστορικό και πολιτιστικό απόθεμα δίνουν τη δυνατότητα να αναβαθμιστεί ο ρόλος του Δήμου, στον τοπικό καταμερισμό της τουριστικής διάρθρωσης. Συνεπώς είναι αναγκαία η ανάδειξη βιώσιμου χώρου, με κατάλληλες ρυμοτομικές ρυθμίσεις.

Εν κατακλείδι λοιπόν, στην εργασία αυτή γίνεται μία προσπάθεια αρχικά **κατανόησης των οικιστικών αναγκών** και των **χωρικών δεδομένων** της περιοχής. Απώτερος όμως σκοπός είναι η βιώσιμη οικιστική επέκταση, όπως έχει προαναφερθεί, συνδυάζοντας παράλληλα τη διατήρηση της φυσιογνωμίας και την ολοκληρωμένη περιβαλλοντική δομή του Δήμου.

A. INTRODUCTION

This thesis has as its subject the detection of appropriate places for residential activity, preventing at the same time the negative spatial impacts, in the municipality of Erisos, Cephalonia. The study uses as limits of the municipality those defined by the national statistic service of Greece, (E.S.Y.E).

In his thesis we are going to tackle the possibilities for residential development within the Erisos municipality, minimizing the negative special impacts, and highlight the cultural and environmental resources of the municipality. A basic parameter of any proposal for intervention is to account culture and the environment together, in order to preserve the unique identity of the region on the economic, social, political and cultural levels. The timetable of the project will be from five to ten years (5-10 years) and for this reason will be also assessed future populations of the municipality.

We will proceed with a more specific approach of the region under study presenting the alpine terrain of Erisos municipality and its local features, in order to reach safe conclusions on the shape, size and identity in reference with a future expansion of the present settlements or even a delimitation of appropriate areas so as to construct new ones. In parallel to the above, we will describe specific elements regarding the present condition of the region that require special observation and which will lead us to useful conclusions.

We will also emphasize the ways that can minimize the negative spatial impacts that may result from a residential expansion and will inevitably affect the developmental course of the municipality. More specific, we mean the protection and elevation of the cultural heritage and the works of regeneration and improvement in the wider region inside the boundaries. The specificities that we meet in this municipality affect significantly its role on the island and regional level, at the same time with its ability to combine the needs of the inner community with the developments and politics in the economic, technological and cultural fields on those levels.

The rapid development of tourism in Cephalonia during the last few years led to the promotion of significantly heavy national and international tourist flows within the Erisos municipality. The natural, historical and cultural stock offers the potential to upgrade the role of the municipality in the local allocation of tourism. Therefore it is of great importance to designate viable space with appropriate spatial settings.

Concluding, in this thesis there is the attempt to understand the residential needs and the spatial data of the region under discussion. However the furthest purpose is, as mentioned above, the residential expansion combining at the same time the preservation of the municipality's physiognomy and integrated environmental structure.

1. Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

1.1. Αρχή Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η αρχή της βιώσιμης ή αειφόρου ανάπτυξης, η οποία κατοχυρώθηκε και συνταγματικά με την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος το 2001, αποτυπώθηκε για πρώτη φορά σε εθνικό επίπεδο με το νόμο Ν.2508/1997 για τη «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη»¹ και, στη συνέχεια, με το νόμο Ν.2742/1999 με τίτλο «Χωρικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη»². Πρόκειται για μία αρχή η οποία δεν έχει έννοια στατική, ούτε έχει αποκλειστικά περιβαλλοντικό περιεχόμενο. Αντίθετα, η περιβαλλοντική παράμετρος οφείλει να εναρμονίζεται με την κοινωνική και την οικονομική παράμετρο με στόχο τη συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου προτύπου εξάπλωσης .

Ειδικότερα, για την προώθηση της βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης απαιτείται η εναρμόνιση τριών πεδίων καθοριστικής σημασίας για τη χωροταξική οργάνωση:

- **ισόρροπη πολυκεντρική ανάπτυξη**
- **ισότητα πρόσβασης στα κύρια δίκτυα μεταφορών, ενέργειας και επικοινωνιών**
- **προστασία και συνετή διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος**

Η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη προϋποθέτει, εξάλλου, τη μελέτη και τον σχεδιασμό της συνολικής, και κατά τομείς και θέματα, ανάπτυξης σε διάφορα γεωγραφικά επίπεδα, όπως είναι το υπερεθνικό, το εθνικό, το περιφερειακό και το τοπικό για διάφορους χρονικούς ορίζοντες, δηλαδή άμεσα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Επομένως, η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη αποσκοπεί στην υλοποίηση τριών φαινομενικά αντιφατικών μεταξύ τους στόχων, της οικονομικής ευημερίας, της κοινωνικής συνοχής και της περιβαλλοντικής προστασίας.

Οι στόχοι αυτοί επιδιώκονται σήμερα σε εθνικό επίπεδο με την υιοθέτηση ενός συστήματος χωρικού σχεδιασμού τριών βαθμίδων:

¹ Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, εγκρίθηκαν ο Ν. 2508/97, περί «Βιώσιμης οικιστικής ανάπτυξης των πόλεων και των οικισμών της χώρας» (ΦΕΚ 124 Α 13-06-1997), www.minenv.gr/4/42/00/xorotaksia

² Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 207 Α'), www.minenv.gr/4/42/00/xorotaksia

α) Στην πρώτη βαθμίδα ανήκει ο χωροταξικός σχεδιασμός. Το μέσο για την υλοποίηση του πρώτου αυτού επιπέδου χωρικού σχεδιασμού είναι, κατ' αρχήν, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, (Γ. Π. Χ. Σ. Α. Α.)³, το οποίο καλύπτει όλο τον εθνικό χώρο. Το Πλαίσιο αυτό εξειδικεύεται, αφενός ανά τομείς και δραστηριότητες με τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, (Ε. Π. Χ. Σ. Α. Α.)³ και αφετέρου ανά Περιφέρεια με τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, (Π. Π. Χ. Σ. Α. Α.)³.

β) Με τον χωρικό σχεδιασμό δεύτερης βαθμίδας, δηλαδή τον πολεοδομικό σχεδιασμό, εξειδικεύονται οι στρατηγικές αρχές και οι κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού σε τοπικό επίπεδο. Ειδικότερα, τα μέσα υλοποίησης του πολεοδομικού σχεδιασμού είναι τα **Ρυθμιστικά Σχέδια (Ρ. Σ.)**, που καλύπτουν την εδαφική περιφέρεια των Μητροπολιτικών Δήμων και τα **Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (Γ. Π. Σ.)** που οφείλουν να υλοποιούν ή τουλάχιστον να εναρμονίζονται με τους στόχους, τα προγράμματα και τα μέτρα των ρυθμιστικών σχεδίων. Τα ΓΠΣ⁴ αφορούν την εδαφική περιφέρεια του Καποδιστριακού Δήμου, ενώ τα **Σχέδια Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧ. Ο. Ο. Α. Π.)** με τα οποία καλύπτεται ο εξωαστικός χώρος, αφορούν την εδαφική περιφέρεια Δήμου ή κοινότητας με πληθυσμό μικρότερο των 2000 κατοίκων.

γ) Στην τρίτη βαθμίδα του χωρικού σχεδιασμού ανήκει η πολεοδομική μελέτη που εξειδικεύει και υλοποιεί σε επίπεδο Οικοδομικού Τετραγώνου, τους στόχους και τις χρήσεις γης που καθορίζει το ΓΠΣ ή το ΣΧΟΟΑΠ και με την οποία καθορίζονται οι κανονιστικοί όροι και περιορισμοί δόμησης. Τέλος, η εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού στο έδαφος πραγματοποιείται με την έκδοση των πράξεων εφαρμογής του πολεοδομικού σχεδίου, όπως είναι οι πράξεις ρυμοτομίας, τακτοποιήσεως, προσκυρώσεως και οι πράξεις αναλογισμού αποζημιώσεων.

³ Στο τέλος του τεύχους υπάρχει αλφαβητικός κατάλογος όλων των ορισμών και συντομογραφιών που χρησιμοποιούνται και χρήζουν επεξήγησης στην παρούσα εργασία.

⁴ Το ΓΠΣ, κατά το ν. 2508/1997, συντάσσεται για την εδαφική περιφέρεια ενός τουλάχιστον καποδιστριακού ΟΤΑ, στον οποίο περιλαμβάνεται ένας τουλάχιστον οικισμός άνω των 2000 κατοίκων. Το ΓΠΣ περιλαμβάνει τις πολεοδομημένες ή προς πολεοδόμηση περιοχές, τις περιοχές γύρω από τις πόλεις και οικισμούς στις οποίες απαιτείται έλεγχος της οικιστικής εξάπλωσης, συμπεριλαμβανομένων και των περιοχών που καθορίστηκαν ως ζώνες οικιστικού ελέγχου (ΖΟΕ), τα εγκεκριμένα κατά τη δημοσίευση του νέου νόμου ΓΠΣ, καθώς και περιοχές ειδικής προστασίας που δεν πρόκειται να πολεοδομηθούν.

1.2. Στόχοι Βιώσιμου Χωρικού Σχεδιασμού

Οι στόχοι του βιώσιμου χωρικού σχεδιασμού αναφέρονται, πέραν της περιβαλλοντικής προστασίας, στην εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης και λειτουργικότητας των οικισμών. Η βιώσιμη ανάπτυξη συγκεκριμένα για ένα νησιωτικό χώρο επιδιώκεται σήμερα, στο θεσμικό πλαίσιο των διατάξεων του νόμου 2742/1999, με την έκδοση Περιφερειακών Πλαισίων για τις αντίστοιχες Νησιωτικές Περιφέρειες. Εξάλλου, η πολιτική γης καλείται, σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο, να αντιμετωπίσει δύο θεματικούς στόχους. Αφενός, την προστασία του φυσικού χώρου και τη μείωση των αρνητικών επιδράσεων από την παραγωγική διαδικασία των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και, αφετέρου, την ικανοποίηση των απαιτήσεων για οικιστική ανάπτυξη. Σε κάθε, όμως, περίπτωση το σύνολο των προτεινόμενων αρχών πολιτικής γης επιβάλλεται να διαφοροποιείται μέσα από ειδική μελέτη τουλάχιστον σε επίπεδο νησιού.

Βασικές κατευθύνσεις για την προστασία και την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελούν, η ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση και προστασία των περιοχών του δικτύου NATURA 2000 και ο καθορισμός επιτρεπόμενων χρήσεων και δραστηριοτήτων μέσα σε αυτές και στην περίμετρό τους καθορίζεται ως πρώτη στρατηγική κατεύθυνση του Περιφερειακού Πλαισίου (ΠΠΧΣΑΑ) για την προστασία του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται τόσο η περιβαλλοντική διαχείριση μεμονωμένων περιοχών που περιλαμβάνονται σε αναγνωρισμένους καταλόγους ευαίσθητων και αξιόλογων οικοσυστημάτων όσο και η ενεργοποίηση του θεσμικού πλαισίου του Ν. 1650/1986, με έμφαση στην προστασία, την ανάδειξη και την προβολή των Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους⁵ και την ένταξή τους σε δίκτυα ήπιων δραστηριοτήτων και αναπτυξιακών επενδύσεων.

⁵ ΦΕΚ 1022/Β, www.minenv.gr/4/41/41200/00

Εξάλλου, ο καθορισμός επιτρεπόμενων χρήσεων γης και η επιβολή όρων και περιορισμών δόμησης έχει σκοπό τη διαφύλαξη του *εξωαστικού* χώρου, την προστασία της γεωργικής γης, την προστασία των θαλάσσιων πόρων, καθώς και την προστασία των δασικών εκτάσεων. Από την άλλη πλευρά, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και η παγίωση της πολιτιστικής ταυτότητας μίας περιοχής προϋποθέτουν την οργάνωση ενός δικτύου πολιτιστικών πόρων, την αξιοποίηση του κτιριακού αποθέματος αστικού και αγροτικού χαρακτήρα, με δράσεις αποκατάστασης ιστορικών - παραδοσιακών κτιρίων καθώς και διατήρησης και αναβίωσης παραδοσιακών δραστηριοτήτων.

Τέλος, το Περιφερειακό Πλαίσιο προτείνει τη διευκόλυνση της πρόσβασης των τοπικών κοινωνιών στον πολιτισμό με την ενίσχυση σύγχρονων πολιτιστικών πρωτοβουλιών και με την προώθηση της συμμετοχής του κοινού σε δραστηριότητες και εκδηλώσεις στα πλαίσια της λειτουργίας των προαναφερόμενων πολιτιστικών πόρων. Στην κατεύθυνση αυτή εντάσσονται, αφενός η οργάνωση και η προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης σε παραδοσιακές οικοδομικές τεχνικές και αφετέρου η προστασία και η προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, με την αποκατάσταση και την προστασία μνημείων, ιστορικών κέντρων πόλεων και παραδοσιακών οικισμών, μέσω μιας σύγχρονης, λειτουργικής προσέγγισης.

1.3. Συνιστώσες Χωρικής Ανάπτυξης

Οι συνιστώσες του επιστημονικού πεδίου της *χωρικής ανάπτυξης*⁶ είναι :

- Τα πραγματικά αντικείμενα
- Οι εδαφικές ενότητες
- Οι θεωρητικές προσεγγίσεις

Τα πραγματικά αντικείμενα χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες :

- Συγκεντρώσεις (Πληθυσμός, δραστηριότητες, χρήσεις γης).
- Δίκτυα (υλικά δίκτυα υποδομών, άυλα δίκτυα σχέσεων).
- Ροές (συναλλαγές, μετακινήσεις μέσω των δικτύων).

⁶ Το υποκεφάλαιο αυτό αποτελεί τμήμα της εισήγησης του κ. Μασσαλά Βασίλη, Πολιτικού Μηχανικού μέλους της διοικούσας επιτροπής στο Τ.Ε.Ε. Ηπείρου, στο αναπτυξιακό συνέδριο της Ηπείρου με θέμα την αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος, το έτος 2005.

Βασικά πραγματικά αντικείμενα της χωρικής εξάπλωσης		
Συγκεντρώσεις	Δίκτυα	Ροές
Πληθυσμός, Δραστηριότητες	Τεχνικά (υλικά) Κοινωνικά (άυλα)	Μετακινήσεις Συναλλαγές

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 - Βασικά πραγματικά αντικείμενα της χωρικής εξάπλωσης

ΠΗΓΗ : Μασσαλάς Βασίλης, 2005

Οι εδαφικές ενότητες όπου εξετάζονται τα παραπάνω πραγματικά αντικείμενα χωρίζονται σε :

- Φυσικές (γεωμορφολογικά, ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά εδάφους και φυσικών πόρων).
- Λειτουργικές (συγκεντρώσεις και ροές πληθυσμού και δραστηριοτήτων).
- Πολιτικές (Διοικητικά όρια, πολιτικές οντότητες).

Βασικές εδαφικές ενότητες της χωρικής εξάπλωσης		
Φυσικές	Λειτουργικές	Πολιτικές
Γεωμορφολογία, Φυσικοί πόροι	Συγκεντρώσεις, Ροές	Διοικητικά επίπεδα, Πολιτικές οντότητες

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 - Βασικές εδαφικές ενότητες της χωρικής εξάπλωσης

ΠΗΓΗ : Μασσαλάς Βασίλης, 2005

Οι θεωρητικές προσεγγίσεις που εξετάζουν τα πραγματικά αντικείμενα σε συγκεκριμένες εδαφικές ενότητες μπορούν να χωριστούν σε :

- Αναλυτικές (που περιγράφουν, ερμηνεύουν και κατά περίπτωση προβλέπουν τις εξελίξεις των φαινομένων).
- Εφαρμοσμένες (που στοχεύουν στην προγραμματική παρέμβαση και ρύθμιση των εξελίξεων).

<i>Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και παραδείγματα της χωρικής εξάπλωσης</i>		
	Αναλυτικές (Περιγραφικές ή /και Ερμηνευτικές)	Εφαρμοσμένες (Προγραμματικές ή /και Ρυθμιστικές)
Θεωρητικές προσεγγίσεις της χωρικής ανάπτυξης	Περιφερειακή Οικονομική Οικονομική Γεωγραφία	Περιφερειακή Πολιτική Χωροταξική Πολιτική

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3 - Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και παραδείγματα της χωρικής εξάπλωσης
ΠΗΓΗ : Μασσαλάς Βασίλης, 2005

Σαν αναλυτικές προσεγγίσεις μπορούν να θεωρηθούν, η Οικονομική Γεωγραφία και η Περιφερειακή Οικονομική και σαν εφαρμοσμένες, η Περιφερειακή Πολιτική και η Χωροταξική Πολιτική. Η Χωροταξική Πολιτική μας δίνει την δυνατότητα να παρέμβουμε και να ρυθμίσουμε τα πραγματικά αντικείμενα σε συγκεκριμένες εδαφικές ενότητες.

Ο ολοκληρωμένος αναπτυξιακός, χωροταξικός και περιβαλλοντικός σχεδιασμός είναι το καταλυτικό στοιχείο που λύνει την εξίσωση της ανάπτυξης με σεβασμό στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Έτσι ο σχεδιασμός ως προληπτικό μέσο, είναι όχι μόνον αναγκαία αλλά και ικανή συνθήκη για την βιώσιμη ανάπτυξη.

2. ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΟΧΟΙ

2.1. Στόχος

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ο γεωγραφικός εντοπισμός κατάλληλων θέσεων οικιστικής επέκτασης, ελαχιστοποιώντας αρνητικές χωρικές επιπτώσεις στην περιοχή. Βασική παράμετρος για την επίτευξη του παραπάνω στόχου αποτελεί η ισορροπημένη ανάπτυξη, ώστε να προστατευθούν οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι του Δήμου Ερίσου.

2.2. Υποστόχοι

- Βιώσιμη ανάπτυξη του ημιαστικού και αγροτικού χώρου
- Προστασία και ανάδειξη των περιβαλλοντικών πόρων
- Διασφάλιση των όρων συνοχής του εδάφους
- Ανάδειξη ήπιων μορφών βιώσιμης κινητικότητας
- Βελτίωση και ανάπτυξη των υποδομών υγείας και εκπαίδευσης
- Βελτίωση και εξέλιξη του δικτύου μεταφορών
- Ανάδειξη και ενίσχυση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων
- Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού

B. ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

1. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

1.1 Η θέση-ρόλος Δήμου στα πλαίσια Νομού-Περιφέρειας

Ο Δήμος Ερίσου ανήκει στον νομό Κεφαλονιάς και Ιθάκης, της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων. Καλύπτει το βόρειο άκρο του νησιού της Κεφαλονιάς, έχει έκταση περίπου **79 τετραγωνικά χιλιόμετρα** και **έδρα την Κοινότητα Βασιλικάδων**, η οποία επίσης βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του νησιού. Το νότιο σύνορό του είναι ο Δήμος Πυλαρέων, ενώ σε όλες τις υπόλοιπες διευθύνσεις, το όριο του Δήμου είναι η ακτογραμμή του νησιού. Στα βόρεια - βορειοανατολικά του δήμου και απέναντι από αυτόν βρίσκεται το νησί της Ιθάκης, την οποία χωρίζει από την Κεφαλονιά το θαλάσσιο Στενό Ιθάκης – Κεφαλονιάς. Η Βόρεια Έριςος είναι το εγγύτερο σημείο της Κεφαλονιάς ως προς τα απέναντι νησιά, την Λευκάδα και την Ιθάκη, οπότε το λιμάνι του Φισκάρδου είναι και σταθμός των ενδοπεριφερειακών συνδέσεων Κεφαλονιάς – Λευκάδας (Βασιλική) και Ιθάκης.

Δήμος	Εμβαδό	ποσοστό
Δ. ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ	154,973,655 m ²	17.1%
Δ. ΕΛΕΙΟΥ - ΠΡΟΝΩΝ	110,781,559 m ²	12.2%
Δ. ΕΡΙΣΟΥ	78,823,406 m²	8.7%
Δ. ΙΘΑΚΗΣ	118,392,722 m ²	13.1%
Δ. ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ	64,376,291 m ²	7.1%
Δ. ΠΑΛΙΚΗΣ	119,626,540 m ²	13.2%
Δ. ΠΥΛΑΡΕΩΝ	80,796,444 m ²	8.9%
Δ. ΣΑΜΗΣ	130,199,499 m ²	14.4%
Κ. ΟΜΑΛΩΝ	46,772,180 m ²	5.2%
Σύνολο	904,742,296 m²	100.0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 - Εμβαδό στο σύνολο του νομού Κεφαλονιάς – Ιθάκης
ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

ΣΧΗΜΑ 1.1 – Δήμοι Κεφαλονιάς και Ιθάκης

Δήμος	Εμβαδό	ποσοστό
Δ. ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ	154,973,655 m ²	19.7%
Δ. ΕΛΕΙΟΥ - ΠΡΟΝΩΝ	110,781,559 m ²	14.1%
Δ. ΕΡΙΣΟΥ	78,823,406 m²	10.0%
Δ. ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ	64,376,291 m ²	8.2%
Δ. ΠΑΛΙΚΗΣ	119,626,540 m ²	15.2%
Δ. ΠΥΛΑΡΕΩΝ	80,796,444 m ²	10.3%
Δ. ΣΑΜΗΣ	130,199,499 m ²	16.6%
Κ. ΟΜΑΛΩΝ	46,772,180 m ²	5.9%
Σύνολο	786,349,574 m²	100.0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 - Εμβαδό στο σύνολο του νησιού της Κεφαλονιάς

ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

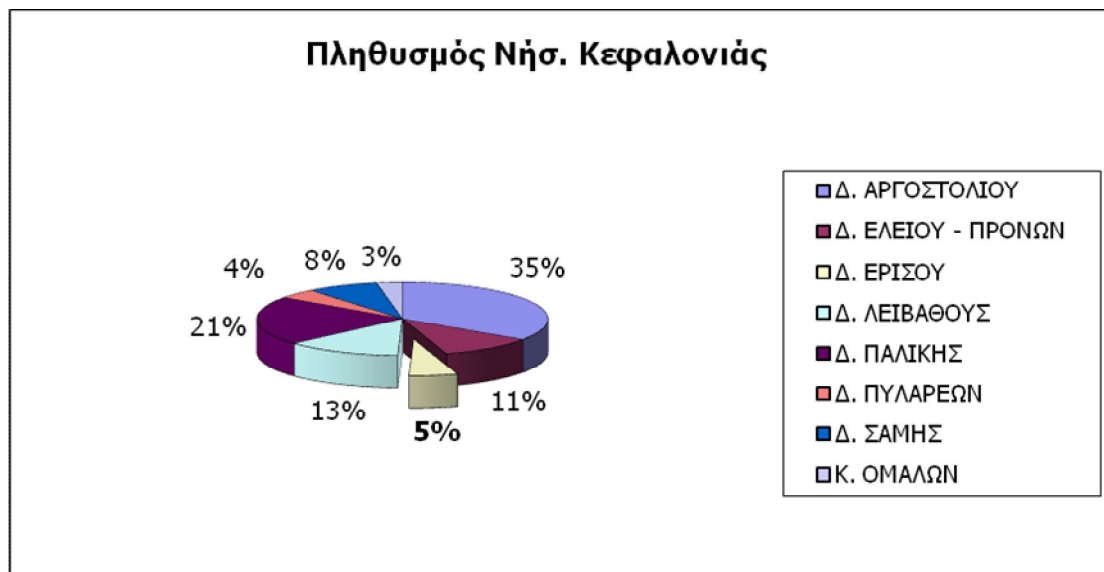

ΣΧΗΜΑ 1.2 – Δήμοι Κεφαλονιάς

Δήμος	πληθυσμός		ποσοστό	πληθυσμός		ποσοστό
	(μόνιμος 2001)			(πραγματικός 2001)		
Δ. ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ	12,503	κατ.	36.2%	12,589	κατ.	34.6%
Δ. ΕΛΕΙΟΥ - ΠΡΟΝΩΝ	3,610	κατ.	10.5%	3,840	κατ.	10.5%
Δ. ΕΡΙΣΟΥ	1,470	κατ.	4.3%	1,963	κατ.	5.4%
Δ. ΛΕΙΒΑΘΟΥΣ	4,644	κατ.	13.4%	4,663	κατ.	12.8%
Δ. ΠΑΛΙΚΗΣ	7,386	κατ.	21.4%	7,836	κατ.	21.5%
Δ. ΠΥΛΑΡΕΩΝ	1,371	κατ.	4.0%	1,565	κατ.	4.3%
Δ. ΣΑΜΗΣ	2,530	κατ.	7.3%	2,895	κατ.	8.0%
Κ. ΟΜΑΛΩΝ	1,030	κατ.	3.0%	1,053	κατ.	2.9%
Σύνολο	34,544	κατ.	100.0%	36,404	κατ.	100.0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3 - Πληθυσμός στο σύνολο του νησιού της Κεφαλονιάς

ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1 – Πληθυσμός νησιού Κεφαλονιάς

ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

Όπως φαίνεται από τους παραπάνω πίνακες, αν και ο Δήμος καταλαμβάνει μια **έκταση** που αντιστοιχεί στο **10% του νησιού** (8.7% του νομού), εντούτοις ο **πληθυσμός** (πραγματικός, 2001) αντιστοιχεί μόλις στο **5.4% του νησιού** (5% του νομού) που σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο πληθυσμός του δήμου ανέρχεται στους **1991** κάτοικους. Είναι χαρακτηριστικό της Κεφαλονιά η διασπορά του πληθυσμού σε πλειάδα οικιστικών συγκεντρώσεων (Αργοστόλι, Ληξούρι, Σάμη, Πόρος, κλπ), κατά μήκος των ακτών κυρίως, σε αντίθεση με άλλες περιοχές της Περιφέρειας, όπως η Κέρκυρα και η πόλη της.

Ο Δήμος αποτελείται από τα εξής Δημοτικά Διαμερίσματα (Δ. Δ.):

- Το **Δ.Δ. Φισκάρδου**, του οποίου η ονομασία προέρχεται από τον Σταυροφόρο Robert Guiscard, αποτελείται από τους συνοικισμούς: Φισκάρδο, Κατσαράτα, Ματσουκάτα, Μπαρζουκάτα, Παλαιοστάρι, Τσελεντάτα και Ευρετή. Η περιοχή αυτή έχει ιστορική πορεία αιώνων, που μαρτυρείται από τα νεολιθικά και μυκηναϊκά ευρήματα της αρχαιολογικής σκαπάνης, τους ρωμαϊκούς τάφους και τα ερείπια της περιόδου του βου μ. Χ. αιώνα στη θέση Χτούρια ανατολικά του Φισκάρδου. Στην Ενετοκρατία το Φισκάρδο χρησιμοποιήθηκε ως ναύσταθμος. Στις μέρες μας είναι γνωστό για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του, για το λιμάνι του αλλά και γιατί υπήρξε η πατρίδα του ποιητή Νίκου Καββαδία. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **447** κατοίκους⁷.

⁷ Τα στοιχεία του πληθυσμού για κάθε Δ. Δ. προέρχονται από τα αρχεία ης απογραφής στο Δήμο το 2001

ΕΙΚΟΝΑ 1.1 – Δ. Δ. Φισκάρδο

ΠΗΓΗ : www.Panoramio.gr

- Το Δ.Δ. Άσσου αποτελείται από τους συνοικισμούς Άσσου, Φρουρίου και είναι ένας από τους πιο όμορφους και γραφικούς οικισμούς της Κεφαλονιάς. Χαρακτηριστική είναι η χερσόνησος της με τις απόκρημνες πλαγιές, που ενώνεται με το υπόλοιπο νησί με μια στενή λουρίδα στεριάς Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **122** κατοίκους.

ΕΙΚΟΝΑ 1.2 – Δ. Δ. Άσσος

ΠΗΓΗ : www.Panoramio.gr

- Το Δ.Δ. Αντιπάτων αποτελείται από τους συνοικισμούς: Αντιπάτα, Γερμανάτα, Μαρκαντωνάτα, Στελιάτα, Φραπάτα και Ψιλιθριάς. Είναι και αυτό ένα από τα πιο γραφικότερα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Ερίσου, με αυξανόμενη κάθε χρόνο τουριστική κίνηση, με πληθυσμό **209** κατοίκους, το 2001 σύμφωνα με την απογραφή.

ΕΙΚΟΝΑ 1.3 – Δ. Δ. Αντιπάτα

ΠΗΓΗ : www.Panoramio.gr

- Το Δ.Δ. **Βαρέως**, είναι κτισμένο πανοραμικά επάνω σε τρεις λόφους γι' αυτό λέγεται και τρίλοφο Βαρύ, με εκπληκτική θέα προς την Λευκάδα. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **52** κατοίκους.

ΕΙΚΟΝΑ 1.4 – Δ. Δ. Βαρύ

ΠΗΓΗ : www.Panoramio.gr

- Το Δ.Δ. **Κομιτάτων** είναι κτισμένο πανοραμικά επάνω σε ύψωμα με μία μοναδική και εκπληκτική θέα στο στενό Κεφαλονιάς, Ιθάκης και Αιτωλοακαρνανίας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **126** κατοίκους.

ΕΙΚΟΝΑ 1.5 – Δ. Δ. Κομιτάτα
ΠΗΓΗ : www.Panoramio.gr

- Το **Δ.Δ. Μεσοβουνίων** ήταν και συνεχίζει να είναι το σχολικό κέντρο του Δήμου Ερίσου. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **136** κατοίκους.
- Το **Δ.Δ. Νεοχώριου** βρίσκεται ακριβώς στα γεωγραφικά όρια του Δήμου Πυλαραίων κτισμένο πανοραμικά κτισμένο πανοραμικά επάνω σε ύψωμα με μία μοναδική και εκπληκτική θέα προς την Ιθάκη και την Σάμη. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **56** κατοίκους.

ΕΙΚΟΝΑ 1.6 – Δ. Δ. Νεοχώρι
ΠΗΓΗ : www.Panoramio.gr

- Το **Δ.Δ. Βασιλικάδων** αποτελείται από τους συνοικισμούς: Βασιλικάδες, Κονιδάρτα, και Κουλούμη. Είναι το Διοικητικό κέντρο του Δήμου Ερίσου. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **150** κατοίκους.

- Το **Δ.Δ. Καρυών** είναι κτισμένο πανοραμικά επάνω σε ύψωμα, με μία μοναδική και εκπληκτική θέα στο Ιόνιο πέλαγος. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **41** κατοίκους.
- Το **Δ.Δ. Κοθρέα** αποτελείται από τους συνοικισμούς: Κοθρέα, Δεφαρενάτα, Δραπανίτικα, και Κοκολάτα. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **133** κατοίκους.
- Το **Δ.Δ. Πατρικάτων** ευρίσκεται στα γεωγραφικά όρια του Δήμου Πυλαραίων. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **102** κατοίκους.

ΕΙΚΟΝΑ 1.7 – Δ. Δ. Πατρικάτα
ΠΗΓΗ : www.Panoramio.gr

- Το **Δ. Δ. Πλαγιάς**, σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **83** κατοίκους.
- Το **Δ.Δ. Τουλιάτων** αποτελείται από τους συνοικισμούς: Τουλιάτα, Πεκουλάρι, Αγριλιάς, Βεντουράτα, Βιγλί, Μάγγανος, Μαρκουλάτα, Ζαμπελάτα, Τζαμαρελάτα, και Χαλικιερή. Είναι παραδοσιακός οικισμός με πλούσια βλάστηση και φυσικό περιβάλλον. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είχε **306** κατοίκους.

1.2. Ρόλος του δήμου σε επίπεδο Νομού και Περιφέρειας

Ο ρόλος του Δήμου Ερίσου τόσο σε επίπεδο Νομού όσο και σε επίπεδο Περιφέρειας απορρέει από:

- τις προοπτικές που αναδύονται από την ανάπτυξη των συγκριτικών του πλεονεκτημάτων, που αφορούν κυρίως την ολοκληρωμένη περιβαλλοντική του ταυτότητα και την ιδιαιτερότητα του τοπίου του
- τη ανάγκη που έχει ο Δήμος να συμβαδίσει με την περιφερειακή και την εθνική τεχνολογική πραγματικότητα
- την ικανότητα του να διαμορφώσει και να προωθήσει μια πολιτική στη βάση της βιώσιμης οικιστικής ανάπτυξης του χώρου, παράλληλα με την προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών του πόρων

Κάτω από αυτό το πρίσμα αναδεικνύεται ένας ακόμη σκοπός της παρούσας εργασίας, που συνίσταται στην ανάδειξη και ενίσχυση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του Δήμου και την βελτίωση, ή δυνατόν εξάλειψη των προβληματικών παραγόντων του. Καθίσταται έτσι σαφής η ανάγκη παρεμβάσεων σχεδιασμού και θεσμοθέτησης οι οποίες:

- θα διαφυλάξουν τους περιβαλλοντικούς πόρους
- θα ενισχύσουν το υπάρχον καθεστώς σε επίπεδο πολιτιστικής προστασίας
- θα διασφαλίσουν την οικιστική εξάπλωση σε αυστηρώς προκαθορισμένες ζώνες

Λαμβάνοντας υπόψη:

- την εδαφική ασυνέχεια, λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της περιοχής και την πολυδιάσπαση του οικιστικού της πλέγματος

- το γεγονός ότι ο Δήμος, που συγκροτήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» και ενδέχεται μελλοντικά να ενσωματωθεί σε ένα κεντρικό Δήμο για όλο το νησί με τις νέες ρυθμίσεις του προγράμματος «Καλλικράτης», στερείται αστικών χαρακτηριστικών
- το σημαντικό πολιτιστικό- ιστορικό απόθεμα που διαθέτει
- το χωρίς ουσιαστικές αλλοιώσεις φυσικό περιβάλλον

Θα πρέπει:

- να ενισχύσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που ανακύπτουν από το φυσικό περιβάλλον και το τοπίο του
- να διατηρήσει την εδαφική και οικονομική συνοχή του
- να προστατεύσει και αναδείξει την πολιτιστική του ταυτότητα

1.3. Ευρωπαϊκές - διεθνείς σχέσεις ή συμμετοχή σε δίκτυα

Ο Δήμος δεν έχει αναπτύξει με οποιονδήποτε τρόπο σχέσεις σε ευρωπαϊκό ή ευρύτερο διεθνές επίπεδο ούτε συμμετέχει σε δίκτυα συνεργασίας μεταξύ δήμων και πόλεων.

2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

2.1. Πληθυσμός-δημογραφική φυσιογνωμία-αστικοποίηση

Το δημογραφικό θέμα είναι το μεγαλύτερο **πρόβλημα** της περιοχής της Ερίσου. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η πληθυσμιακή εξέλιξη του Δήμου από το 1928 μέχρι το 2001

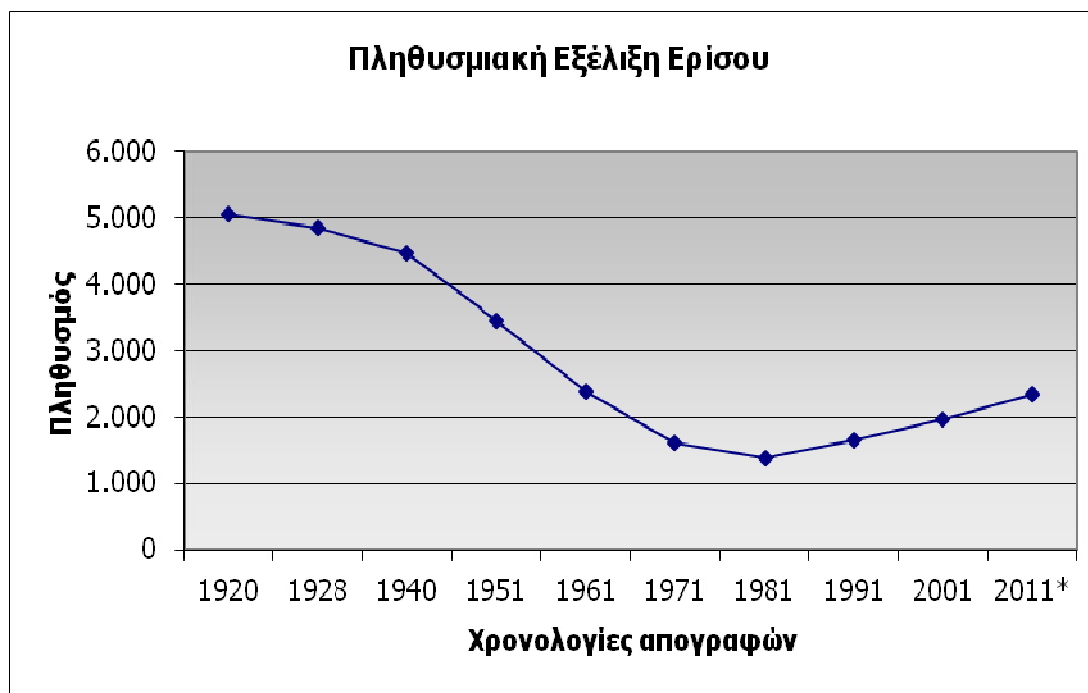
		1920	1928	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001
1.	Αντιπάτα	(Φισκάρδο)	390	345	267	207	143	158	165	209
2.	Άσσος	700	630	435	396	150	90	72	83	122
3.	Βαρύ	(Καρυά)	219	172	127	80	61	56	38	52
4.	Βασιλικάδες	329	335	275	191	166	119	159	126	150
5.	Καρυά	423	195	214	120	92	64	40	43	41
6.	Κοθρέας	418	457	373	296	151	145	96	126	133
7.	Κομιτάτα	417	393	345	280	231	107	120	130	126
8.	Μεσοβούνι	257	235	236	181	135	115	108	138	136
9.	Νεοχώρι	331	286	278	205	156	63	55	44	56
10.	Πατρικάτα	(Άσος)	(Άσος)	222	168	118	100	73	64	102
11.	Πλαγιά	311	295	242	217	164	109	76	104	83
12.	Τουλιάτα	807	831	804	601	421	317	172	291	306
13.	Φισκάρδο	1,052	586	536	395	305	172	193	293	447
	Σύνολο	5,045	4,852	4,477	3,444	2,376	1,605	1,378	1,645	1,963

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 – Πληθυσμιακή εξέλιξη Δήμου (1928 – 2001)

ΠΗΓΗ : Δήμος Ερίσου

Τα παραπάνω αφορούν τα 13 δημοτικά διαμερίσματα, τα οποία περιλαμβάνουν συνολικά 32 οικισμούς. Το 1920 ο πληθυσμός των Αντιπάτων περιέχεται σε αυτόν του Φισκάρδου, ο πληθυσμός του Βαρέος περιέχεται σε αυτόν της Καρυάς και ο πληθυσμός των Πατρικάτων περιέχεται σε αυτόν της Άσου. Το 1928 ακολουθώντας την διοικητική υποδιαίρεση της περιοχής εκείνη την περίοδο, ο πληθυσμός των Πατρικάτων περιέχεται σε αυτόν της Άσου.

Στη συνέχεια, με τη βοήθεια των πληθυσμών κατά τα προηγούμενα έτη γίνεται μία εκτίμηση του πληθυσμού των Δημοτικών Διαμερισμάτων, καθώς και του Δήμου στο σύνολό του και για το έτος 2011⁸.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1 – Πληθυσμιακή εξέλιξη Ερίσου (1920 – 2011)

ΠΗΓΗ : Δήμος Ερίσου

Από τη γραφική παράσταση όπου φαίνεται συνολική εικόνα της περιοχής, φαίνεται πως ο Δήμος έχασε τα 5/7 του πληθυσμού του από το 1928 έως το 1981. Ενώ κατά τα τελευταία 30 έτη η κατάσταση βελτιώνεται με αργούς ωστόσο ρυθμούς. Σήμερα, για κάθε 5 κατοίκους του 1928 αντιστοιχούν μόλις 2 τωρινοί δημότες, ενώ ο δήμος βρίσκεται πληθυσμιακά στην ίδια κατάσταση που επικρατούσε το 1961 περίπου.

⁸ Με την υπόθεση ότι ο ρυθμός μεταβολής της περιόδου 1991-2001 θα παραμείνει σταθερός, γίνεται μια εκτίμηση του πληθυσμού για το έτος 2011. Ο υποθετικός πληθυσμός προήλθε από τη συνάρτηση της γραφικής παράστασης ($Y = X_0 + aX_0$) και των αριθμητικών δεδομένων πληθυσμού που έχουμε από τα προηγούμενα έτη, όπου $a = (X_2 - X_1) / X_2$.

		1941-51	1951-61	1961-71	1971-81	1981-91	1991-01	2001	2011*
1.	Αντυπάτα	-22.6%	-22.5%	-30.9%	10.5%	4.4%	26.7%	209	265
2.	Ασος	-9.0%	-62.1%	-40.0%	-20.0%	15.3%	47.0%	122	179
3.	Βαρύ	-26.2%	-37.0%	-23.8%	-8.2%	-32.1%	36.8%	52	71
4.	Βασιλικάδες	-30.5%	-13.1%	-28.3%	33.6%	-20.8%	19.0%	150	179
5.	Καρυά	-43.9%	-23.3%	-30.4%	-37.5%	7.5%	-4.7%	41	39
6.	Κοθρέας	-20.6%	-49.0%	-4.0%	-33.8%	31.3%	5.6%	133	140
7.	Κομιτάτα	-18.8%	-17.5%	-53.7%	12.1%	8.3%	-3.1%	126	122
8.	Μεσοβούνι	-23.3%	-25.4%	-14.8%	-6.1%	27.8%	-1.4%	136	134
9.	Νεοχώρι	-26.3%	-23.9%	-59.6%	-12.7%	-20.0%	27.3%	56	71
10.	Πατρικάτα	-24.3%	-29.8%	-15.3%	-27.0%	-12.3%	59.4%	102	163
11.	Πλαγιά	-10.3%	-24.4%	-33.5%	-30.3%	36.8%	-20.2%	83	66
12.	Τουλιάτα	-25.2%	-30.0%	-24.7%	-45.7%	69.2%	5.2%	306	322
13.	Φισκάρδο	-26.3%	-22.8%	-43.6%	12.2%	51.8%	52.6%	447	682
	Σ ύ ν ο λ ο	-23.1%	-31.0%	-32.4%	-14.1%	19.4%	19.3%	1,963	2,342

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 – Ποσοστιαίες μεταβολές πληθυσμού των Δ. Δ. από 1941 – 2001, πληθυσμός για το 2001 και εκτίμηση για το 2011

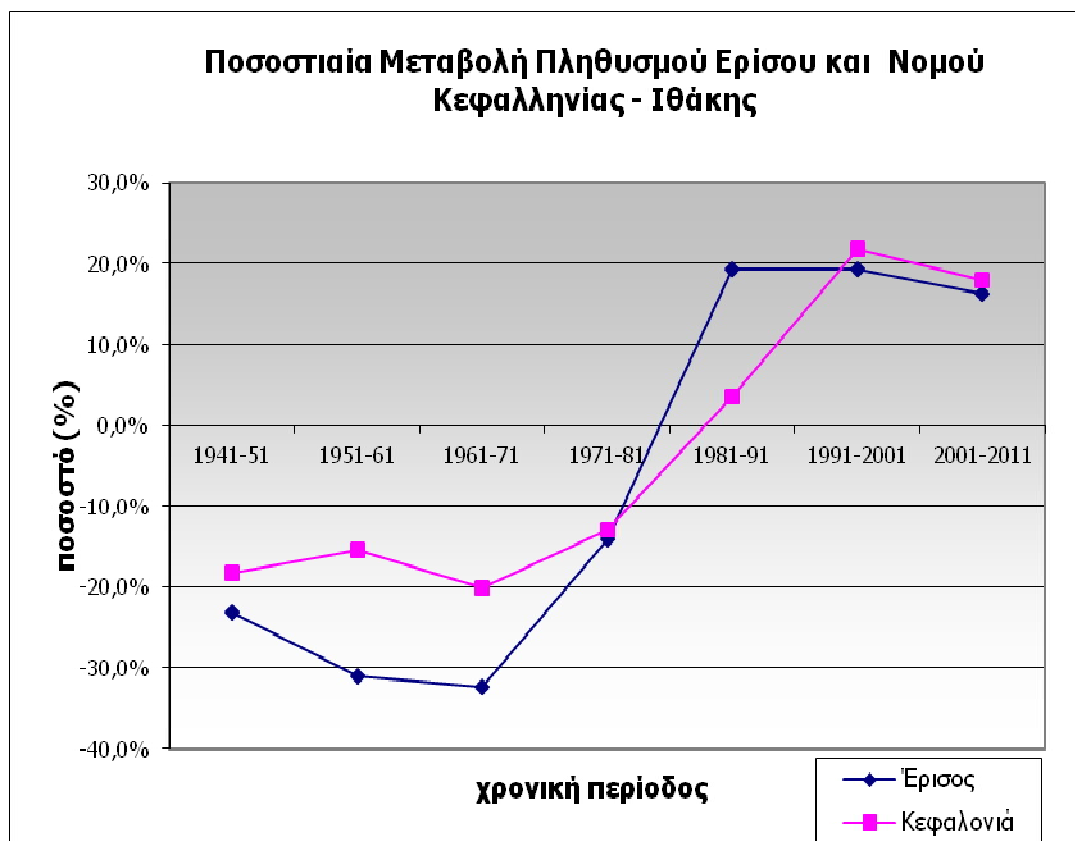
ΠΗΓΗ : Δήμος Ερίσου

Στον παραπάνω πίνακα αποδίδονται οι ποσοστιαίες μεταβολές του πληθυσμού ανάμεσα σε διαδοχικές απογραφές. Σημειώνεται ότι στις στήλες [1981-91] και [1991-2001], κάποιες φαινομενικά μεγάλες μεταβολές είναι καθαρά ενδεικτικές, αφού στην πραγματικότητα αφορούν μία διαφορά ± 20 ατόμων. Η εκτίμηση για το σύνολο της περιοχής φαίνεται πιο ρεαλιστική καθώς ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού είναι σταθερός (~ 19%) κατά τις 2 τελευταίες δεκαετίες. Σύμφωνα με αυτή, κατά το έτος 2011 θα έχει πληθυσμό 2,340 κατοίκων περίπου. Η αντίστοιχη ποσοστιαία μεταβολή του Νομού Κεφαλληνίας – Ιθάκης, σε σύγκριση με αυτόν της Ερίσου, φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

	1941-51	1951-61	1961-71	1971-81	1981-91	1991-01	2001	2011
Έριος	-23.1%	-31.0%	-32.4%	-14.1%	19.4%	19.3%	1,963	2,342
Κεφαλονιά	-18.2%	-15.4%	-20.2%	-12.9%	3.6%	21.8%	39,488	48,088

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 – Ποσοστιαίες μεταβολές πληθυσμού Ερεσού και Κεφαλονιάς από 1941 – 2001, πληθυσμός για το 2001 και εκτίμηση για το 2011

ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2 – Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμών Δ. Ερίσου και Ν. Κεφαλονιάς – Ιθάκης, 1941 – 2011

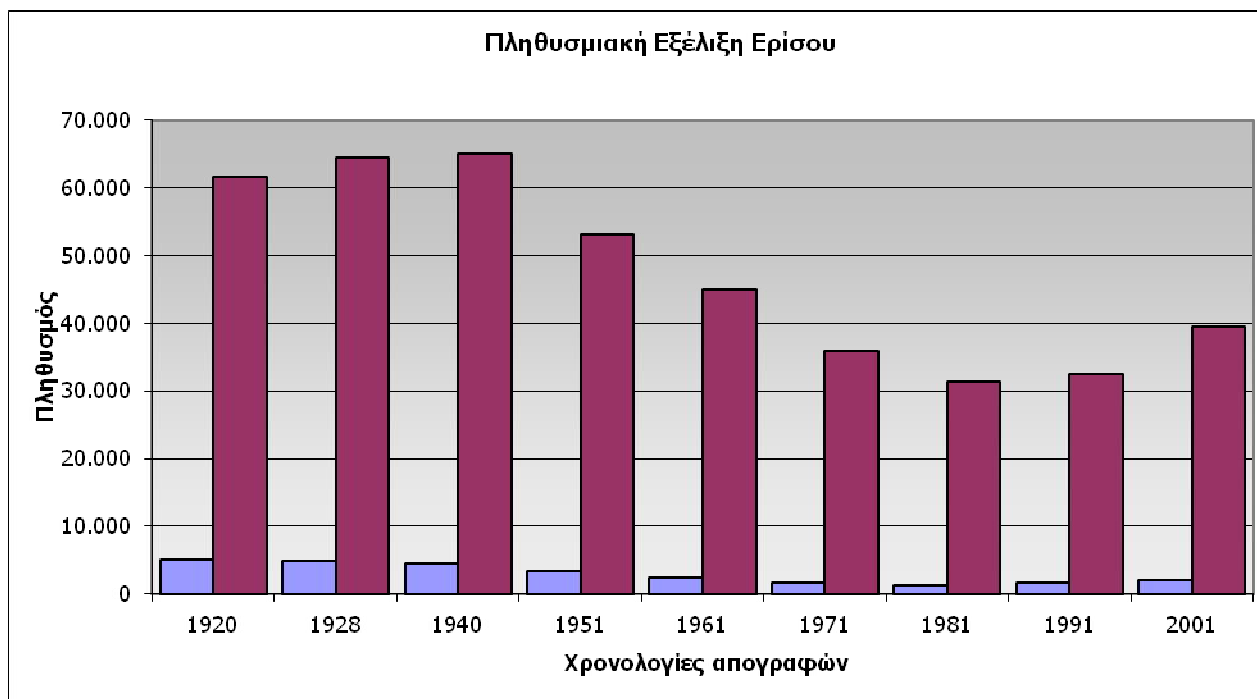
ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

Οι αντίστοιχοι πληθυσμοί Ερίσου και Νομού τις συγκεκριμένες χρονικές περιόδους έχουν ως εξής:

	1920	1928	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Έρισος	5,045	4,852	4,477	3,444	2,376	1,605	1,378	1,645	1,963
Κεφαλονιά	61,543	64,428	65,061	53,214	45,033	35,952	31,297	32,426	39,488

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 – Πληθυσμοί Ερίσου και Ν. Κεφαλονιάς - Ιθάκης από 1920 – 2001

ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3 – Πληθυσμοί Δ. Ερίσου και Ν. Κεφαλονιάς – Ιθάκης, 1920 – 2011
ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

Όπως φαίνεται στα παραπάνω πίνακα - διάγραμμα και οι δύο κατανομές ακολουθούν σχεδόν την ίδια εξελικτική πορεία διαχρονικά. Πιο συγκεκριμένα και στις δύο περιπτώσεις, οι πληθυσμοί μειώνονται δραστικά μετά τον πόλεμο, εξαιτίας της μετανάστευσης⁹, γεγονός κοινό για όλη την ελληνική ύπαιθρο. Στην μεταναστευτική κίνηση θα πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη και το γεγονός ότι αρκετοί από τους κατοίκους στράφηκαν προς την εμπορική ναυτιλία. Οι ναυτικοί αυτοί συμπεριλαμβάνονται ως πληθυσμός στις τοπικές απογραφές ωστόσο ουσιαστικά περνούν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους στην θάλασσα.

Οι σεισμοί του 1953 δεν αλλοιώνουν την πληθυσμιακή πορεία ως γεγονότα, αριθμός θυμάτων, αλλά καταστρέφουν περιουσίες και τις τοπικές αγροτικές οικονομίες, οι οποίες απαξιώνονται και στη συνέχεια εγκαταλείπονται λόγω της μετανάστευσης.

⁹ Η μετανάστευση λαμβάνει χώρα από την περιοχή μελέτης, προς μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, κυρίως Αθήνα και Πάτρα, προς ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως Γερμανία αλλά σε σχετικά μικρούς αριθμούς και τέλος το κύριο ρεύμα μετανάστευσης, προς υπερπόντιους προορισμούς το ΗΠΑ, Αυστραλία, Καναδά, Αφρική.

Ο πληθυσμός της Ερίσου, για κάθε έναν από τους 32 οικισμούς, έχει ως εξής:

	Μόνιμος		Πραγματικός	
	2001	1991	2001	1991
Δ.Δ. Βασιλικιάδων	131	119	150	126
Βασιλικάδες, οι	104	89	124	95
Κονιδάρατα, τα	27	30	26	31
Δ.Δ. Αντιπάτων Ερίσου	176	145	209	165
Αντιπάτα, τα	128	108	158	117
Γερμενάτα, τα	41	28	44	37
Ψιλιθριάς, ο	7	9	7	11
Δ.Δ. Άσου	65	66	122	83
Άσος, η	65	66	122	83
Δ.Δ. Βαρέος	46	40	52	38
Βαρύ, το	46	40	52	38
Δ.Δ. Καρυάς	31	38	41	43
Καρυά, η	31	38	41	43
Δ.Δ. Κοθρέα	73	91	133	126
Κοθρέας, ο	41	44	56	49
Δεφαρανάτα, τα	19	30	32	39
Δραπανίτικα, τα	6	7	22	18
Κοκολάτα, τα	7	10	23	20
Δ.Δ. Κομιτάτων	80	131	126	130
Κομιτάτα, τα	75	131	121	130
Αγία Σοφία, η	5	0	5	0
Δ.Δ. Μεσοβουνίων	92	135	136	138
Μεσοβούνια, τα	92	135	136	138
Δ.Δ. Νεοχωρίου	43	38	56	44
Νεοχώριον, το	43	38	56	44
Δ.Δ. Πατρικάτων	79	46	102	64
Πατρικάτα, τα	79	46	102	64
Δ.Δ. Πλαγιάς	71	108	83	104
Πλαγιά, η	71	108	83	104

Δ.Δ. Τουλιάτων	250	285	306	291
Τουλιάτα, τα	8	27	14	22
Αγριλιάς, ο	37	47	39	46
Βεντουράτα, τα	31	26	37	26
Βιγλί, το	19	24	25	25
Μάγγανος, ο	55	57	61	58
Μαρκουλάτα, τα	23	46	48	56
Τζαμαρελλάτα, τα	45	30	49	30
Χαλικερή, η	32	28	33	28
Δ.Δ. Φισκάρδου	333	280	447	293
Φισκάρδον, το	206	156	225	159
Αστερίς, η (νησίδα)	0	0	0	0
Ευρετή, η	14	23	54	31
Κατσαράτα, τα	25	13	46	15
Ματσουκάτα, τα	39	47	58	47
Τσελεντάτα, τα	49	41	64	41
ΔΗΜΟΣ ΕΡΙΣΟΥ	1,470	1,522	1,963	1,645

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5 – Μόνιμος & Πραγματικός πληθυσμός Δ. Δ. & Οικισμών Δ. Ερίσου, 2001
ΠΗΓΗ : Δήμος Ερίσου

Σε ότι αφορά την ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού της Ερίσου, σε σύγκριση με τους αντίστοιχους πληθυσμούς του Νομού, της Περιφέρειας και του συνόλου της Ελλάδας, προκύπτουν τα ακόλουθα, μέσω πινάκων και γραφημάτων (πυραμίδες) που ακολουθούν:

	ΔΗΜΟΣ ΕΡΙΣΟΥ			ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ		
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες
0-4	63	28	35	1,871	912	959
5-9	83	43	40	1,965	1,003	962
10-14	75	41	34	2,099	1,098	1,001
15-19	103	57	46	2,308	1,234	1,074
20-24	118	67	51	2,259	1,200	1,059
25-29	110	59	51	2,600	1,359	1,241
30-34	125	64	61	2,965	1,538	1,427
35-39	116	59	57	2,724	1,359	1,365

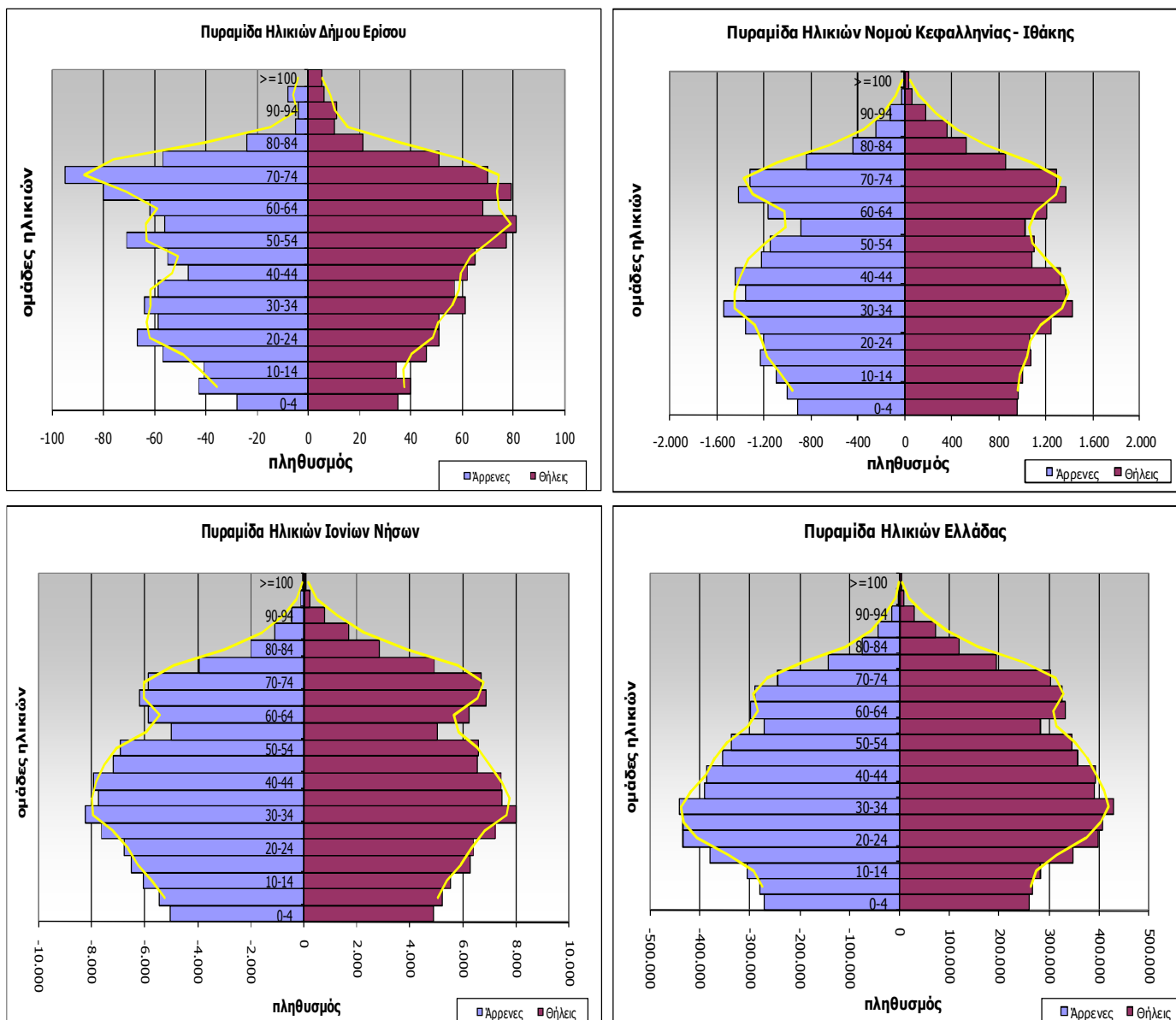
40-44	109	47	62	2,769	1,445	1,324
45-49	120	55	65	2,304	1,225	1,079
50-54	148	71	77	2,242	1,145	1,097
55-59	137	56	81	1,903	883	1,020
60-64	130	62	68	2,376	1,168	1,208
65-69	159	80	79	2,787	1,419	1,368
70-74	165	95	70	2,608	1,318	1,290
75-79	108	57	51	1,700	838	862
80-84	45	24	21	970	445	525
85-89	15	5	10	607	249	358
90-94	15	4	11	298	121	177
95-99	14	8	6	93	31	62
>=100	5	0	5	40	14	26
Σ ύ ν ο λ ο :	1,963	982	981	39,488	20,004	19,484

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6 – Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού Δ. Ερίσου & Ν. Κεφαλονιάς, 2001
ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ			ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ		
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις
0-4	9,922	5,048	4,874	531,636	272,548	259,088
5-9	10,681	5,479	5,202	547,241	281,642	265,599
10-14	11,575	6,053	5,522	588,011	306,528	281,483
15-19	12,776	6,516	6,260	728,440	382,115	346,325
20-24	13,131	6,768	6,363	834,026	436,128	397,898
25-29	14,834	7,650	7,184	843,609	436,427	407,182
30-34	16,263	8,256	8,007	871,496	443,413	428,083
35-39	15,204	7,758	7,446	784,426	393,477	390,949
40-44	15,371	7,933	7,438	781,319	388,232	393,087
45-49	13,714	7,202	6,512	711,697	356,192	355,505
50-54	13,504	6,940	6,564	684,288	338,540	345,748
55-59	10,050	5,017	5,033	553,901	272,177	281,724
60-64	12,108	5,869	6,239	630,687	299,755	330,932
65-69	13,060	6,214	6,846	615,964	291,567	324,397
70-74	12,538	5,873	6,665	547,672	246,413	301,259
75-79	8,871	3,975	4,896	337,373	143,230	194,143
80-84	4,884	2,027	2,857	195,493	76,444	119,049
85-89	2,796	1,117	1,679	114,571	43,813	70,758
90-94	1,240	468	772	45,047	16,594	28,453
95-99	339	117	222	11,944	4,385	7,559
>=100	123	48	75	5,179	2,196	2,983
Σύνολο :	212,984	106,328	106,656	10,964,020	5,431,816	5,532,204

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7 – Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού Π. Ι. Ν. και Ν. Κεφαλονιάς, 2001

ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.4 – Πυραμίδες ηλικιακών κατανομών Δ. Ερίσου, Ν. Κεφαλονιάς, Π. Ι. Ν. ,Ελλάδας
 ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

Σχετικά με τα διαγράμματα πυραμίδων ηλικιών, παρατηρούνται τα εξής:

- το διάγραμμα της Ερίσου έχει μια πιο «άγρια» κατανομή, η οποία όμως είναι λογική καθώς αντιστοιχεί σε μικρούς πληθυσμούς. Γι' αυτό το λόγο, τα υπόλοιπα διαγράμματα και κυρίως αυτό της Ελλάδας έχουν πιο ομαλή κατανομή,
- το διάγραμμα της Ελλάδας είναι χαρακτηριστικό διάγραμμα χώρας με καλό βιοτικό επίπεδο (υψηλό προσδόκιμο ζωής, το διάγραμμα έχει σχήμα «ομπρέλας»). Επίσης αποδίδει το μεγαλύτερο πρόβλημα της σύγχρονης Ελλάδας: την υπογεννητικότητα (το

χαρακτηριστικό στένεμα-λαιμός στην βάση του διαγράμματος) στις ηλικίες 0-19 οι οποίες αντιστοιχούν σε μειωμένο αριθμό γεννήσεων από το 1981 μέχρι το 2001.

- Ένα χαρακτηριστικό σημείο όλων των διαγραμμάτων είναι το «στένεμα» του διαγράμματος στις ηλικίες 55-59, οι οποίες αντιστοιχούν στην χρονική περίοδο 1941-1945, περίοδο πολέμου και κατοχής οπότε και οι γεννήσεις είχαν μειωθεί.
- Τα διαγράμματα αυτά σε γενικές γραμμές δεν αποδίδουν ενδείξεις μετανάστευσης, ειδικά το διάγραμμα της Ελλάδας (το οποίο δεν είναι δυνατό να δείξει μετανάστευση εντός των ορίων της χώρας). Στα υπόλοιπα διαγράμματα και ειδικά σε αυτό του νομού Κεφαλληνίας – Ιθάκης, παρατηρείται ότι το στένεμα που προαναφέρθηκε για το διάγραμμα της Ελλάδας (ηλικίες 55-59) έχει μεγαλύτερο εύρος, καλύπτοντας σχεδόν τις ηλικίες 45-64 (εύρος τετραπλάσιο). Υπάρχουν δύο αιτίες για αυτό: η περίοδος της Κατοχής που προαναφέρθηκε, και η μετανάστευση (και μη παλιννόστηση) από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια και μετά κυρίως νεαρών ανθρώπων (από 20 χρονών) σε μέρη εκτός νομού/περιφέρειας ή και χώρας.
- Το διάγραμμα της Ερίσου, δείχνει σαφέστατα ότι υπάρχει **πρόβλημα γήρανσης** του πληθυσμού του Δήμου. Τα μεγαλύτερα ποσοστά πληθυσμού εμφανίζονται στις ηλικίες άνω των 65 ετών (μη παραγωγικές ηλικίες), αλλά η πιο ανησυχητική ένδειξη έρχεται από την βάση του διαγράμματος (ηλικίες από 0-14), όπου ο σχετικός πληθυσμός είναι μικρός.

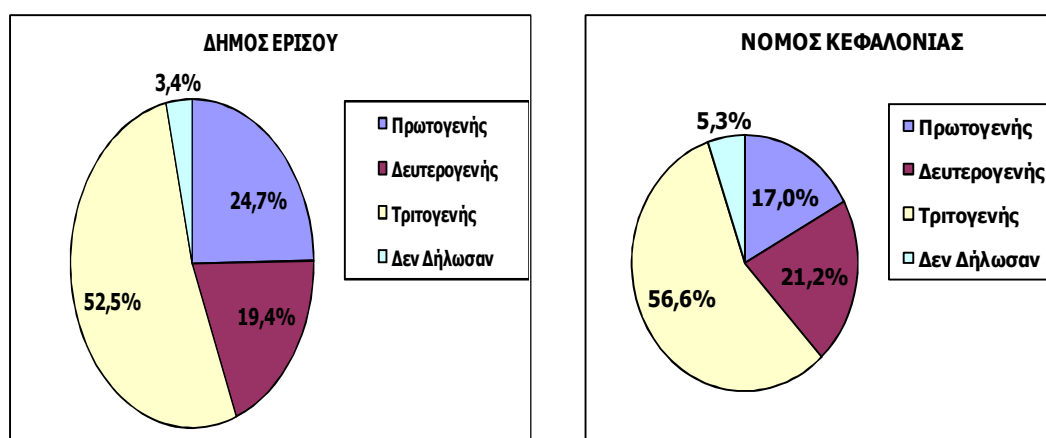
Τα παραπάνω συμπεράσματα, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο συνολικός πληθυσμός του Δήμου αυξάνεται, σημαίνει ότι ο Δήμος δέχεται εισροές πληθυσμού: είτε παλινοστούντες παλαιούς δημότες, είτε έλληνες μεταδημότες, είτε ξένους μετανάστες. Όμως παρά την αύξηση αυτή και την ανάγκη για δημιουργία οικιστικού αποθέματος, δεν υφίσταται αστικοποίηση για κανέναν οικισμό του Δήμου.

2.2. Οικονομικές δραστηριότητες

Ο Δήμος Ερίσου είναι μια περιοχή με ιστορικό στις αγροτικές καλλιέργειες. Από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, με την έντονη μεταναστευτική κίνηση, ο **πρωτογενής** τομέας προοδευτικά απαξιώνεται και υποβαθμίζεται, ο **δευτερογενής** τομέας περιορίζεται στις δραστηριότητες μεταποίησης μικρής έκτασης, γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, ενώ τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται ο **τριογενής** τομέας στον Δήμο, αλλά και σε όλο το νησί.

Ξεκινώντας από την δεκαετία του '70 και μετά, η οικονομία της χώρας βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Ξεκινούν έργα υποδομής στην ελληνική επαρχία, παράλληλα με τα σημάδια κορεσμού που δείχνουν τα μεγάλα αστικά κέντρα. Το μεταναστευτικό ρεύμα προς το εξωτερικό σταματάει, οι Έλληνες της διασποράς δημιουργούν περιουσίες, κάποιιοι από αυτούς επαναπατρίζονται, και η Ελλάδα αποκτά έντονο τουριστικό χαρακτήρα. Το ίδιο ισχύει και για τα Ιόνια Νησιά, τα οποία κυρίως τα τελευταία χρόνια, έχουν αυξημένη τουριστική κίνηση και συγκεντρώνουν χιλιάδες τουριστών κάθε καλοκαίρι. Η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος προηγήθηκαν και προηγούνται στην τουριστική ανάπτυξη, με την Κεφαλονιά να ακολουθεί.

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα φαίνονται τα ποσοστά απασχόλησης στους παραγωγικούς τομείς για το Δήμο αλλά για το Νομό. Μία γενική παρατήρηση που μπορεί να γίνει είναι ότι ο Δήμος συμβαδίζει με το Νομό, στην ποσοστιαία ενασχόληση των ανθρώπων στους παραγωγικούς τομείς.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.5 – Ποσοστιαία απασχόληση στους παραγωγικούς τομείς Δήμου και Νομού
ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

2.2.1. Πρωτογενής Τομέας

Πριν τα μεταπολεμικά χρόνια και το μεταναστευτικό κύμα, η περιοχή της Ερίσου ήταν μια τυπική αγροτική περιοχή της Κεφαλονιάς, με παρελθόν εκατοντάδων ετών. Στην περιοχή δεν υπήρξε κάποιο ρέμα ή ποτάμι με σταθερή ροή, οπότε η παροχή νερού για τις καλλιέργειες και τις κατοικίες των αγροτών γινόταν αποκλειστικά από πηγάδια και στέρνες. Έχει διαπιστωθεί ότι η αρχική χωροθέτηση των οικισμών της περιοχής γινόταν ως εξής: δίπλα σε γεώτρηση, δημιουργείται η στέρνα και στην συνέχεια κατασκευάζεται η οικία και οριοθετείται το αγρόκτημα. Αυτή είναι μια τυπική διαμόρφωση στην περιοχή, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το συγκρότημα που σώζεται και σήμερα στα Μεσοβούνια, με κατοικία, πηγάδι, αλώνι και φυλάκια.

Στο προπολεμικό παρελθόν, αναπτύχθηκαν καλλιέργειες με βάση την εξαγωγική ζήτηση σε περιοχές του εξωτερικού με κύριο προϊόν την σταφίδα. Σε περιοχές όπως η Αγία Σοφία (Πλατύ Λιμάνι), σύμφωνα με μαρτυρίες παλαιότερων κατοίκων, η προσέγγιση εμπορικών πλοίων ήταν σύνηθες φαινόμενο. Ένα άλλο προϊόν το οποίο έκανε την περιοχή γνωστή, ήταν τα σκόρδα Ερίσου, μία ποικιλία σκόρδου με ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Επίσης ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ζήτηση στην τοπική και υπερτοπική αγορά είχαν τα αρωματικά φυτά (λεβάντα, δαφνόφυλλο). Ακόμα η παρακμή της αμπελοκαλλιέργειας, σε συνδυασμό με την μετανάστευση, οδήγησαν στην εδραίωση λιγότερο απαιτητικών σε φροντίδα καλλιεργειών, όπως οι ελιές και το σιτάρι, οι οποίες όμως και αυτές με την σειρά τους απαξιώθηκαν και οι περισσότεροι αγροί εγκαταλείφθηκαν.

Τα τελευταία χρόνια, η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα τίθεται ξανά επί τάπητος, ωστόσο ο σχεδιασμός έχει να αντιμετωπίσει μια σειρά **προβλημάτων**:

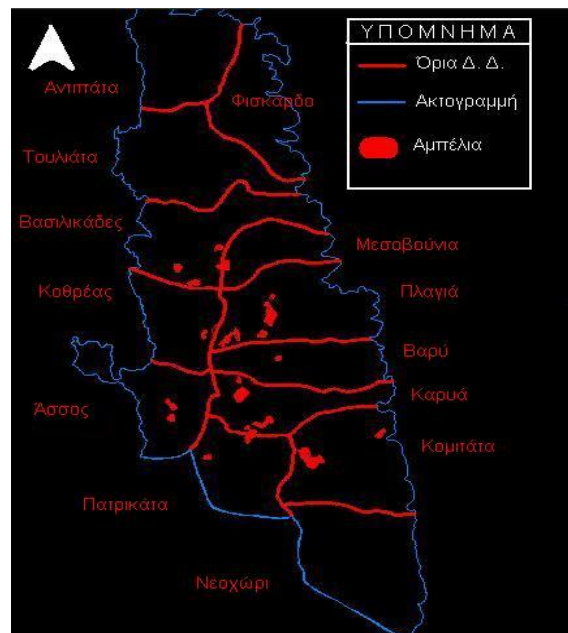
- το **δημογραφικό**, το μεγαλύτερο από τα προβλήματα. Δεν υπάρχει δυναμικό να στελεχώσει τις καλλιέργειες, η νέα γενιά δεν φαίνεται πρόθυμη να ενταχθεί στην αγροτική παραγωγή, η οποία στηρίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στους αλλοδαπούς που έχουν ενσωματωθεί στις τοπικές κοινωνίες. Μια άλλη πτυχή του δημογραφικού προβλήματος, είναι το πρόβλημα της διαδοχής της κυριότητας των κτημάτων. Ο αγροτικός κλήρος μεταβιβάστηκε και καταμερίστηκε κληρονομικός, ωστόσο, με την μετανάστευση και την έξοδο των διαδόχων από την περιοχή, πολλοί αγροί εγκαταλείφθηκαν. Είναι αναμενόμενη η ένταση σε θέματα κυριότητας αγρών και

κτημάτων όταν το Εθνικό Κτηματολόγιο προσεγγίσει την περιοχή ή όταν συνταχθούν κτηματολόγια μικρής έκτασης για τοπικής σημασίας τεχνικά έργα, όπως έχει συμβεί και σε άλλες περιοχές της Κεφαλονιάς.

- το πρόβλημα της **άρδευσης**, καθώς στην παρούσα κατάσταση οι ομβροδεξαμενές καλύπτουν μέρος της ύδρευσης. Η ύδρευση είναι και αυτή ελλιπής, με την ζήτηση να αυξάνεται όσο ο τουρισμός αναπτύσσεται, συνεπώς, δεν προβλέπεται αποδέσμευση του νερού των ομβροδεξαμενών για άρδευση οπότε και είναι πολύ δύσκολος ο σχεδιασμός για συστηματικές εντατικές μορφές καλλιέργειας.
- το πρόβλημα της **αλληλεγγύης** των κοινοτήτων. Μία τέτοια κατάσταση όπως η ισχύουσα στην περιοχή, απαιτεί οργάνωση της παραγωγής και συνεννόηση τόσο μεταξύ των παραγωγών όσο και μεταξύ παραγωγών – φορέων διοίκησης. Οι σχέσεις παραγωγών και φορέων διοίκησης (τοπική αυτοδιοίκηση, φορείς υπουργείων, δασική πολιτική, χώροι θηραμάτων, κλπ) έχουν να κάνουν με τις συγκρούσεις χρήσεων γης που θα αναφερθούν παρακάτω.
- το πρόβλημα της **πρόσβασης**, με την κατάσταση του αγροτικού δικτύου να βελτιώνεται τα τελευταία χρόνια.

Όλες οι καλλιέργειες που θα αναφερθούν στην συνέχεια έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα. Στην περιοχή (και συγκεκριμένα, στα Κομιτάτα) υπάρχουν δύο ανενεργά ελαιουργεία, ένα σύγχρονο και ένα παλαιότερο, αμφότερα ιδιωτικά. Αντί αυτών χρησιμοποιείται ένα ελαιουργείο στην Σάμη. Η ελαιοκαλλιέργεια έχει πολλά περιθώρια να ξανά-αναπτυχθεί στην περιοχή. Η παραγωγή ελαιόλαδου υποστηρίζεται και από την Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ το παραγόμενο ελαιόλαδο φέρει Προστασία Γεωγραφικής Προέλευσης (Π.Γ.Ε. Κεφαλληνία).

Η **αμπελοκαλλιέργεια** αν και σε ύφεση, θεωρείται ακόμα ότι βρίσκει ιδανικές συνθήκες στην περιοχή για την ανάπτυξή της σε ένα σύγχρονο πλέον πλαίσιο παραγωγής και οινοποίησης. Από τους ντόπιους αναφέρονται χαρακτηριστικά οι ποικιλίες (σταφύλια και οίνοι): βοστυλίδι, θιακό, ρομπόλα, μαυροδάφνη, κοτσιλίσι και επίσης θηνιάτικο, δρακλινός, τσαούσι, σκυλοπνίχτης, γρινιάς, ασπροδάφνη, μοσχάτος. Υπενθυμίζεται ο οίνος «Ρομπόλα Κεφαλληνίας» είναι Ο.Π.Α.Π. (Ονομασία Προέλευσης Ανώτερης Ποιότητας) ενώ οι οίνοι «Μοσχάτος Κεφαλληνίας» και «Μαυροδάφνη Κεφαλληνίας» είναι δύο Ο.Π.Ε. (Ονομασία Προέλευσης Ελεγχόμενη). Για την καλλιέργεια της Ρομπόλας υπάρχει μέριμνα σε ανώτερο χωροταξικό επίπεδο σχεδιασμού για άλλη περιοχή της Κεφαλονιάς. Η αμπελοκαλλιέργεια και η σύνδεσή της με τον αγροτουρισμό και τον οινοτουρισμό υποστηρίζεται και προωθείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΧΑΡΤΗΣ 2.1 - Αμπελοκαλλιέργειες

Στην περιοχή θεωρείται ότι υπάρχουν ιδανικές συνθήκες για τις καλλιέργειες αρωματικών φυτών και ιδιαίτερα της λεβάντας και του δαφνόφυλλου. Το σχετικό υπόβαθρο υποστηρίζει την ανάπτυξη των σχετικών καλλιεργειών, την μεταποίηση τους (δηλαδή την παραγωγή συνδυαστικών προϊόντων, όπως τα αρωματικά κεριά) και τον εμπλουτισμό της παραγωγής μελιού με διάφορες ποικιλίες.

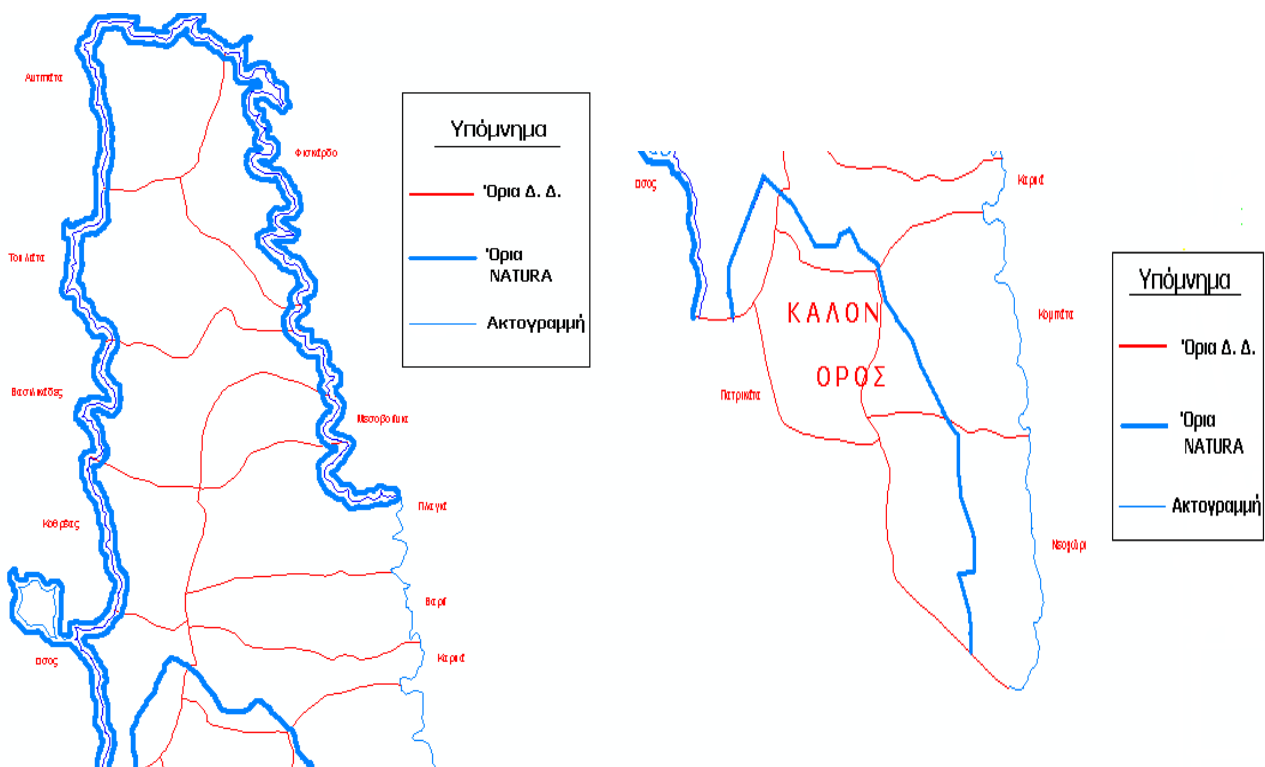
Η κτηνοτροφία στην περιοχή έχει εξίσου σημαντική, με τις αγροτικές καλλιέργειες, παρουσία. Αναπτύχθηκε με την υποχώρηση της γεωργίας, οπότε χώροι αγρών μετατράπηκαν σε χώρους βοσκής. Στην συνέχεια παρατίθενται στατιστικά στοιχεία για τις εκμεταλλεύσεις και τους αριθμούς ζώων ανά δημοτικό διαμέρισμα. Υπενθυμίζεται ότι σε σχέση με το σύνολο του νομού Κεφαλληνίας – Ιθάκης, η Έριδος καταλαμβάνει το 9% περίπου της έκτασης ενώ ο πληθυσμός της είναι μόλις το 5% του συνολικού πληθυσμού.

Η περαιτέρω ανάπτυξη της κτηνοτροφίας πρέπει να γίνει με γνώμονα ένα γενικότερο πλαίσιο το οποίο πρέπει να λάβει υπόψη τις υπόλοιπες χρήσεις, αλλά κυρίως το φυσικό περιβάλλον. Η κτηνοτροφία γενικά υποβαθμίζει σε διάφορους βαθμούς το περιβάλλον, με το πρόβατο να προκαλεί το μικρότερο βαθμό υποβάθμισης, και να ακολουθεί το γίδι και στη σειρά τα βοοειδή, τα οποία σε ελεύθερη βοσκή δύνανται να καταστρέψουν αρχικά τον φυτικό πλούτο μιας περιοχής, και δυνητικά ακόμα και το ανώτερο τμήμα του εδάφους που υποστηρίζει την βλάστηση. Υπενθυμίζεται ότι:

- η κτηνοτροφία είναι αντικείμενο πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και υποστηρίζεται οικονομικά από αυτή όταν όμως πληροί κάποιους όρους (μεταξύ αυτών περιβαλλοντικούς και βιολογικούς),
- η χερσόνησος της Ερίσου είναι περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, στο σύνολό της, το ανατολικό τμήμα της είναι και νομικά θεσμοθετημένη περιοχή και το ίδιο προβλέπεται να γίνει και για περιοχές του δυτικού τμήματος,

Η **αλιεία** δεν είναι έχει σημαντική παρουσία στην περιοχή μελέτη. Συγκεκριμένα, στον όρμο Κακογγύλου υπάρχουν κάποιες ιχθυοκαλλιέργειες και κατά τους θερινούς μήνες κάνουν την εμφάνιση τους ερασιτέχνες ψαράδες. Σύμφωνα με μαρτυρίες παλαιότερων κατοίκων της περιοχής, οι πληθυσμοί ψαριών έχουν μειωθεί και υποβαθμιστεί ως προς τα είδη τους, τόσο στο στενό Κεφαλονιάς – Ιθάκης όσο και δυτικά της χερσονήσου. Τέλος το κυνήγι έχει επίσης ερασιτεχνική παρουσία, κυρίως στην περιοχή Κακό Λαγκάδι.

Σημειώνεται ότι ένα μεγάλο τμήμα της ακτογραμμής καθώς και το βουνό Καλόν Όρος είναι οριοθετημένη περιοχή Natura, για την προστασία της φώκιας *monachus-monachus*, της νυχτερίδας και της ορνοθοπανίδας. Η ζώνη της ακτογραμμής που προστατεύεται εκτείνεται στα 100μ τόσο ως προς το εσωτερικό όσο και ως προς τη θάλασσα.

ΧΑΡΤΗΣ 2.2 – Όρια NATURA 2000 στο Δήμο

2.2.2 Δευτερογενής Τομέας

Ο δευτερογενής τομέας χαρακτηρίζεται από μικρού μεγέθους βιοτεχνικές μονάδες μεταποίησης και τυποποίησης γεωργικών και ζωικών προϊόντων καθώς επίσης και μικρών επιχειρήσεων που ασχολούνται με την οικοτεχνία, τη χειροτεχνία, και γενικά την παραγωγή ειδών παραδοσιακής τέχνης.

2.2.3 Τριτογενής Τομέας

Ο τουρισμός ακολουθεί την τουριστική ανάπτυξη των Ιονίων Νήσων, ειδικά τα τελευταία χρόνια και έτσι λόγω της ύπαρξης περισσότερων παραλιών και αμμουδιών το νότιο τμήμα της Κεφαλονιάς αναπτύχθηκε τουριστικά ταχύτερα. Η τουριστική έξαρση άργησε να φτάσει στην Έρισσο, η οποία διαθέτει μόνο 2 παραλιακούς οικισμούς (Φισκάρδο, Άσο), και περιορισμένο αριθμό αμμουδιών. Βασικό πόλο τουριστικής έλξης για την Έρισσο αποτελεί κυρίως το Φισκάρδο, το οποίο έχει καθιερωθεί ως λιμάνι σκαφών αναψυχής, με την Άσο να ακολουθεί σε μικρότερο βαθμό. Ο τουρισμός εξελίσσεται με γοργούς ρυθμούς στην σημαντικότερη οικονομική δραστηριότητα της περιοχής, ακολουθώντας την εξελικτική πορεία που ακολούθησε η τουριστική κίνηση στο νησί της Κεφαλονιάς και στα Ιόνια Νησιά γενικότερα.

Στον πίνακα ¹⁰ που ακολουθεί παρατίθεται μια εκτίμηση της υποδομής της περιοχής σε καταλύματα τα οποία αφορούν κλίνες ξενοδοχείων, δωμάτια, διαμερίσματα και σπίτια προς ενοικίαση.

	Διαμερίσματα		Ξενοδοχεία	
	Εγκαταστάσεις	Αριθμός	Εγκαταστάσεις	Κλίνες
Δ.Δ. Βασιλικιάδων				
Βασιλικάδες	5	5		
Κονιδαράτα	1	6		
Δ.Δ. Αντιπάτων Ερίσου				
Αντιπάτα	12	16	3	370
Γερμενάτα				
Ψιλιθριά				
Δ.Δ. Άσου				
Άσος	26	86		
Δ.Δ. Βαρέος				
Βαρύ				
Δ.Δ. Καρυάς				
Καρυά				
Δ.Δ. Κοθρέα				
Κοθρέας	2	14		
Δεφαρανάτα				
Δραπανίτικα				
Κοκολάτα				
Δ.Δ. Κομιτάτων				
Κομιτάτα				
Αγία Σοφία				
Δ.Δ. Μεσοβουνίων				
Μεσοβούνια	1	5		
Δ.Δ. Νεοχωρίου				
Νεοχώριον				
Δ.Δ. Πατρικάτων				
Πατρικάτα				
Δ.Δ. Πλαγιάς				
Πλαγιά				
Δ.Δ. Τουλιάτων				
Τουλιάτα	1	4		

Αγριλιάς				
Βεντουράτα	1	2		
Βιγλί				
Μάγγανος	3	9		
Μαρκουλάτα				
Τζαμαρελλάτα	1	1		
Χαλικερή	4	7		
Δ.Δ. Φισκάρδου				
Φισκάρδον	33	172		
Αστερίς, (νησίδα)				
Ευρετή	6	15		
Κατσαράτα	3	3		
Ματσουκάτα	4	9		
Τσελεντάτα	3	17		
Αγ. Ιερουσαλήμ	1	1		
Μαρκαντωνάτα	3	13		
Ζαμπελάτα	1	2		
Φώκη				
ΔΗΜΟΣ ΕΡΙΣΟΥ	111	387	3	370

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8 – Υποδομή του Δήμου σε καταλλύματα

ΠΗΓΗ : Δήμος Ερίσου

¹⁰ Η δεύτερη και τέταρτη στήλη («εγκαταστάσεις») αφορούν τον αριθμό των επιχειρήσεων που υπάρχουν ενώ η τρίτη και η πέμπτη στήλη αφορούν τα συνολικά διαμερίσματα και κλίνες αντίστοιχα που προσφέρουν οι συγκεκριμένες εγκαταστάσεις

2.2.3.1 Τουριστική Πορεία Περιοχής

Αναφορικά με την **τουριστική πορεία της περιοχής**, οφείλουν να γίνουν ορισμένες επισημάνσεις:

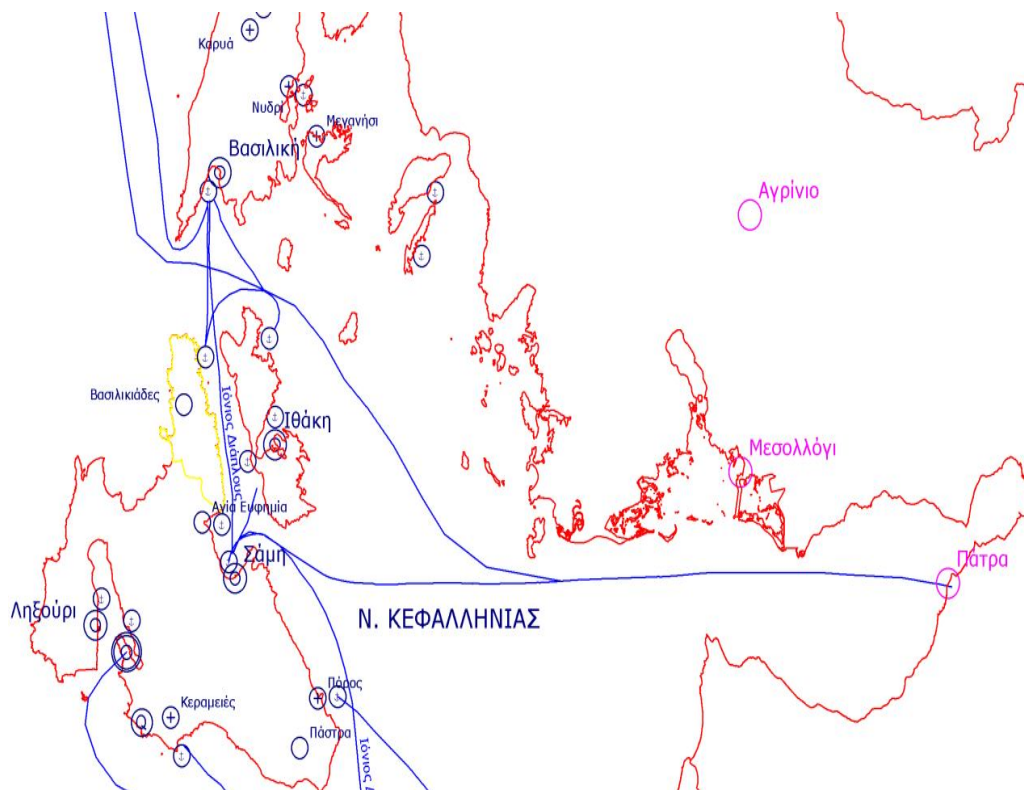
- Στα Ιόνια Νησιά, ως τουριστικοί προορισμοί αναπτύχθηκαν καταρχάς η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος, με την Κεφαλονιά να κάνει μια τουριστική «έκρηξη» τα τελευταία χρόνια.

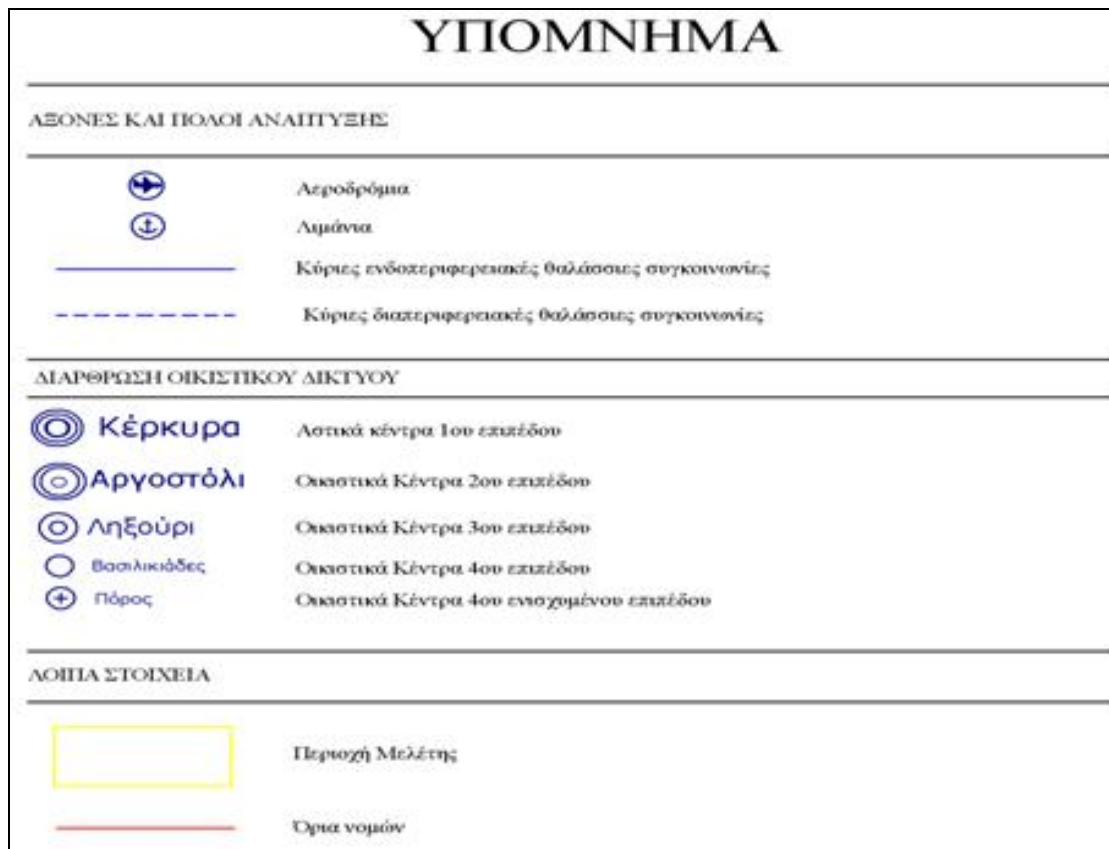
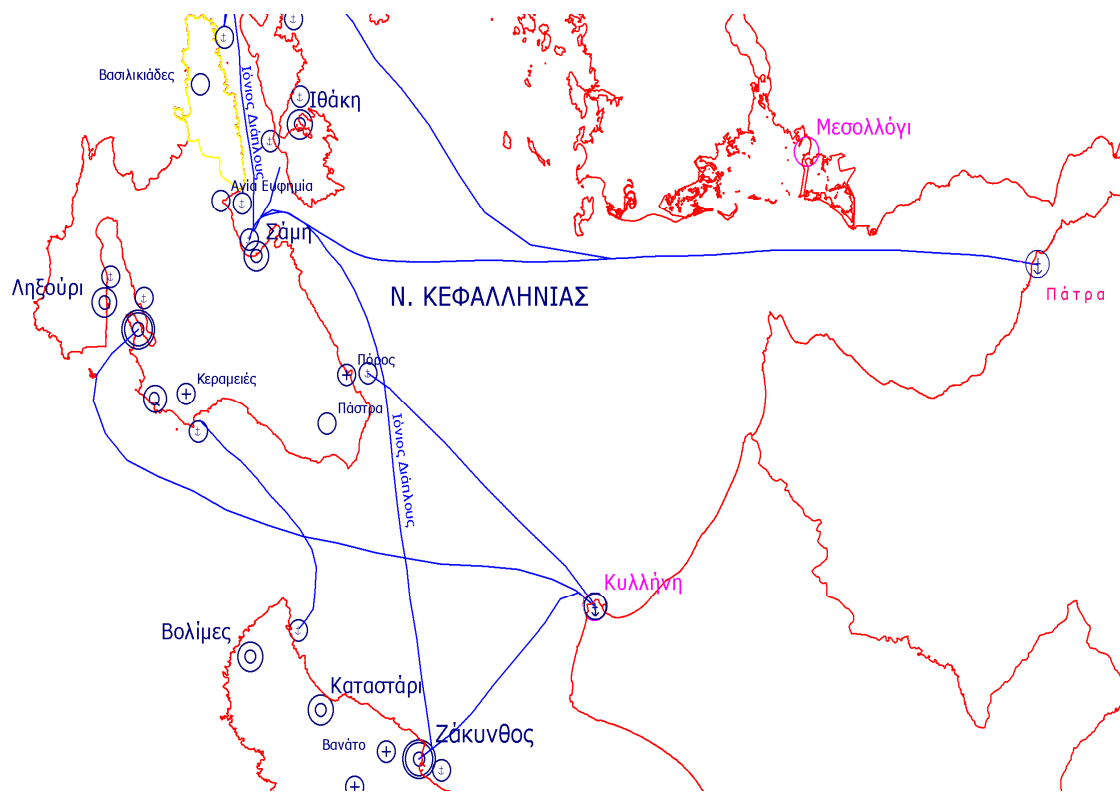

ΧΑΡΤΗΣ 2.3 – Περιοχή μελέτης σε σχέση με την Περιφέρεια

- Στην Κεφαλονιά, αναπτύσσεται τουριστικά με μεγαλύτερους ρυθμούς η νότια περιοχή του νησιού και αυτό γιατί ο τουρισμός που συγκεντρώνει το νησί είναι κυρίως ο θερινός θαλάσσιος τουρισμός. Στη χερσόνησο της Ερίσου υπάρχουν λίγες και μικρές παραλίες, συνεπώς είναι και μικρότερος ο αριθμός των λουόμενων που μπορεί να βρίσκεται συγχρόνως στην παραλία.

- Η χρονική υστέρηση σε τουριστική ανάπτυξη αποδεικνύεται πλέον σε συγκριτικό πλεονέκτημα και ευκαιρία για την Έρσο. Ακόμα και σε εθνικό χωροταξικό επίπεδο διαπιστώθηκε η ανάγκη διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος και η βελτίωση του σε όρους ποιότητας και πολιτισμού. Διάφορες περιοχές στην Ελλάδα «παραδόθηκαν» στην τουριστική κίνηση των δύο (κυρίως) προηγούμενων δεκαετιών, με μια παράλληλη και ανοργάνωτη – πλην όμως ραγδαία - οικιστική ανάπτυξη, για να καταλήξουν σήμερα σε κορεσμένα ημιαστικά-αστικά μορφώματα, τα οποία έχουν απολέσει την πολιτισμική τους ταυτότητα.
- Η Έρσο έχει το μειονέκτημα της έκτασης αμμουδιών που προαναφέρθηκε, έχει όμως και κάποια σπουδαία τουριστικά «πλεονεκτήματα». Το πρώτο πλεονέκτημα της περιοχής ήδη αναφέρθηκε και είναι το γεγονός ότι φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον της έχει αλλοιωθεί ελάχιστα. Το δεύτερο πλεονέκτημα είναι η θέση της, μεταξύ Κεφαλονιάς-Ιθάκης και μεταξύ Κεφαλονιά-Λευκάδας, όπως και η θέση της ως προς το λιμάνι της Σάμης το οποίο τα τελευταία χρόνια συνδέεται κατά τους θερινούς μήνες με λιμάνια της Ιταλίας (Μπρίντεζι, Μπάρι).

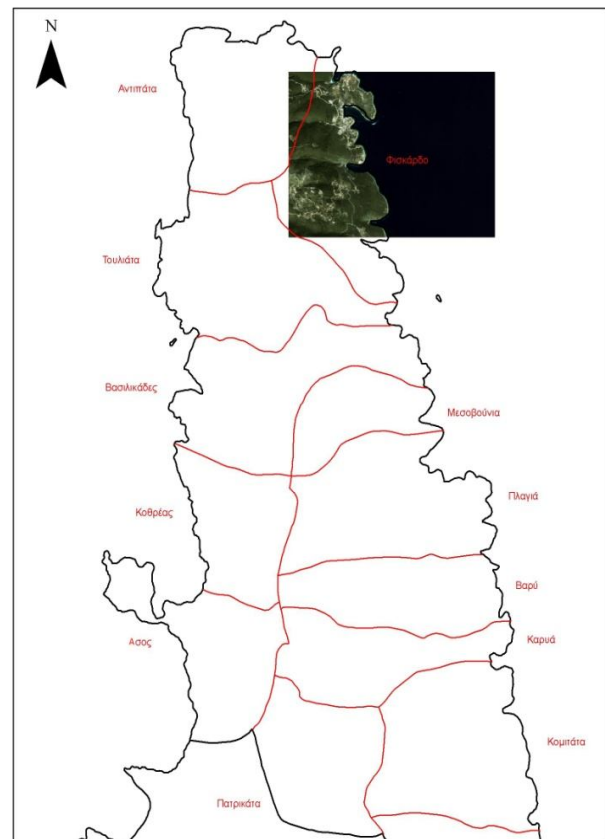
ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΜΑ 2.4 – Θέση του Δήμου Ερίσου ως προς την Ιθάκη, τη Λευκάδα και τα λιμάνια Σάμης και Κολλήνης

2.2.3.2 Το Φισκάρδο

Αυτό που έχει επιτευχθεί και είναι ιδιαίτερο τουριστικά στην ΈρISO είναι η περίπτωση του **Φισκάρδου**.

ΧΑΡΤΗΣ 2.5 – Ορθοφωτοφία Φισκάρδο, Εικόνας 2004
Δήμο

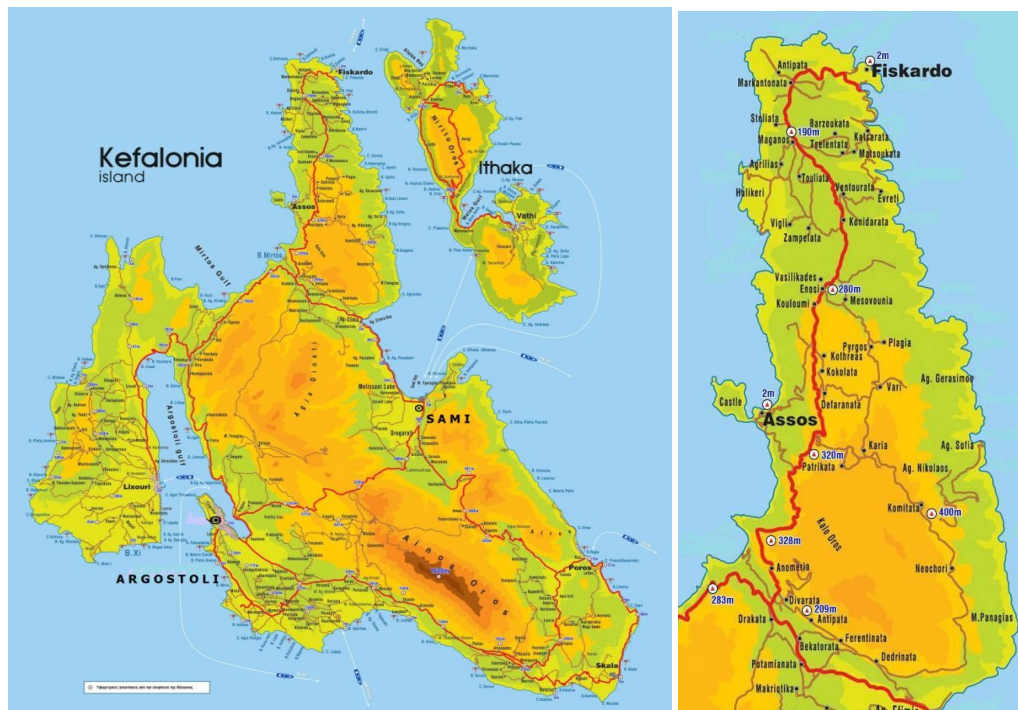
ΧΑΡΤΗΣ 2.6 – Θέση Φισκάρδου ως προς το

Το Φισκάρδο αναδεικνύεται σταθερά κατά τους θερινούς μήνες σε προορισμό μεγάλου αριθμού θαλάσσιων σκαφών αναψυχής, κάθε είδους, τα οποία χρησιμοποιούν το λιμάνι είτε ως ενδιάμεσο σταθμό είτε ως βάση για εξορμήσεις στην γύρω θαλάσσια και περιοχή.

ΧΑΡΤΗΣ 2.7 – Ορθοφ/φία λιμάνι Φισκάρδου, Εικόνας 2004

Επίσης, από το Φισκάρδο ξεκινάει ο μεγαλύτερος οδικός άξονας του νησιού, ο οποίος διατρέχει το κεντρικό και δυτικό τμήμα της Ερίσου και την συνδέει με την Σάμη και το Αργοστόλι.

ΧΑΡΤΗΣ 2.8 – Κεντρικός οδικός άξονας Ν. Κεφαλονιάς

Ένα παράδοξο της περίπτωσης Φισκάρδου, είναι ότι οι έννοιες «κλίνες» και «πληρότητα» δεν είναι τα πλέον αντιπροσωπευτικά μιας καλής τουριστικής περιόδου στην περιοχή, καθώς το σημαντικότερο τμήμα των τουριστών έρχονται στο λιμάνι με το δικό τους (ιδιόκτητο ή νοικιαζόμενο) σκάφος, και διαμένουν σε αυτό κατά τη διάρκεια της νύχτας. Η εθνικότητα των τουριστών είναι κυρίως ιταλική και αγγλική, με την ελληνική (εσωτερικός τουρισμός) να ακολουθεί.

ΕΙΚΟΝΑ 2.1 – Περιοχή Φισκάρδο (Πηγή Panoramio)

Σήμερα, το Φισκάρδο «λειτουργεί» με ένα τρόπο ανεξάρτητο από την υπόλοιπη χερσόνησο, σε επίπεδο υποδομών και χωρικών-οικιστικών δράσεων, όπως αναλύεται σε άλλα τμήματα της εργασίας. Η ανάπτυξή του περιορίζεται στα όρια της περιοχής και η υπόλοιπη περιοχή του δήμου δεν επωφελείται ουσιαστικά. Το ίδιο ισχύει και για την περιοχή της Άσσου, η οποία με αντίστοιχα χαρακτηριστικά έχει την προοπτική να γίνει ένα δεύτερο «Φισκάρδο».

Αυτό, βέβαια, αφενός αφήνει αδιάφορους τους κατοίκους των δύο τουριστικών πόλων, αφετέρου δεν σημαίνει ότι πρέπει να γεμίσει όλη η χερσόνησος με μαρίνες και γιωτ. Κάτι που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι ότι το Φισκάρδο ήδη, τουριστικά, **λειτουργεί στα όριά του** και αυτό είναι μια άποψη που θεμελιώνεται από πολλές πλευρές:

- το λιμάνι, με την παρούσα οργάνωση, έχει πλέον προβληματική λειτουργία και παράλληλα, δεν εξυπηρετεί τα θαλάσσια σκάφη όπως άλλα οργανωμένα λιμάνια και μαρίνες. Το λιμάνι στο Φισκάρδο αποτελεί μοναδική επιλογή, όσο στην περιοχή δεν υπάρχει κάποια ανταγωνιστική μαρίνα (και ήδη προβλέπεται σε χωροταξικό επίπεδο η κατασκευή μαρίνων στην ευρύτερη περιοχή).

- με την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη του, το Φισκάργο κινδυνεύει να απολέσει αφενός τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα του, αφετέρου την πολιτιστική και ιστορική του ταυτότητα. Θα απολέσει δηλαδή την μοναδικότητά του και το συγκριτικό του πλεονέκτημα σε σχέση με τους υπόλοιπους παραλιακούς οικισμούς του Ιονίου.
- η περαιτέρω ανεξέλεγκτη ανάπτυξη θα οδηγήσει σε υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή, και αυτό θα έχει επίσης αρνητικές συνέπειες τόσο για τον μόνιμο πληθυσμό, όσο και για την τουριστική κίνηση.

Αυτό που πρέπει να γίνει αντιληπτό και θα αναλυθεί ως πρόταση στην συνέχεια, είναι ότι το Φισκάργο (ως ο ένας από τους τουριστικούς πόλους της Ερίσου πλέον, αλλά σταθερά ο σημαντικότερος) **πρέπει να διαφοροποιήσει και να ενισχύσει ποιοτικά το τουριστικό προϊόν το οποίο τώρα προσφέρει:**

- μέσω της ανάδειξης των αρχαιολογικών – ιστορικών – πολιτιστικών στοιχείων, τα οποία υπάρχουν σε αφθονία στην περιοχή με τρόπο τέτοιο ώστε να αποφευχθεί η αλλοίωση και εν τέλει καταστροφή τους.
- μέσω της οργάνωσης, της παροχής υπηρεσιών στα σκάφη (νερό, ηλεκτρικό, αποκομιδή απορριμμάτων) και της παροχής εναλλακτικών μορφών θαλάσσιου τουρισμού (κρουαζιέρες, καταδύσεις, κλπ), πάντα εναρμονισμένων στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής,
- μέσω της παροχής εναλλακτικών επιλογών διασκέδασης και ψυχαγωγίας (ακόμα και επιμόρφωσης) των τουριστών που μεθορμούν, σε συνδυασμό με αυτό που μπορεί να προσφέρει η ενδοχώρα της Ερίσου, με συμπληρωματικές μορφές τουρισμού (θεματικό, αγροτικό, οικολογικό, περιβαλλοντικό, οινολογικό & γαστριμαργικό), δρώμενα (παραδοσιακά και θεματικά-ιστορικά), συμβάντα και περιηγήσεις.

2.3. Απασχόληση - Ανεργία

Από την απογραφή του 2001 προέκυψαν τα ακόλουθα στοιχεία:

	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ								ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΙ
	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ					ΑΝΕΡΓΟΙ		Σ	Σ
	Π	Δ	Τ	Δεν Δήλωσαν	Σ	Σ	%		
Δ.Δ. Βασιλικιάδων	14	11	27	4	56	6	9.7	62	69
Δ.Δ. Αντιπάτων Ερίσου	9	6	41	0	56	10	15.2	66	110
Δ.Δ. Ασου	7	4	10	1	22	3	12.0	25	40
Δ.Δ. Βαρέος	10	0	8	1	19	2	9.5	21	25
Δ.Δ. Καρυάς	5	1	1	1	8	0	0.0	8	23
Δ.Δ. Κοθρέα	1	8	9	0	18	4	18.2	22	51
Δ.Δ. Κομιτάτων	7	2	10	0	19	6	24.0	25	55
Δ.Δ. Μεσοβουνίων	17	13	13	0	43	1	2.3	44	48
Δ.Δ. Νεοχωρίου	3	0	3	1	7	3	30.0	10	33
Δ.Δ. Πατρικάτων	1	3	14	1	19	6	24.0	25	54
Δ.Δ. Πλαγιάς	13	1	3	3	20	4	16.7	24	47
Δ.Δ. Τουλιάτων	13	16	29	2	60	14	18.9	74	176
Δ.Δ. Φισκάρδου	15	25	76	2	118	11	8.5	129	204
ΔΗΜΟΣ ΕΡΙΣΟΥ	115	90	244	16	465	70	13.1	535	935
ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ	2,077	2,591	6,921	643	12,232	1794	12.8	14,026	23,730

Π: Πρωτογενής Τομέας, Δ: Δευτερογενής Τομέας, Τ: Τριτογενής Τομέας, Σ: Σύνολο

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9 – Οικονομική Δυναμικότητα των κατοίκων του Δήμου

ΠΗΓΗ : Δήμος Ερίσου, ΕΣΥΕ 2001

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, ο δήμος σαν σύνολο βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με τον Νομό, ωστόσο υπάρχουν ενδοδημοτικές διαφορές. **Φαίνεται ότι υπάρχει μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στην ενδοχώρα της Ερίσου και συγκεκριμένα στον άξονα Νεοχώρι – Κομιτάτα – Πατρικάτα**, ωστόσο οι αριθμοί είναι ενδεικτικοί και αφορούν πάρα πολύ μικρούς πληθυσμούς. **Στην πραγματικότητα όμως, αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα της περιοχής, το εργατικό δυναμικό είναι πολύ μικρό, μόλις το 3.8% του νομού.**

2.4. Υποστηρικτικές τεχνικές και κοινωνικές υποδομές

2.4.1 Ηλεκτροδότηση

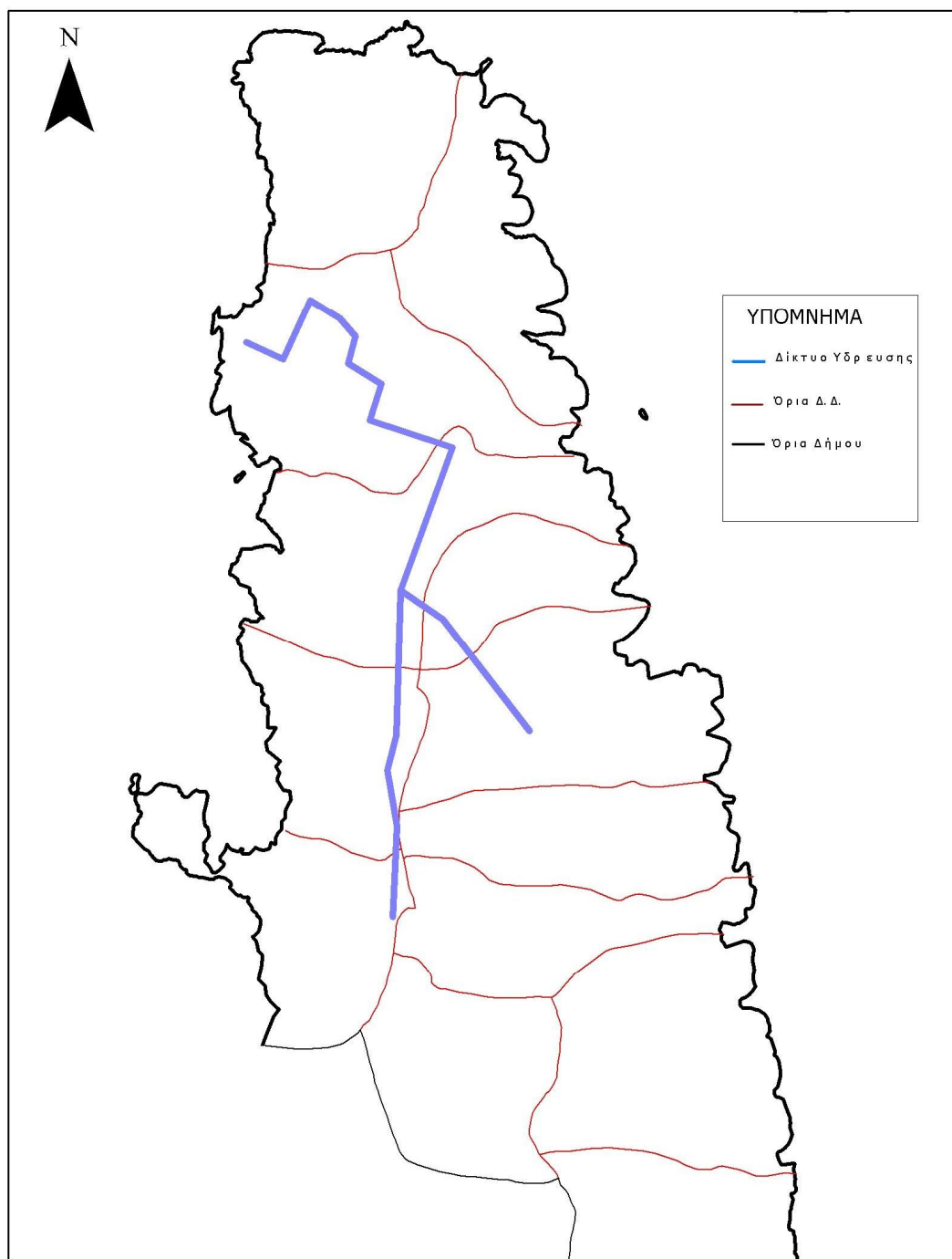
Ο Δήμος δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα ηλεκτροδότησης. Στην περιοχή της παραλίας της Έμπλισης, βόρειο-δυτικά του Φισκάρδου, υπάρχει υποσταθμός της ΔΕΗ και υποβρύχιο καλώδιο το οποίο συνδέει την Κεφαλονιά με την Λευκάδα. Από την Έμπλιση ξεκινά εναέρια γραμμή υψηλής τάσης με κατεύθυνση προς Αγία Ευφημία.

2.4.2 Ύδρευση - Άρδευση

Η ύδρευση στον Δήμο είναι προβληματική, σε τέτοιο βαθμό στον οποίο συνιστά ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής. Στηρίζεται σε ένα ευρύ σύνολο μεθόδων υδροληψίας (ομβροδεξαμενές, γεωτρήσεις, υδροφόρα-πλοία). Σύμφωνα με εκτιμήσεις αρμόδιων τεχνικών του Δήμου, οι ημερήσιες ανάγκες του Δήμου σε νερό είναι ενδεικτικά:

- 2,000 m³ / ημέρα, κατά τη χειμερινή περίοδο, και
- 4,000 m³ / ημέρα, κατά τη θερινή περίοδο

Οι γεωτρήσεις στην χερσόνησο περιορίζονται σε δύο, αμφότερες στην περιοχή της Άσου. Από αυτές, η κύρια βρίσκεται στην θέση Κουρνή, δίπλα στον οδικό άξονα Φισκάρδου-Διβάρων, και παρέχει 250m³/ημέρα νερό πολύ καλής ποιότητας. Η δεύτερη βρίσκεται κοντά στον οικισμό της Άσου, παρέχει 12m³/ημέρα νερό υφάλμυρο. Στην ευρύτερη περιοχή προγραμματίζονται νέες έρευνες και γεωτρήσεις. Η κύρια γεώτρηση της Κουρνής είναι συνδεδεμένη στο δίκτυο που εξυπηρετεί την κεντρική Έρισσο. Καθώς η παροχή νερού από γεωτρήσεις είναι ανεπαρκής για τις ανάγκες της περιοχής, χρησιμοποιείται ένας μεγάλος αριθμός από ομβροδεξαμενές (συλλέκτες βρόχινου νερού).

ΧΑΡΤΗΣ 2.9 – Δίκτυο Υδροευσής Δήμου

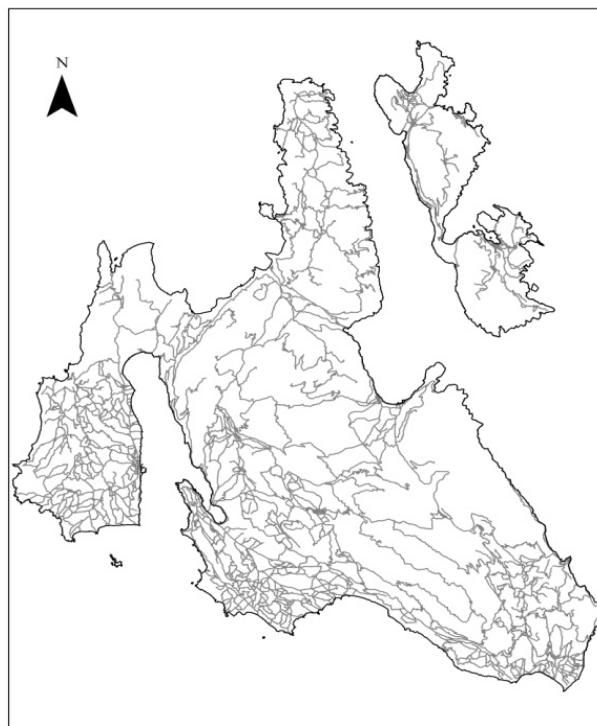
2.4.3 Αποχέτευση

Στο σύνολο της χερσονήσου χρησιμοποιούνται βόθροι λυμάτων και οχήματα μεταφοράς τους. Εξαιρέση αποτελεί το Φισκάρδο, το οποίο διαθέτει δίκτυο αποχέτευσης. Στα υπό μελέτη έργα είναι η χωροθέτηση και κατασκευή κέντρου βιολογικού καθαρισμού στην περιοχή του Φισκάρδου.

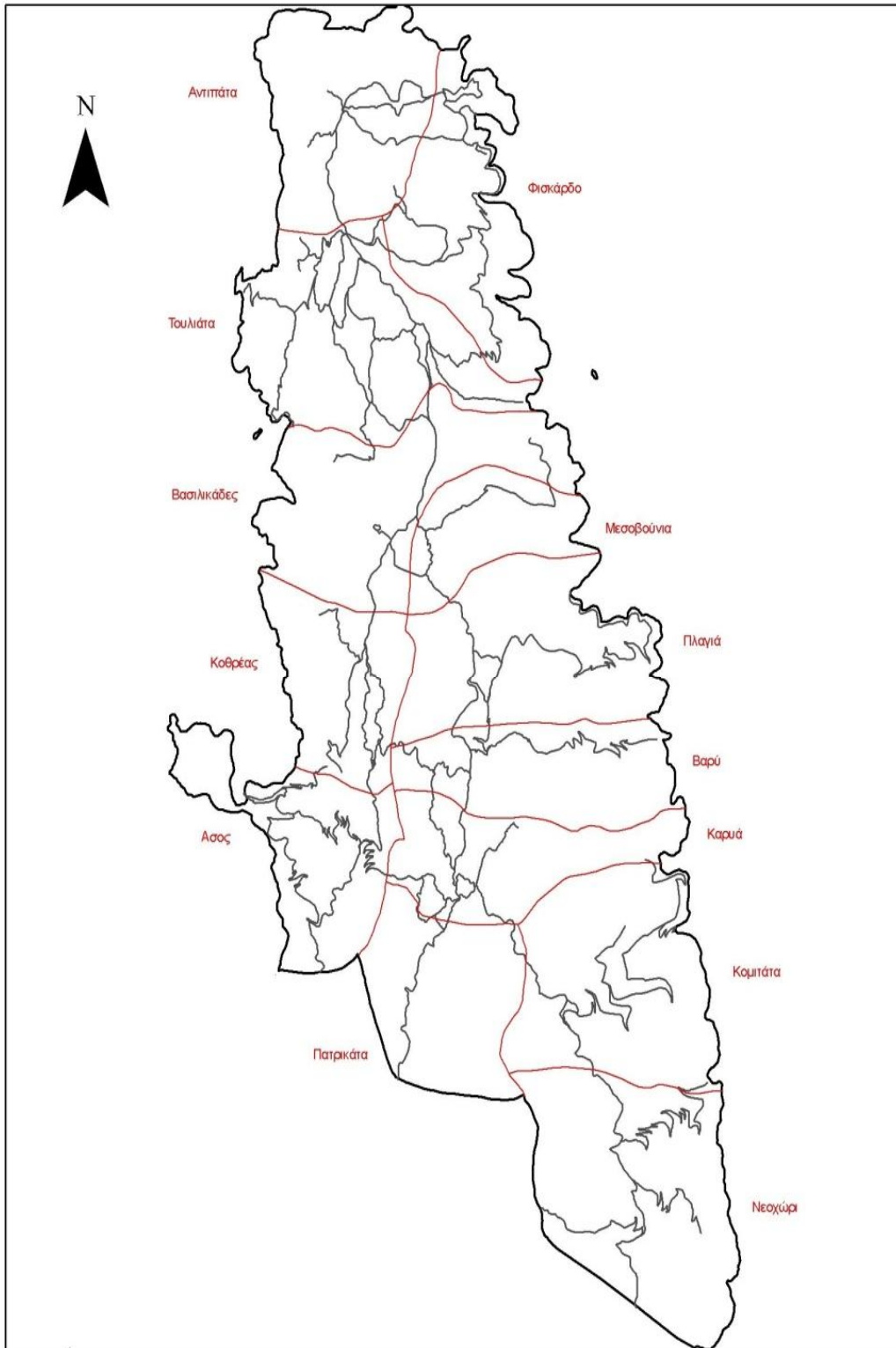
2.4.4 Απορρίματα

Την αποκομιδή των απορριμμάτων στην Κεφαλονιά έχει αναλάβει η Διαδημοτική Επιχείρηση Καθαριότητας & Προστασίας του Περιβάλλοντος Κεφαλονιάς. Όλα τα απορρίματα μεταφέρονται στον Χ.Υ.Τ.Α. που υπάρχει στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ζόλων του Δήμου Αργοστολίου. Ο συγκεκριμένος Χ.Υ.Τ.Α. έχει υπόλοιπο χρόνου ζωής 3 έτη με δυνατότητα επέκτασης για άλλα 10 έτη.

2.4.5 Οδικό δίκτυο - Συγκοινωνίες

ΧΑΡΤΗΣ 2.10 – Οδικό Δίκτυο Ν. Κεφαλονιάς

ΧΑΡΤΗΣ 2.11 – Οδικό Δίκτυο Δήμου Ερίσου

Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν τρεις κατηγορίες οδικού δικτύου, το **επαρχιακό**, το **κοινοτικό** και το **αγροτικό**, ενώ δεν υπάρχει **εθνικό δίκτυο**.

ΧΑΡΤΗΣ 2.12 – Αναλυτικός Χάρτης Οδικού Δικτύου

Στο επαρχιακό δίκτυο ανήκουν οι δρόμοι:

- Φισκάρδο – Διβαράτα, μέρος του οδικού άξονα Φισκάρδο – Διβαράτα – Αργοστόλι και ταυτόχρονα μέρος του οδικού άξονα Φισκάρδο – Σάμη – Αργοστόλι – Πεσσάδα που προβλέπει το Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ως τον κυριότερο οδικό άξονα της Κεφαλονιάς. Συνδέει τον Δήμο Ερίσου με τον Δήμο Πυλάρου στην περιοχή «Χάρακας» και διέρχεται από τους οικισμούς, Βασιλικάδες – Κονιδάρτα – Μάγγανος – Αντιπάτα. Στο σύνολό του έχει πλάτος περίπου 6 μέτρων, με μία λωρίδα κυκλοφορίας ανά κατεύθυνση. Η χάραξη του ακολουθεί το έντονο ανάγλυφο της περιοχής, δεν έχει τούνελ ή μεγάλες γέφυρες, η σήμανση είναι ικανοποιητική, ενώ ο φωτισμός είναι ανεπαρκής. Εντός των οικισμών η χάραξη χαρακτηρίζεται ως προβληματική.
- Άσος – Καρυά – Κομιτάτα – Νεοχώρι – Όρια με Δήμο Πυλαρέων, **περιμετρικός δρόμος του Καλού Όρους**.
- Βασιλικάδες (Ενωση) – Μεσοβούνια – Πλαγιά – Βαρύ – Καρυά
- Σκόλωπας – Άσος – Κούλουμοι
- Φισκάρδο – Κατσαράτα – Ματσουκάτα – Τσελεντάτα

Οι μετακινήσεις με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (ΜΜΜ) αναλαμβάνονται από τα ΚΤΕΛ Κεφαλονιάς, τα οποία έχουν έδρα στο Αργοστόλι. Σύμφωνα με το καλοκαιρινό πρόγραμμα δρομολογίων, το Φισκάρδο συνδέεται με το Αργοστόλι, την Αγία Ευφημία και την Σάμη, καθημερινά (εκτός Κυριακής), δύο φορές την ημέρα. Επίσης το Φισκάρδο, αποτελεί και λιμάνι ενδοπεριφερειακής σύνδεσης¹¹, εξυπηρετώντας δύο γραμμές: **Φισκάρδο – Λευκάδα** και **Φισκάρδο – Ιθάκη**. Τέλος η σύνδεση¹¹ με Ιθάκη δεν είναι η μοναδική στο νησί. Δρομολόγια προς διάφορα λιμάνια της Ιθάκης εκτελούνται και από την Σάμη και την Αγία Ευφημία.

¹¹ Βλέπε χάρτη 2.4 σελ. 49

Για τις μετακινήσεις εκτός νησιού, οι κάτοικοι χρησιμοποιούν κυρίως το λιμάνι της Σάμης¹². Το συγκεκριμένο λιμάνι λόγω της θέσης του, συνδέει την Κεφαλονιά με την Πάτρα ενώ παράλληλα είναι και διεθνής πύλη, για πλοία προερχόμενα από το Μπρίντεζι της Ιταλίας. Επίσης χρησιμοποιείται και το λιμάνι του Πόρου, το οποίο συνδέει την Κεφαλονιά με την Κυλλήνη¹². Για τους επισκέπτες που προέρχονται από την Αθήνα ή την Πάτρα οδικώς, οι δύο διαδρομές είναι :

- Αθήνα – (οδικώς) – Πάτρα – (πλοίο) – Σάμη – (οδικώς) – Έρισος
- Αθήνα – (οδικώς) – Κυλλήνη – (πλοίο) – Πόρος – (οδικώς) – Έρισος

Παρατηρείται ότι οι συγκεκριμένες διαδρομές χρονικά είναι ίδιες. Δηλαδή, διαφέρουν ανά περίπτωση οι χρόνοι οδικού ή θαλάσσιου ταξιδιού αλλά αθροιστικά είναι περίπου ίδιοι.

2.4.6 Επικοινωνία

Το δίκτυο σταθερής τηλεφωνίας του ΟΤΕ αποτελούσε για αρκετό καιρό ένα από τα προβλήματα της χερσονήσου. Σήμερα η κατάσταση έχει βελτιωθεί, ωστόσο, καθώς η ανάπτυξη είναι συνυφασμένη με επικοινωνίες δεδομένων, θα πρέπει αφενός το υπάρχον δίκτυο να βελτιώνεται διαρκώς, αφετέρου να είναι εύκολη η πρόσβαση στο Internet, όπως στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Σχετικά με την κινητή τηλεφωνία, η περιοχή μελέτης είναι ενταγμένη στα δίκτυα όλων των εταιρειών της χώρας. Κεραίες κινητής τηλεφωνίας υπάρχουν στο ύψωμα Σκόλοπας, κοντά στα Πατρικάτα, ενώ η περιοχή της Βόρειας και Ανατολικής Ερίσου καλύπτεται από κεραίες που υπάρχουν στην Ιθάκη.

2.4.7 Ταχυδρομεία

Στην περιοχή υπάρχει ταχυδρομικό κατάστημα ΕΛΤΑ στις Βασιλικάδες, και ταχυδρομικές θυρίδες στους υπόλοιπους οικισμούς. Ο μικρός αριθμός κατοίκων συνεπάγεται και μειωμένη αλληλογραφία.

¹² Βλέπε χάρτη 2.4 σελ. 49

2.4.8 Οικονομικές – τραπεζικές υπηρεσίες

Στην περιοχή υπάρχει τράπεζα (Alpha Bank) στο Φισκάρδο και μηχανήματα ανάληψης μετρητών ΑΤΜ στο Φισκάρδο και στην Άσσο. Η επόμενη κοντινότερη τράπεζα στην περιοχή είναι η Εμπορική στη Σάμη.

ΧΑΡΤΗΣ 2.12 – Τράπεζες και ΑΤΜ στο Δήμο και τα πλησιέστερα εκτός

2.4.9 Υγεία – Πρόνοια – Κοινωνική Μέριμνα

Στην περιοχή υπάρχουν αγροτικά ιατρεία στους Βασιλικάδες και εξεταστήρια στους οικισμούς Νεοχώρι, Κομιτάτα, Καρυά, Άσος, Βαρύ, Τουλιάτα, Αντιπάτα και Φισκάρδο. Κανένα ιατρείο ή εξεταστήριο δεν λειτουργεί σε μόνιμη βάση, αλλά εναλλάσσουν την λειτουργία τους βάσει προγράμματος σε εβδομαδιαία βάση. Σε μόνιμη βάση, οι κάτοικοι της χερσονήσου εξυπηρετούνται από το Κέντρο Υγείας Σάμης και από το Γενικό Νοσοκομείο Αργοστολίου.

ΧΑΡΤΗΣ 2.13 – Περίθαλψη στο Δήμο Ερίσου και στο Ν. Κεφαλονιάς

2.4.10 Εκπαίδευση

Στην περιοχή της Ερίσου υπάρχει ικανός αριθμός από σχολεία και σχολικές αίθουσες ανενεργές, εξαιτίας της ανυπαρξίας ικανού αριθμού μαθητών. Το μόνο ενεργό σχολείο βρίσκεται στα Μεσοβούνια και περιλαμβάνει νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο. Σχολικές αίθουσες υπάρχουν στους οικισμούς: Νεοχώρι, Κομιτάτα, Πατρικάτα, Καρυά, Βαρύ, Πλαγιά, Κοθρέας, Άσος, Τουλιάτα, Αντιπάτα και Φισκάρδο.

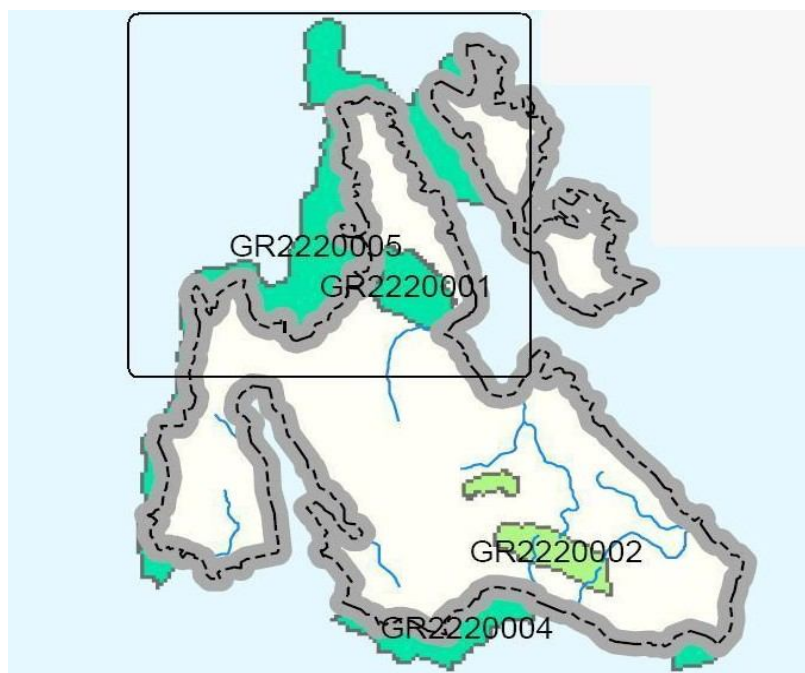

ΧΑΡΤΗΣ 2.14 – Σολικές Εγκαταστάσεις στο Δήμο

3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

3.1 Φυσικό Περιβάλλον του Δήμου Ερίσου

Σύμφωνα με τις προσωρινές προδιαγραφές του Υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε για την εκπόνηση Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης, για τις ανάγκες του Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π του Δήμου Ερίσου, ως Περιοχή Περιβαλλοντικής (ΠΔ) διερεύνησης καθορίζεται η περιοχή που περιλαμβάνεται στα όρια της εδαφικής έκτασης του Ο.Τ.Α διευρυμένη κατά 1km. Επιπρόσθετα, στην χωρική ενότητα που περιλαμβάνει την περιοχή του δικτύου NATURA 2000 με κωδική ονομασία «GR2220001 Καλόν Όρος», τα όρια της περιοχής ΠΔ διευρύνονται έτσι ώστε να περιλάβουν όλη την προστατευόμενη περιοχή έστω και αν διοικητικά ένα τμήμα ανήκει στο Δήμο Πυλαρέων. Παρόμοια διεύρυνση γίνεται και για την θαλάσσια περιοχή του δικτύου NATURA 2000 με κωδική ονομασία «GR2220005 Δυτικές Ακτές Κεφαλληνίας – Θαλάσσιο Στενό Ιθάκης» παρόλο που ένα μέρος της ανήκει διοικητικά στο Δήμο Ιθάκης.

ΧΑΡΤΗΣ 3.1 – Προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000 στο Ν. Κεφαλονιάς
ΠΗΓΗ : ec.europa.eu/environment/nature/natura2000

Στην υπό μελέτη περιοχή εντοπίζονται χωρικές ενότητες, οι οποίες:

- Έχουν υπαχθεί σε καθεστώς προστασίας του περιβάλλοντος.
- Μπορεί να επηρεαστούν άμεσα ή έμμεσα, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα από τις χωρικές ρυθμίσεις επικείμενου ΣΧΟΟΑΠ στο Δήμο.
- Οι καθοριστικές παράμετροι του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος που ενδέχεται να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από το σχεδιασμό.
- Οι συνέπειες του προτεινόμενου σχεδιασμού στο περιβάλλον που προκύπτουν από την πιθανή αλληλεπίδραση των προτεινόμενων χωρικών ρυθμίσεων με την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος.

Στην εδαφική έκταση του Δήμου Ερίσου υπάρχουν θεσμοθετημένες περιοχές που αποτελούν σημεία προστασίας και διατήρησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν. 1650/86 ή του Δικτύου “Φύση 2000”. Συγκεκριμένα, είναι το Καλόν Όρος (GR 2220001) και η θαλάσσια περιοχή του στενού της Ιθάκης, Β/Δ Ακτές Κεφαλονιάς – Στενό Ιθάκης (GR2220005) που ανήκουν στο δίκτυο NATURA 2000. Επιπρόσθετα, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους η Βορειοανατολική ακτή της Κεφαλονιάς¹³ και το Φισκάρδο¹⁴.

Σε ότι αφορά στο πολιτιστικό περιβάλλον, ο οικισμός της Άσσου έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός¹⁵. Επίσης, έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί οι οικισμοί¹⁶: Βαρύ, Καρυά, Κοθρέας, Κομιτάτα, Νεοχώρι, Μεσοβούνια, Πλαγιά, Τουλιάτα, Αγριλιάς Μάγγανος, Χαλικερή, Τσελεντάτα, Κατσαράτα, Ευρετή, Παλιοστάρι, Ψιλιθριάς, Γερμενάτα, Βασιλικάδες και Κούλουμοι.

¹³ ΦΕΚ 305/Β/26-05-1982

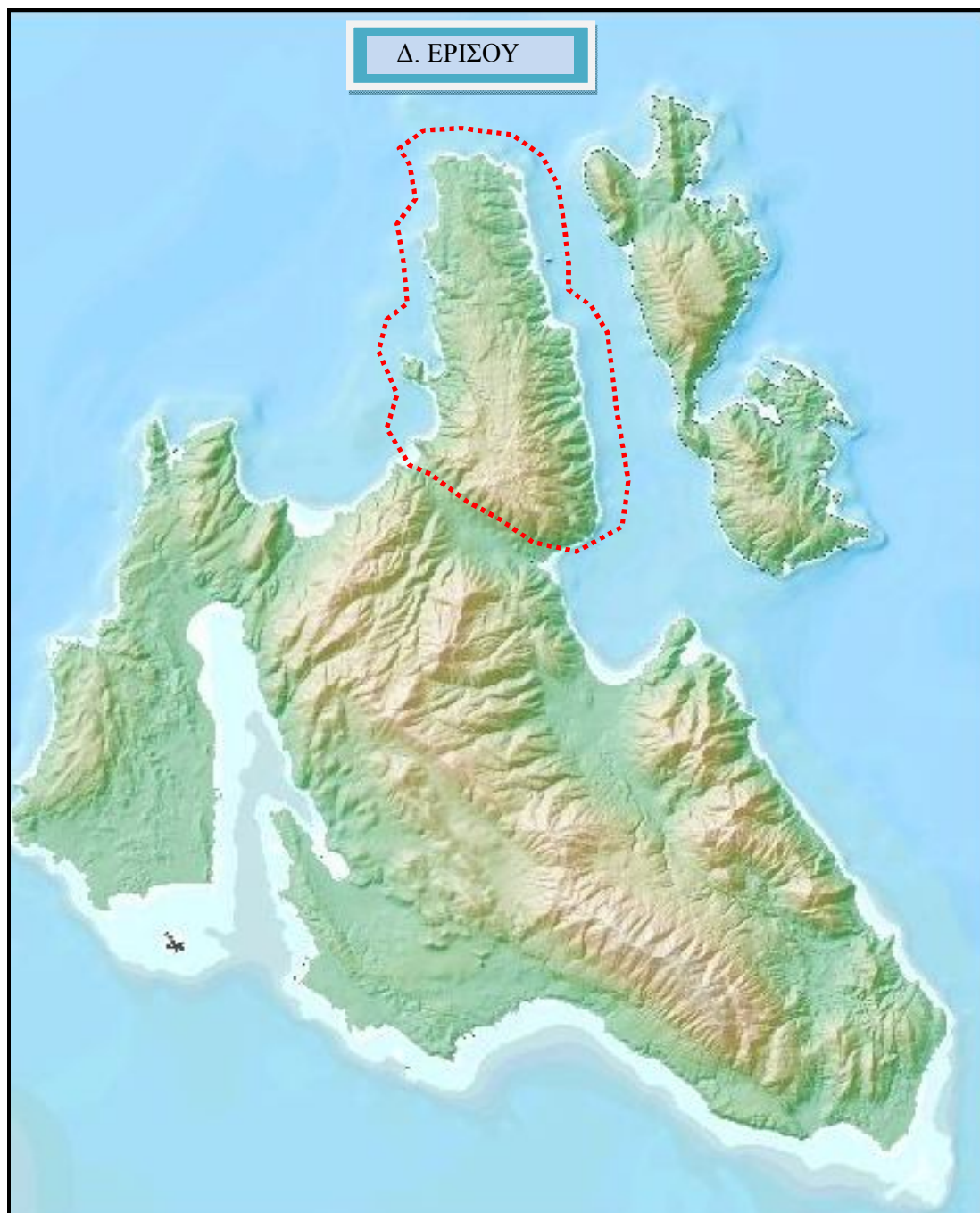
¹⁴ ΦΕΚ 907 Β/27-08-75

¹⁵ ΦΕΚ 594/Δ/1978

¹⁶ ΦΕΚ 36 Δ/29-01-2003

3.2 Μη βιοτικά Χωρικά Δεδομένα

ΧΑΡΤΗΣ: ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ 3.2 – Περιοχή Μελέτης

ΠΗΓΗ: Νομαρχία Κεφαλονιάς

3.2.1 Μετεωρολογικά και κλιματολογικά στοιχεία

Το κλίμα στην περιοχή του Δήμου Ερίσου χαρακτηρίζεται ως ήπιο μεσογειακού τύπου. Τα στοιχεία που παρατίθενται προέρχονται από μετρήσεις που έγιναν στον μετεωρολογικό σταθμό Αργοστολίου ο οποίος είναι ο πλησιέστερος στη περιοχή. Η μέγιστη μέση μηνιαία θερμοκρασία παρατηρείται κατά τον Ιούλιο (26,6⁰C), ενώ η ελάχιστη τον Ιανουάριο (8,6⁰C). Η μέγιστη ετήσια θερμοκρασία είναι 18⁰C. Σε ότι αφορά τις βροχοπτώσεις, η μέγιστη βροχόπτωση σημειώθηκε τον μήνα Νοέμβριο (155.8χλστ) και η ελάχιστη τον Ιούλιο (6.5χλστ) που ήταν ο μήνας με τις περισσότερες μέρες κατά τις οποίες έβρεξε. Στην περιοχή σημειώνονται σπάνια χιονοπτώσεις (κυρίως στα ψηλά τμήματα του Αίνου) ή ομίχλη. Όσον αφορά την υγρασία η υψηλότερη σημειώνεται κατά τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο, ενώ η χαμηλότερη κατά τους καλοκαιρινούς μήνες με αποτέλεσμα να εμφανίζουν μεγάλη διάρκεια ξηρασίας.

Σημαντικό στοιχείο του κλίματος της Κεφαλονιάς είναι οι άνεμοι. Επικρατέστεροι είναι οι ΒΔ-Β που πνέουν κυρίως την θερινή περίοδο και ακολουθούν οι Ν-ΝΔ. Το μεγαλύτερο ποσοστό ετησίως συγκεντρώνει η άπνοια με 27.546% και ακολουθούν οι Βορειοδυτικοί άνεμοι με 16.801% και οι Βόρειοι με 14.015%.

3.2.2 Υδρολογικά στοιχεία

Ο νομός Κεφαλληνίας αποτελεί μέρος υδρολογικής λεκάνης που εντάσσεται στο υδατικό διαμέρισμα Β. Πελοποννήσου σύμφωνα με τις καταγραφές της Δ/σης Υδατικού Δυναμικού και Φυσικών Πόρων του ΥΒΕΤ. Η Κεφαλονιά διακρίνεται από ιδιότυπο καθεστώς υπόγειων υδάτων. Τα πεδινά τμήματα της εμφανίζουν υδροφόρους μικρής χωρητικότητας σε αλλούβια και πρόσφατες προσχώσεις. Ο ορεινός όγκος του Αίνου τροφοδοτεί με τα υποκείμενα στρώματα με έντονες βροχοπτώσεις και καταισδύσεις, ο υψηλός όμως βαθμός καρστικοποίησης των ασβεστολίθων μειώνει τις δυνατότητες να διαμορφωθούν ευρείας έκτασης καρστικοί υδροφόροι. Μεγάλο τμήμα των ασβεστολιθικών υδάτων απορρέει από υπόγειες διόδους προς τη θάλασσα, ή εκφορτίζεται σε παράκτιες θέσεις αφού προηγουμένα αναμιχθεί εκτός ελέγχου με το θαλάσσιο νερό.

Το υδατικό ισοζύγιο της Κεφαλονιάς¹⁷ έχει ως εξής:

- Επιφάνεια: **808 km³**
- Ετήσιο ύψος βροχής: **950mm**
- Όγκος κατακρημνισμάτων ετησίως: **768.000.000 m³**
- Εξατμισοδιαπνοή: **368.000.000 m³**
- Υπόγεια κατείδυση: **330.000.000 m³**, ήτοι **48%**.
- Υδροφορέας: **Καρστικός**
- Ποσοστό κάλυψης υδροπερατών σχηματισμών: **85%**
- Επιφανειακή απορροή: **70.000.000 m³**, ήτοι **9%**

Το νησί της Κεφαλονιάς παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα όσον αφορά στην **υδρογεωλογία** του. Αν και το ύψος βροχόπτωσης είναι εξαιρετικά υψηλό κυμαινόμενο καμιά φορά και πάνω από 1000 mm, η σύσταση του υπεδάφους καθώς και η ιδιομορφία του ανάγλυφου του εδάφους, έχουν σαν αποτέλεσμα τη μικρή αξιοποίηση των κατακρημνισμάτων. Συγκεκριμένα, παρατηρούνται δύο δυσμενείς περιπτώσεις:

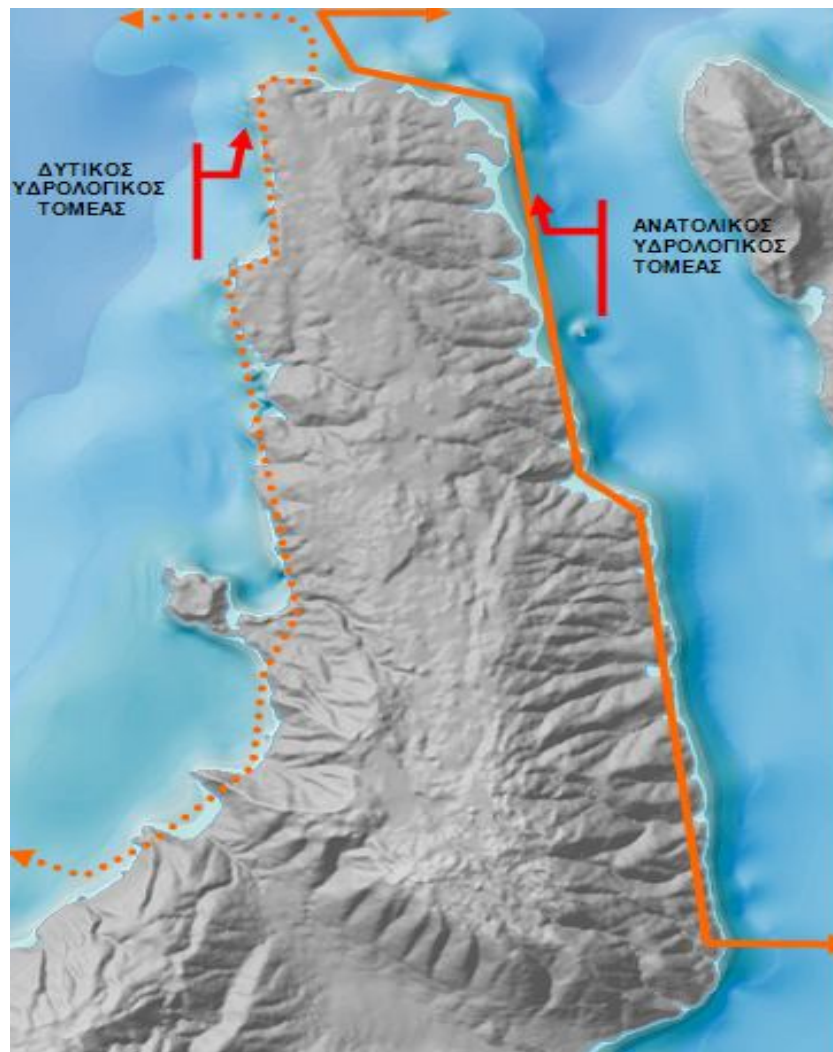
- Η πρώτη περίπτωση παρουσιάζεται σε περιοχές με έδαφος σχετικά αδιαπέραστο με αποτέλεσμα την τελική κατάληξη των νερών της βροχής στη θάλασσα.
- Η δεύτερη περίπτωση που παρουσιάζει και το κύριο ενδιαφέρον, παρατηρείται στις περιοχές όπου υπάρχουν μεγάλες κατακερματισμένες ασβεστολιθικές μάζες και βρίσκονται σε επικοινωνία με τη θάλασσα. Έτσι, το νερό της βροχής που κατείδυει μέσα στους έντονα κατακερματισμένους ασβεστόλιθους είτε καταλήγει στη θάλασσα μέσω της υπόγειας διάταξ είτε εμφανίζεται υπό την μορφή παράκτιων και υποθαλάσσιων πηγαίων εκφορτίσεων.

Οι υπόγειοι υδροφόροι ορίζοντες του Δήμου Ερίσου δεν υποστηρίζουν σημαντικές ποσότητες νερού και άρα το διαθέσιμο υδάτινο δυναμικό τους δεν είναι αξιόλογο. Σε ότι αφορά στα επιφανειακά νερά, αυτά απορρέουν μέσω χειμάρρων στη θάλασσα. Με γνώμονα τα μεγέθη των ασβεστολιθικών κροκάλων που απαντιούνται στις κοίτες των χειμάρρων, το νερό πρέπει να αποκτά σημαντική ορμητικότητα σε έντονες βροχοπτώσεις.

¹⁷ Σύμφωνα με μελέτη του Υπουργείου Ανάπτυξης (ΕΜΠ- ΚΕΠΕ- ΕΓΜΕ): «Σχέδιο προγράμματος διαχείρισης των υδατικών πόρων της χώρας- Αθήνα 1996»

3.2.3 Υδρογραφικά στοιχεία

Σε ότι αφορά στα υδρογραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής, σύμφωνα με τις καταγραφές του παλιρροιομέτρου που βρίσκεται στο Αργοστόλι, για την περίοδο 1970-1992, το μέσο εύρος παλίρροιας είναι 0,06m, με μέγιστο εύρος 0.43m κατά την διάρκεια των συζηγιακών παλιρροιών, ελάχιστο εύρος 0,01m και επάλλαξη 0,75m. Τα στοιχεία αυτά κατατάσσουν την Έρισο στη κατηγορία των μικροπαλιρροιακών περιοχών (micro- tidal environments) γεγονός που πρακτικά σημαίνει ότι η δράση της παλίρροιας **δεν επιδρά σημαντικά στο καθεστώς των παράκτιων ρευμάτων** και κατά συνέπεια στη μεταφορά ιζημάτων κατά μήκος της ακτογραμμής.

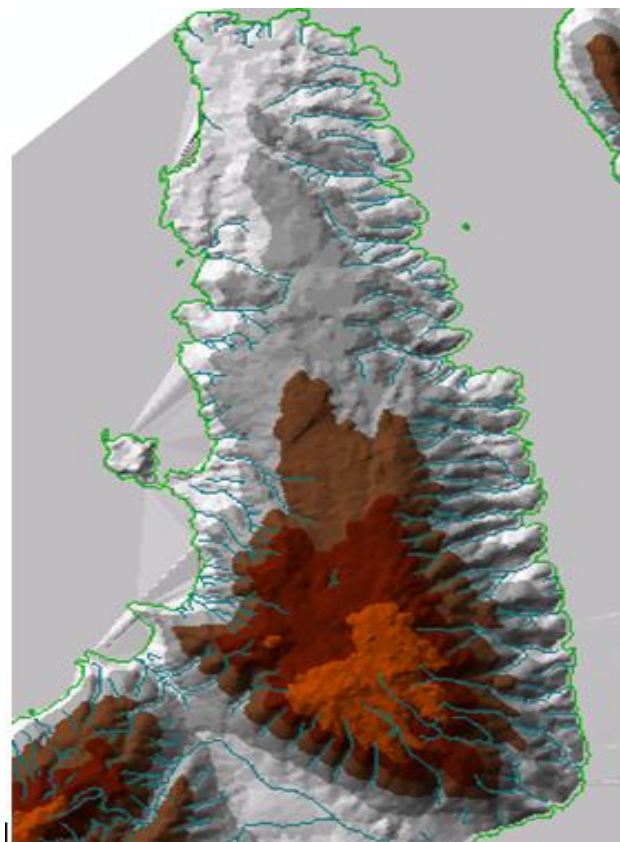
ΧΑΡΤΗΣ 3.3 – Υδρολογία της χερσονήσου που βρίσκεται ο Δήμος
ΠΗΓΗ : Δήμος Ερίσου

Ο ενεργειακός χαρακτήρας της παράκτιας ζώνης της χερσονήσου του Δήμου Ερίσου παρουσιάζεται διαφορετικός στην δυτική ακτογραμμή από ότι στην ανατολική. Ουσιαστικά, η χερσόνησος της Ερίσου σχηματίζει δύο ξεχωριστούς «υδρολογικούς τομείς». Ο δυτικός τομέας αποτελεί περιβάλλον υψηλής ενέργειας καθώς τα κύματα ανεμογενούς προέλευσης μεταφέρουν μεσαίο προς υψηλό ενεργειακό φορτίο στην ακτή αφού το ανάπτυγμα πελάγους είναι σχετικά μεγάλο και εκτείνεται έως την Κεντρική Μεσόγειο. Οι παραλίες της δυτικής πλευράς της χερσονήσου της Ερίσου (κυρίως στην περιοχή της Άσου) έχουν μέτριο προς μεγάλο χερσαίο βάθος και τα ιζήματα που κυριαρχούν πάνω σε αυτές είναι κοκκώδη μικρής διαμέτρου (λεπτή άμμος). Αντίθετα, η ανατολική ακτή αποτελεί χαμηλό ενεργειακό περιβάλλον αφού δέχεται στην επίδραση του στενού της Ιθάκης με αποτέλεσμα το περιορισμένο ανάπτυγμα πελάγους να μην επιτρέπει το σχηματισμό μεγάλων κυματισμών. Στην πλευρά αυτή, οι παραλίες έχουν μικρό χερσαίο βάθος και τα ιζήματα που κυριαρχούν είναι κροκάλες μεγάλης διαμέτρου που έχουν προέλθει κατά κύριο λόγο από την διάβρωση του εδάφους κατά την απορροή των όμβριων υδάτων μέσω του δικτύου των χειμάρρων της περιοχής.

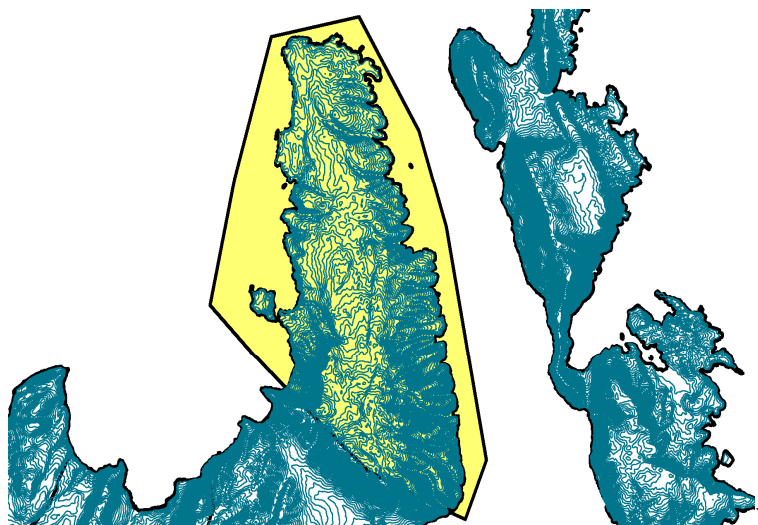
3.2.4 Μορφολογικά και τοπιολογικά στοιχεία

Η Κεφαλονιά διακρίνεται για το εξαιρετικά ορεινό και έντονα επικλινές έδαφος της. Τα υψόμετρα των βουνών θεωρούνται πολύ μεγάλα για άλλα νησιά ανάλογης έκτασης. Οι κλίσεις εδάφους υπερβαίνουν το 30% ενώ απαντώνται και κλίσεις άνω του 50%. Οι πεδινές εκτάσεις είναι ελάχιστες, με κλίσεις μέχρι και 10%.

Το ανάγλυφο της χερσονήσου της Ερίσου είναι εξαιρετικά έντονο και χαρακτηρίζεται ορεινό, με λίγες εξαιρέσεις ημιορεινών έως λοφοδών περιοχών, όπως είναι αυτές που βρίσκονται νοτιοδυτικά των Βασιλικαδων. Οι πεδινές εκτάσεις είναι λίγες και μικρές σε έκταση, και συνήθως πρόκειται για μικρά οροπέδια. Η χερσόνησος της Ερίσου αποτελείται από μία ορεινή έξαρση με ψηλότερη κορυφή το Καλόν Όρος (901m). Οι πλαγιές αυτής της έξαρσης, ιδιαίτερα οι ανατολικές είναι πολύ απότομες με κλίσεις μεγαλύτερες από 30%. Χαρακτηριστικό στοιχείο είναι ότι το εσωτερικό της έξαρσης, με το μεγαλύτερο υψόμετρο, έχει πολύ μικρότερες κλίσεις (μεταξύ 10-30%).

ΧΑΡΤΗΣ 3.4 – DTM Ανάγλυφο περιοχής μελέτης

ΧΑΡΤΗΣ 3.5 – Υψομετρία περιοχής με ισοδιάσταση καμπυλών 20μ

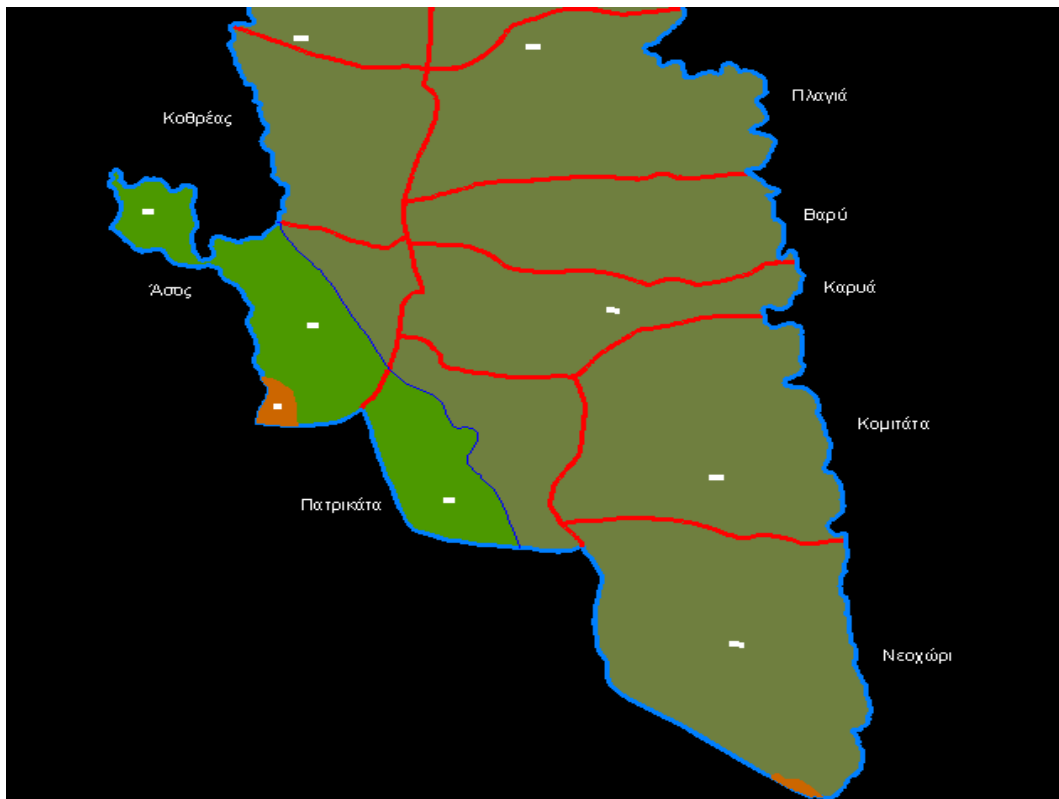
3.2.5 Γεωλογικά στοιχεία

Η σύσταση των πετρωμάτων στην περιοχή μελέτης είναι κατά κύριο λόγο ασβεστολιθική στα ορεινά τμήματα. Συγκεκριμένα συναντούνται:

1. Ασβεστόλιθος λεπτοστρωματώδης πελαγικός [Ks.k] της ανωτέρου Κρητιδικού περιόδου με ηλικία Ανώτερο Καμπάνιον έως Μαιστίχτριον.
2. Δολομίτες και ασβεστόλιθοι [Ki.d] (στην περιοχή του οικισμού της Άσου, νότια του οικισμού και στη χερσόνησο του Φρουρίου) της Κατώτερου Κρητιδικού με ηλικία Προκενομάνιον.
3. Ασβεστόλιθος λεπτοστρωματώδης ή άστρωτος πελαγικός [Pc.k] μετά μεταφερθέντος υλικού ανωκρητιδικών ασβεστόλιθων της Παλαιόκαινου περιόδου (Ζώνη Παξών).

ΧΑΡΤΗΣ 3.6 – Γεωλογία της περιοχής μελέτης (Βόρειο τμήμα)

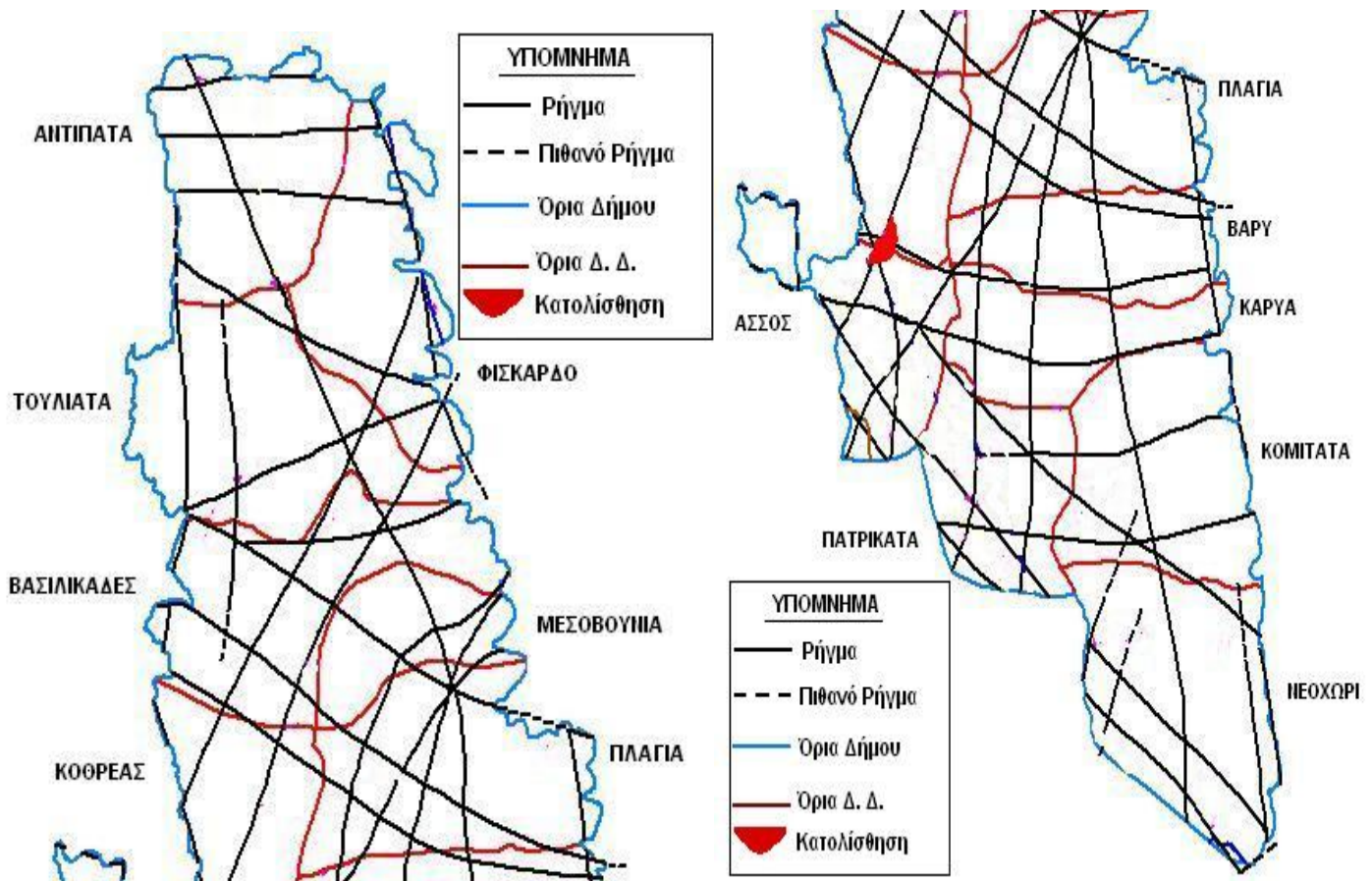
ΧΑΡΤΗΣ 3.7 – Γεωλογία της περιοχής μελέτης (Νότιο τμήμα)

<u>ΥΠΟΜΝΗΜΑ</u>	
Q.f	Κώνιοι κορημάτων
Ps.k	Ασβεστόλιθοι του Παλαιοκαίνου: Λεπτοστρωματώδεις μικρολατυποπαγείς λευκού χρώματος ασβεστόλιθοι. Περιέχουν μεταφερμένο υλικό ανακρηπιδικών ασβεστολίθων. Περουσιάζουν σαφή στρώση, ενώ απουσιάζουν οι πυριτόλιθοι. Εμφανίζονται σε περιορισμένη έκταση επιμήκων ζωνών στην παραλία βόρεια και νότια του Φισκάρδου.
Ks.k	Ασβεστόλιθοι Ανωτ. Κρητιδικού α) Λεπτοπλακώδεις πελαγικοί ασβεστόλιθοι λευκοί έως φαιοί με σαφή στρώση. Πάχος 100 μ. β) Λευκοί ρουδιστοφόροι κλαστικοί ασβεστόλιθοι η αποσάθρωση των οποίων δίδει λευκό κατάλοιπο κρητίδος. Δεν παρουσιάζουν σαφή στρώση. Το πάχος του σχηματισμού φθάνει τα 300 μ. γ) Παχυστρωματώδεις ή άστρωτοι ασβεστόλιθοι δ) Φαιοχρους πελαγικός ασβεστόλιθος με στρώσεις πάχους μέχρι 50 εκ. ε) Ωολιθικοί - μικρολατυποπαγείς παχυστρωματώδεις ασβεστόλιθοι με πάχος στρώσεις έως 80 εκ., οι οποίοι μεταβαίνουν στο ανώτερο τμήμα τους σε άστρωτους με συνολικό πάχος 50 μέτρων.
Kl.d	Δολομίτες και ασβεστόλιθοι Κατώτερου Κρητιδικού: α) Τεφρός έως πρασινωπός ή και φαιοχρους δολομίτης με σαφή στρώση και παρεμβολές στρωμάτων λευκού πυριτόλιθου. β) Ασβεστόλιθος: καλύπτει στρωματωμένος, λευκός έως υποκίτρινος όπου στα ανώτερα στρώματα εμφανίζεται κτηνωπός έως φαιός. Τοπικά εμφανίζεται δολομιτωμένος.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ 3.6 και 3.7

3.2.6 Τεκτονικά στοιχεία

Στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Ερίσου εντοπίζονται ρηξιγενείς ζώνες οι οποίες σε γενικές γραμμές ακολουθούν διευθύνσεις αντίστοιχες με αυτές που περιγράφηκαν στην σχετική παράγραφο της παρούσας. Συγκεκριμένα εντοπίζονται ζώνες με κυρίαρχες διευθύνσεις ΒΑ – ΝΔ και ΒΔ – ΝΑ, ενώ δεν λείπουν και ρήγματα διεύθυνσης Α – Δ. Στην περιοχή μελέτης εντοπίζονται επίσης δύο μεγάλοι άξονες αντικλείων. Ένας στην περιοχή Αντιπάτων – Φισκάρδου με διεύθυνση Β – Ν και ένας στην Βόρεια περιοχή του Καλού Όρους στα νότια διοικητικά όρια του Δήμου.

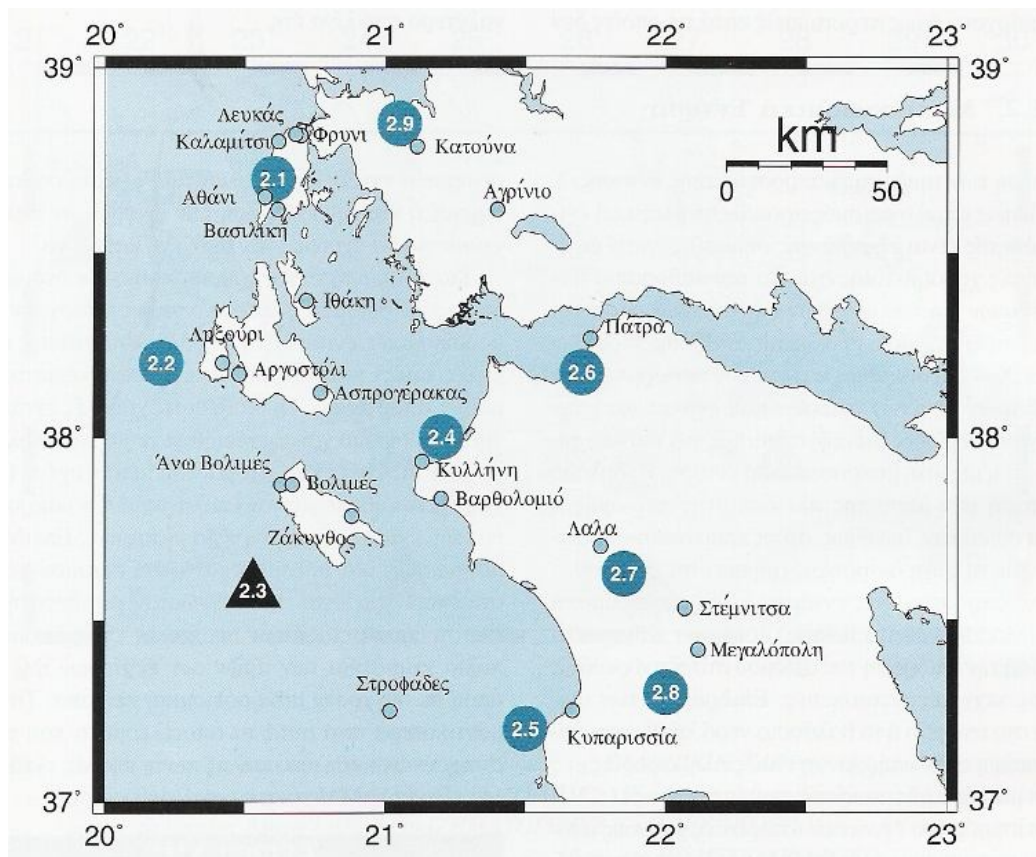

ΧΑΡΤΗΣ 3.8 – Ρήγματα στο Βόρειο και Νότιο τμήμα του Δήμου

Οι ρηξιγενείς αυτές ζώνες, έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία εγκατακρημνίσεων, οι οποίες με τη βοήθεια των διαβρωτικών διεργασιών κατέληξαν στο σχηματισμό κοιλάδων οι οποίες αποτελούν το κύριο στοιχείο εντοπισμού και διαπίστωσης τους.

3.2.7 Σεισμικότητα

Σύμφωνα με ιστορικά αλλά και πρόσφατα ενόργανα δεδομένα η περιοχή της Κεφαλονιάς καθώς και η ευρύτερη περιοχή του Ιονίου, παρουσιάζει υψηλή σεισμικότητα. Είναι άλλωστε, γνωστό ότι η Κεφαλονιά, όπως και τα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου, δοκιμάζεται συχνά από σεισμούς. Οι σοβαροί σεισμοί οι οποίοι είναι γνωστοί μεταξύ των ετών 1469 και 1983 ανέρχονται τουλάχιστον σε 40. Στο χάρτη φαίνονται οι θέσεις των 9 σεισμογόνων ρηγμάτων της σεισμικής ζώνης Ιόνια – Δυτική Κεντρική Ελλάδα¹⁸, τα οποία έχουν δεξιόστροφη διεύθυνση. Στην στενότερη περιοχή ενδιαφέροντος και σε ακτίνα 100 Km παρουσιάζεται ρήγμα (2.2), το οποίο ήταν υπεύθυνο στο παρελθόν για σημαντικούς επιφανειακούς σεισμούς.

ΧΑΡΤΗΣ 3.9 – Σεισμικότητα στην περιοχή Ιονίων Νήσων – Δυτικής Κεντρικής Ελλάδας
ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

¹⁸ Οι θέσεις των 9 σεισμογόνων ρηγμάτων της σεισμοτεκτονικής ζώνης Ιόνια – Δυτική Κεντρική Ελλάδα τα οποία είναι διεύθυνσης – δεξιόστροφα, εκτός από το 2.3 (Ζάκυνθος) το οποίο είναι ανάστροφο.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι γεωγραφικές θέσεις των εν λόγω ρηγμάτων, οι γεωγραφικές συντεταγμένες (φ,λ) του μέσου της τομής του επιπέδου του με το οριζόντιο επίπεδο, το μήκος του ρήγματος L, το αζιμούθιο της διεύθυνσης του, ζ, η κλίση του, θ, και η γωνία ολίσθησης, λ. Στην τελευταία στήλη του ίδιου πίνακα δίνονται τα έτη γένεσης των επιφανειακών σεισμών που προκλήθηκαν από το ρήγμα αυτό ή από γειτονικό του μικρό ρήγμα και εντός παρένθεσης το μέγεθος του σεισμού.

Κωδικός	Όνομα	φ	λ	L	ζ	θ	λ	Έτη και μεγέθη σεισμών
2.1	Λευκάδα	38,70	20,55	38	30	77	178	1577 (6,2), 1612 (6,5), 1613 (6,4), 1625 (6,6), 1630 (6,7), 1704(6,3), 1722 (6,4), 1723 (6,7), 1769 (6,7), 1783 (6,7), 1815 (6,3), 1820 (6,4), 1825 (6,5), 1869 (6,4), 1914 (6,3), 1948 (6,5)
2.2	Κεφαλονιά	38,20	20,20	80	40	57	172	1469 (7,2), 1636 (7,2), 1638 (6,4), 1658 (7,0), 1714 (6,4), 1741 (6,4), 1759 (6,3), 1766 (7,0), 1767 (7,2), 1862 (6,5), 1867 (7,4), 1912 (6,8), 1915 (6,6), 1915 (6,7), 1953 (7,2), 1962 (6,3), 1962 (6,1), 1972 (6,3), 1983 (7,0)
2.3	Ζάκυνθος	37,58	20,53	55	310	18	18	1513 (6,5), 1521 (6,3), 1554 (6,3), 1592 (6,6), 1622 (6,0), 1633 (7,0), 1633 (7,0), 1662 (6,3), 1664 (6,6), 1676 (6,5), 1707 (6,2), 1710 (6,4), 1729 (6,4), 1742 (6,4), 1811 (6,8), 1840 (6,5),

Κωδικός	Όνομα	φ	λ	L	ζ	θ	λ	Έτη και μεγέθη σεισμών
								1893 (6,5), 1958 (6,4), 1959 (6,8), 1976 (6,5), 1997 (6,6)
2.4	Κυλλήνη	37,83	21,17	50	37	89	176	1752 (6,8), 1791 (6,8), 1820 (6,9), 1873 (6,6), 1939 (6,3), 1988 (6,0)
2.9	Κατούνα	38,80	21,10	30	195	60	135	1921 (6,0), 1953 (6,3), 1966 (6,0)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10 : Παράμετροι των 5 πλησιέστερων προς την περιοχή μελέτης ρηγμάτων
 ΠΗΓΗ : Νομαρχία Κεφαλονιάς

3.3 Βιοτικά Χωρικά Δεδομένα

3.3.1 Χλωρίδα

Τελικά, η βλάστηση της ευρύτερης περιοχής παρουσιάζεται με αξιόλογες διαβαθμίσεις μεταξύ θαμνώδους και τυπικής δασικής (δενδρώδους). Η θαμνώδης βλάστηση συνίσταται κυρίως σε μακκία ή οποία σε ορισμένες περιοχές έχει δεχθεί μικρότερη βοσκητική επίδραση και παρουσιάζεται αυθεντική με ικανοποιητική ανάπτυξη ενώ στις περισσότερες περιοχές παρουσιάζεται υποβαθμισμένη ή εκφυλισμένη εξ αιτίας της βόσκησης. Σε ορισμένες μάλιστα ζώνες που η βόσκηση είναι υπερεντατική, η θαμνώδης βλάστηση περιορίζεται σε λίγα επικρατούντα βοσκοανθεκτικά είδη όπως η Ασφάκα και το θυμάρι καθώς και σε γεώφυτα και αγροστώδη. Η τυπική δασική δενδρώδης βλάστηση συναντάται σε πολύ μικρότερη κλίμακα στα μέσα και χαμηλά υψόμετρα ενώ παρουσιάζεται εννοιαία και πυκνή στα υψηλότερα υψόμετρα. Τέλος, η περιοχή της Ερίσου χαρακτηρίζεται από εμφάνιση εκτεταμένων κυπαρισσώνων κυρίως στο βόρειο άκρο της χερσονήσου

Σε ότι αφορά στα είδη χλωρίδας του νησιού της Κεφαλονιάς και της Ερίσου ειδικότερα, έχουν καταμετρηθεί 1.013 αυτοφυή είδη και υποείδη.

3.3.2 Πανίδα

Σε ότι αφορά την καταγραφή της πανίδας της περιοχής θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην ευρύτερη περιοχή της χερσονήσου της Ερίσου συναντούνται σχεδόν όλα τα είδη που είναι τυπικά για το νομό Κεφαλληνίας. Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η περιοχή της Ερίσου παρουσιάζει σημαντική βιοποικιλότητα. Η βιοποικιλότητα αυτή συνίσταται σε τρία επίπεδα:

- Ποικιλότητα Ενδιαιτημάτων
- Ποικιλότητα Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας
- Γενετική Ποικιλότητα (υπάρξει αρκετών υποειδών)

3.3.3 Ειδικές φυσικές περιοχές

Εντός της περιοχής περιβαλλοντικής διερεύνησης υπάρχουν δύο περιοχές που περιλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο περιοχών Natura 2000. Οι περιοχές αυτές, όπως αναφέρθηκαν και προηγουμένως, είναι:

- GR 2220005 - Δυτικές Ακτές Κεφαλληνίας – Θαλάσσιο Στενό Ιθάκης
- GR 2220001 - Καλόν Όρος Κεφαλληνίας

ΧΑΡΤΗΣ 3.10 – GR 2220005

ΧΑΡΤΗΣ 3.11 – GR 2220001

3.4. Πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον – Ρύπανση

3.4.1 Έδαφος και φυσικό τοπίο

Η αισθητική του τοπίου αποτελεί περιβαλλοντικό πόρο που δεν έχει αγοραία τιμή και που όμως οι άνθρωποι διατηρούν δικαιώματα κοινής χρήσης του. Αποτελεί φυσικό πόρο με ιδιαίτερη οικονομική και κοινωνική σημασία που πηγάζει τουλάχιστον από τις υπηρεσίες που προσφέρει και τη συνεπαγόμενη ζήτηση για κατανάλωση αυτών των υπηρεσιών (γραφεία και χώροι εργασία με θέα σε πάρκο, τουριστικά καταλύματα με θέα στη θάλασσα ή στο βουνό, σχεδιασμός και προβολή σημείων θέας σε πεζοπορικές διαδρομές ή οδικές αρτηρίες κλπ). Όταν η αισθητική αξία ενός συγκεκριμένου τοπίου απειλείται με υποβάθμιση λόγω της σχεδιαζόμενης οικονομικής δραστηριότητας, αυτόματα προκύπτει ένα κόστος που η κοινωνία καλείται να πληρώσει μέσω της μείωσης της ευχαρίστησης που αντλεί από την χρήση του κοινόχρηστου αυτού πόρου. Από την άλλη μεριά προκύπτει επίσης ένα κόστος από την τυχόν ακύρωση της σχεδιαζόμενης οικονομικής δραστηριότητας προς χάριν διαφύλαξης της αισθητικής του τοπίου.

Μια αλλαγή προ τη κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης θα σήμαινε σημαντικές μετατροπές στο πλαίσιο σχεδιασμού των οικονομικών δραστηριοτήτων και υποδομών. Η αποδοχή της βιώσιμης ανάπτυξης ως αρχής η οποία εξυπηρετεί και προάγει όχι μόνο τα περιβαλλοντικά αγαθά, αλλά κυρίως τα οικονομικά μεγέθη, εφόσον μόνο με την εφαρμογή της εξασφαλίζεται η διάρκεια των φυσικών πόρων αποτελεί σημαντικό βήμα για την προστασία και επιβίωση τόσο του φυσικού περιβάλλοντος όσο και της οικονομικής ανάπτυξης. Στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι και η **βιώσιμη διαχείριση τους αισθητικού κάλλους του τοπίου**.

Από την οπτική γωνία του συστήματος λήψης αποφάσεων, τα κοινωνικά κόστη και οφέλη που προκύπτουν από την προστασία της αισθητικής του τοπίου σε βάρος της οικονομικής ανάπτυξης ή της υλοποίησης της οικονομικής ανάπτυξης σε βάρος της αισθητικής του τοπίου, χρειάζεται να σταθμιστούν. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή (βιώσιμη) κατανομή των περιορισμένων οικονομικών, περιβαλλοντικών και άλλων πόρων και να προκύψει έτσι η βέλτιστη κατάσταση για την κοινωνία. Βασικά κριτήρια της ανάλυσης του τοπίου είναι:

- ο βαθμός επέμβασης,
- η οπτική ευαισθησία,
- η ποικιλομορφία του τοπίου,
- το επίπεδο ευαισθησίας και
- η απορροφητική ικανότητα.

Με την χρήση των παραπάνω κριτηρίων προσδιορίζονται και αναφέρονται οι παράγοντες ευαισθησίας του τοπίου και οι ανεκτές μεταβολές που μπορεί να υποστηρίξει.

Στο Δήμο Ερίσου, αισθητική υποβάθμιση του τοπίου προκύπτει σαν αποτέλεσμα πυρκαϊών και της υπερβόσκησης που συνήθως ακολουθεί. Το πρόβλημα παρουσιάζεται οξύτερο στο Δυτικό τμήμα της χερσονήσου της Ερίσου και στο μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής που καλύπτεται από το Καλόν Όρος. Στις παραπάνω χωρικές ενότητες, η βλάστηση παρουσιάζεται ιδιαίτερα υποβαθμισμένη και σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίζονται σημάδια ερημοποίησης. Στις περιοχές όπου το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα οξύ (ορεινοί όγκοι ανατολικά της Άσου), έχει σημειωθεί υποχώρηση του εδαφικού ορίζοντα και έχει εμφανιστεί το μητρικό πέτρωμα. Στις χωρικές αυτές ενότητες είναι αναγκαίο να προγραμματιστούν αλλαγές στους κτηνοτροφικούς χειρισμούς και να προσδιοριστεί η βοσκοϊκανότητα των χλωριδικών διαπλάσεων.

Στην περιοχή του Δήμου Ερίσου δεν υπάρχουν ενεργές λατομικές ή άλλες εξορυκτικές δραστηριότητες. Παρόλα αυτά υπάρχει σημαντικός αριθμός διάσπαρτων μικρών ανενεργών λατομείων αδρανών υλικών. Ορισμένα από αυτά είναι ορατά από οικισμούς ή από το βασικό οδικό δίκτυο της χερσονήσου και προκαλούν **αισθητική υποβάθμιση του τοπίου**. Η λεπτομερής καταγραφή τους και η κατάρτιση ενός κατάλληλου προγράμματος αποκατάστασης θα συμβάλει ουσιαστικά στην βελτίωση των οπτικών χαρακτηριστικών του τοπίου.

Στους δυναμικούς οικισμούς της χερσονήσου της Ερίσου (Άσσοι, Φισκάρδο κλπ), εμφανίζονται σημάδια υποβάθμισης του τοπίου λόγω της εκτεταμένης εκτός σχεδίου δόμησης. Ο σταδιακός περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης (πχ κατάργηση παρεκκλίσεων, απαγόρευση της οικιστικής ανάπτυξης έως μια απόσταση από τον αιγιαλό, διαφύλαξη προστατευταίας γεωργικής γης, καθορισμός υποδοχέων για ποιοτική τουριστική ανάπτυξη και λοιπές δραστηριότητες κλπ) θα συμβάλλουν στην αντιστροφή της σημερινής τάσης.

Τέλος, σε ορισμένες περιοχές έχει παρατηρηθεί ανεξέλεγκτη απόρριψη απορριμμάτων και μάζων κυρίως σε ρέματα ή κατάντη των αξόνων του οδικού δικτύου της περιοχής.

3.4.2 Επιφανειακά και υπόγεια νερά

Πιέσεις στα υπόγεια νερά της ευρύτερης περιοχής προκαλούνται κυρίως από:

- Τη χρήση απορροφητικών βόθρων, που μπορούν να μολύνουν τον υδροφόρο. Η χρήση βόθρων είναι σχεδόν καθολική στην έκταση του Δήμου Ερίσου τόσο στις κατοικίες, όσο και σε επαγγελματικούς χώρους. Το πρόβλημα της ρύπανσης από αστικά απόβλητα παρουσιάζεται εντονότερο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες στον κλειστό, φυσικό λιμενίσκο του Φισκάρδου λόγω της αυξημένης τουριστικής κίνησης. Η κατασκευή και λειτουργία του βιολογικού καθαρισμού του Δήμου αναμένεται να αντιμετωπίσει το πρόβλημα σε μεγάλο βαθμό.
- Αγροτική ρύπανση από γεωργικές (φυτοφάρμακα, λιπάσματα, κλπ.) και κτηνοτροφικές δραστηριότητες σε όλη την έκταση του Δήμου. Το πρόβλημα της αγροτικής ρύπανσης εντοπίζεται κυρίως στη πεδιάδα των Βασιλικάδων - Μεσοβουνίων λόγω των καλλιεργειών. Οι σχετικά μεγάλες ποσότητες λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων που εφαρμόζονται στις καλλιέργειες, στους αμπελώνες και στους ελαιώνες καθώς και τα απόβλητα των ελαιοτριβείων που έχουν πολύ υψηλό BOD¹⁹ μεταφέρονται με τα νερά της απορροής στον υπόγειο υδροφόρο ή στο θαλάσσιο περιβάλλον. Τα φυτοφάρμακα που έχουν μεγάλη υπολειμματική διάρκεια και αυξημένη τοξικότητα αποτελούν σημαντική απειλή για τη χλωρίδα και την πανίδα της χερσαίας περιοχής αλλά και των παράκτιων οικοσυστημάτων. Επιπλέον, ο εμπλουτισμός των υδάτων με οργανικό φορτίο και θρεπτικά συστατικά προκαλεί αύξηση της φυτικής βιομάζας και μείωση της διαύγειας και του οξυγόνου των νερών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ακατάλληλου περιβάλλοντος για τη διαβίωση οργανισμών που έχουν υψηλή απαίτηση σε οξυγόνο, ενώ συγχρόνως υποβαθμίζεται η ποιότητα του νερού.

¹⁹ B.O.D. (Biological Oxygen Demand) ή Βιοχημικά Απαιτούμενο Οξυγόνο. Ως BOD_{5,20} ορίζεται η ποσότητα οξυγόνου που καταναλώνουν αερόβια μεσόφιλα βακτήρια, σε διάστημα 5 ημερών, για τη χημική και βιολογική οξείδωση των οργανικών κυρίως ουσιών που περιέχονται σε ορισμένο όγκο δείγματος νερού, που επωάζεται σε σκοτεινό θάλαμο σταθερής θερμοκρασίας 20°C

3.4.3 Θαλάσσιο περιβάλλον – Ακτές

Πιέσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον του Δήμου Ερίσου προκαλούνται κυρίως από τις δραστηριότητες του λιμανιού του Φισκάρδου, ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες που η κίνηση είναι ιδιαίτερα αυξημένη (κότερα, γιοτ κλπ), όπως και από τις κατά παράβαση των διεθνών συμβάσεων και της ισχύουσας νομοθεσίας απορρίψεις καταλοίπων (σαντινόνερα) των πλοίων που διέρχονται. Κατάλοιπα πετρελαιοειδών και πίσσες διαπιστώνονται κατά καιρούς στις γύρω παραλίες. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το λιμάνι του Φισκάρδου αντιμετωπίζει πρόβλημα και από την απόρριψη αστικών λυμάτων από επαγγελματικούς χώρους και κατοικίες. Παρά τα παραπάνω προβλήματα, η ποιότητα των παράκτιων νερών της εξεταζόμενης περιοχής διατηρείται σε υψηλό επίπεδο. Τα νερά κολύμβησης στις ακτές της περιοχής (Μύρτος, Έμπλυση) πληρούν τις υποχρεωτικές και επιθυμητές προϋποθέσεις²⁰.

3.4.4 Οικοσυστήματα

Οι πιέσεις στο χερσαίο οικοσύστημα εντοπίζονται κυρίως στην καταστροφή της χλωρίδας και της δασικής πανίδας από φωτιές. Η συχνότητα και η ένταση των πυρκαγιών στην περιοχή της Ερίσου, βρίσκεται εντούτοις σε χαμηλά επίπεδα. Το μεγάλο κτηνοτροφικό κεφάλαιο της περιοχής εγκυμονεί κινδύνους βλάβης της χλωρίδας από την ανεξέλεγκτη βοσκή. Η πανίδα (και κυρίως η ορνιθοπανίδα) απειλείται επίσης από το νόμιμο και παράνομο κυνήγι. Η κυνηγετική δραστηριότητα παρουσιάζεται αναπτυγμένη στην περιοχή. Το θαλάσσιο οικοσύστημα πιέζεται από τις ίδιες αιτίες που πιέζουν το θαλάσσιο περιβάλλον.

3.4.5 Ατμόσφαιρα

Σε περιόδους εκτός τουριστικής αιχμής, η ατμόσφαιρα της χερσονήσου της Ερίσου είναι καταφανώς διαυγής και καθαρή. Η ρύπανση που προκαλείται στη διάρκεια του χειμώνα από τα συστήματα θέρμανσης των κατοικιών και των δημόσιων κτιρίων είναι αμελητέα καθώς και ο αριθμός των κατοίκων των οικισμών είναι μικρός. Δυνητικές πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης κατά τη θερινή περίοδο είναι κυρίως ο κυκλοφοριακός φόρτος. Επομένως, οι συγκεντρώσεις ρύπων πρέπει να θεωρούνται από μικρές έως αμελητέες.

²⁰ τιμές της Οδηγίας 76/106 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Πρόγραμμα Παρακολούθησης Παράκτιων Νερών Κολύμβησης, ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003)

3.4.6 Ακουστικό περιβάλλον

Η Έρισος είναι, ακόμη και σε περιόδους τουριστικής αιχμής, μια περιοχή με πολύ χαμηλές στάθμες θορύβου.

3.4.7 Πολιτιστικό - Ιστορικό περιβάλλον

Τόσο η Κεφαλονιά όσο και η ευρύτερη περιοχή του Δήμου Ερίσου αναζητούν τα πρώτα ίχνη της ιστορίας τους σε χρόνους μακρινούς και σε πολιτισμούς χαμένους στα βάθη του χρόνου. Ευρήματα, περίπου του 50,000πΧ, στην περιοχή του Φισκάρδου (χερσονήσος Φουρνιά) αποτελούν μαρτυρίες κατοίκησης της χερσονήσου από την περίοδο της Παλαιολιθικής εποχής. Σύμφωνα με τον καθηγητή Γ. Β. Καββαδία φαίνεται ότι ο άνθρωπος του Φισκάρδου ήταν ο ίδιο με εκείνον που δημιούργησε τους παλαιολιθικούς πολιτισμούς στην Νότια Ιταλία, στη Δυτική Πελοπόννησο και στην Ήπειρο. Μεμονωμένα στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα για ανωτέρα πολιτισμική κατοίκηση της χερσονήσου και κατά τη Μεσολιθική περίοδο, ενώ στη συνέχεια η απουσία στοιχείων καθιστά επισφαλή την εκτίμηση για κατοίκηση ή όχι της περιοχής μέχρι περίπου τον 5^ο πΧ αιώνα.

Στους αρχαίους χρόνους γίνεται λόγος για την «Κεφαλληνιακή Τετράπολη», την οποία αποτελούσαν οι πόλεις- κράτη: Σάμη, Πρόννοι, Κράνη και Πάλη. Ο γεωγραφικός χώρος του σημερινού δήμου Ερίσου ανήκε κατά κύριο λόγο στην επικράτεια τη Σάμης, η οποία- κατά την εποχή των κλασσικών χρόνων- εκτεινόταν μέχρι την περιοχή του Φισκάρδου.

Το 187πΧ καταφθάνουν στο νησί οι Ρωμαίοι, οι οποίοι το κατακτούν, με την πόλη- κράτος της Σάμης αρχικά να αντιστέκεται και στη συνέχεια να υποτάσσεται μετά από τετράμηνη πολιορκία έχοντας υποστεί βίαιες καταστροφές και εξανδραποδισμό των κατοίκων της.

Η κακή διοίκηση και η απληστία των Ρωμαίων από τη μια πλευρά καθώς και οι ληστρικές επιδρομές πειρατών από την άλλη οδηγούν το νησί σε μια μακρά παρακμιακή περίοδο. Φωτεινή εξαίρεση η πρόσκαιρη άνθιση της περιοχής της Σάμης την εποχή των Αντωνίωνων. Την περίοδο εκείνη αναπτύσσεται κυρίως ο παραλιακός Πάνορμος -γύρω στο 500μ.Χ.- και μετέπειτα ονομαζόμενος Φισκάρδο. Είναι η περίοδος που το παγανιστικό στοιχείο συνυπάρχει με το χριστιανικό (περίπου μέχρι τον 3^ο μ.Χ. αιώνα). Το λιμάνι αποτελεί

σταυροδρόμι ανάμεσα σε ανατολή και δύση γεγονός που το καθιστά αντικείμενο διεκδίκησης διαφόρων κατακτητών. Καθοριστικό σημείο στην ιστορία της περιοχής είναι η άφιξη του Νορμανδού σταυροφόρου Ροβέρτου Γουϊσκάρδου στον οποίο οφείλει το όνομα της το ομώνυμο λιμάνι (Φισκάρδο).

Το 1185 το νησί αποσπάται οριστικά από τη Βυζαντινή αυτοκρατορία ενώ το 1204 η Κεφαλονιά περνά στα χέρια των Ενετών. Εκείνη την περίοδο εμφανίζονται και τα τοπωνύμια με τις χαρακτηριστικές καταλήξεις -άτα και -άδες. Πρόκειται για χωριά που ιδρύθηκαν κυρίως από Φράγκους εποίκους.

Κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας, που διήρκησε περίπου ως το 1800μΧ, παρατηρείται σημαντική οικοδόμηση που ανάγεται σε φρούρια, κατοικίες και ναούς. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην περιοχή της Άσσου και του Φισκάρδου. Το κάστρο της κατασκευάστηκε ως ενισχυτικό οχυρωματικό έργο προστασίας του νησιού με γεωγραφική θέση που το καθιστούσε απρόσβλητο από τις θαλάσσιες επιδρομές. Το έτος 1593, η Άσσος ανακηρύσσεται σε πρωτεύουσα του βορείου τμήματος του νησιού. Το Φισκάρδο αποτέλεσε λιμάνι με πλούσια εμπορική κίνηση ως ενδιάμεσος σταθμός για τα ενετικά πλοία, ενώ ο οικισμός του άρχισε να αναπτύσσεται την τελευταία περίοδο της ενετοκρατίας, όταν ο φόβος για επιδρομές πειρατών αρχίζει να εξανεμίζεται. Το 18^ο αιώνα οι οικογένειες του νησιού αντιμάχονται η μία την άλλη, γεγονός που συνεπάγεται αναταραχές και μείωση της ευημερίας του νησιού. Το 1797 καταλύεται η «Γαλινοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας» και τα στρατεύματα του Ναπολέοντα εισβάλουν στα Ιόνια νησιά.

Στη συνέχεια η κυριαρχία της περιοχής αλλάζει ανάμεσα σε Ρώσους, Τούρκους, πάλι Γάλλους και τέλος Άγγλους, ώστε να οδηγηθούμε στην ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα το 1864.

Πολύ αργότερα, ο καταστροφικός σεισμός του 1953 έρχεται να αποτελέσει ορόσημο για το σύνολο της νήσου της Κεφαλονιάς αλλά και της περιοχής του δήμου Ερίσου. Στην περιοχή αυτή ο σεισμός αποδείχθηκε λιγότερο καταστροφικός και έτσι οι οικισμοί του, είτε στο σύνολο τους είτε με μεμονωμένα κτίσματα, γίνονται μάρτυρες του παρελθόντος και για την ευρύτερη περιοχή της Κεφαλονιάς.

3.5 Προστατευόμενα Στοιχεία του Δήμου

Οι σεισμοί που περιοδικά έχουν «χτυπήσει» το νησί είχαν ως αποτέλεσμα είτε να καταστραφούν είτε να χαθούν πολλά μνημεία που αφορούν μέχρι το 1600μΧ ενώ ο σεισμός του 1953 επιδείνωσε το έργο της καταστροφής. Η περιοχή του δήμου Ερίσου λόγω των μειωμένων καταστροφικών επιδράσεων και χάρις στις προσπάθειες ανθρώπων για ανεύρεση και διαφύλαξη πολιτιστικών και φυσικών στοιχείων παρουσιάζει σημαντικό περιβαλλοντικό πλούτο.

3.5.1 Πολιτιστικό Απόθεμα

Αντίθετα με την υπόλοιπη Κεφαλονιά, ο δήμος Ερίσου έχει να επιδείξει τοπία ιδιαίτερης αισθητικής αξίας, όπως ιστορικούς τόπους, περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και ένα μεγάλο πλήθος παραδοσιακών οικισμών. Αυτή η διαφοροποίηση έγκειται στο γεγονός ότι ο σεισμός του 1953 δεν επέδρασε το ίδιο καταστροφικά στο βόρειο τμήμα του νησιού.

Αρχικά είχαν κηρυχθεί ως παραδοσιακοί οι οικισμοί του Φισκάρδου και της Άσου, ενώ με το ΦΕΚ 36Δ/2003 υπάγονται στο ίδιο καθεστώς δεκαεννέα (19) ακόμη οικισμοί. Όσο αφορά το Φισκάρδο αποτελεί ένα μοναδικό συνδυασμό αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ιστορικής μαρτυρίας και φυσικής ομορφιάς. Το γραφικό λιμάνι και οι κολπίσκοι του όρμου με τα καταπράσινα πρανή συμβάλλουν στην ανάδειξη του παραδοσιακού οικισμού. (ΦΕΚ 907/Β/27-08-1975)²¹

ΕΙΚΟΝΑ 3.1 – Φισκάρδο 1960

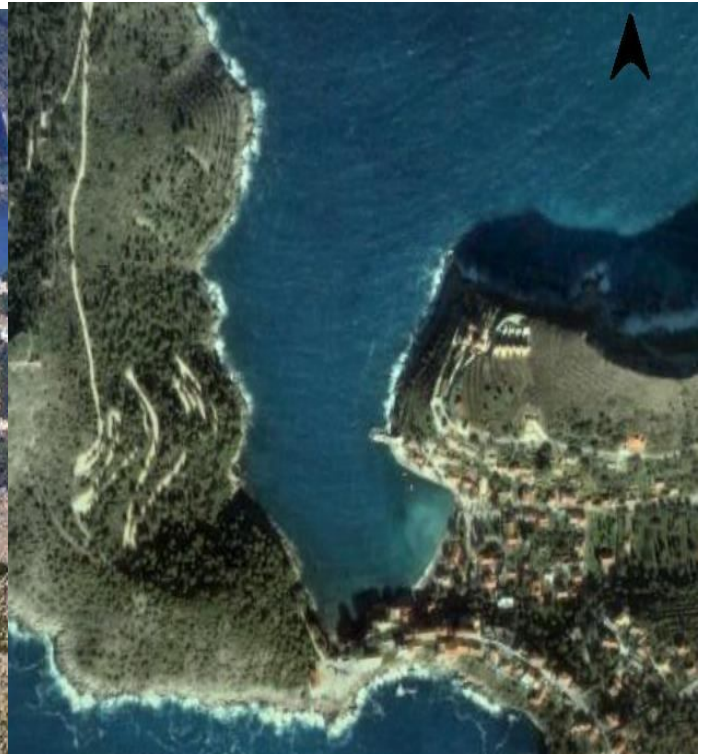
ΕΙΚΟΝΑ 3.2 – Φισκάρδο σήμερα

²¹ Βλέπε σελ. 65

Επίσης η γεωμορφολογική διάταξη της Άσου με τον κόλπο, τα γαλαζοπράσινα νερά, τον παραδοσιακό οικισμό και το ενετικό κάστρο συμβάλλει στην ανάδειξη της παραδοσιακής πλευράς του Δήμου και του προσδίδει ακόμη πιο ιδιαίτερη φυσιογνωμία.

ΕΙΚΟΝΑ 3.3 – Άσος (Panoramio)

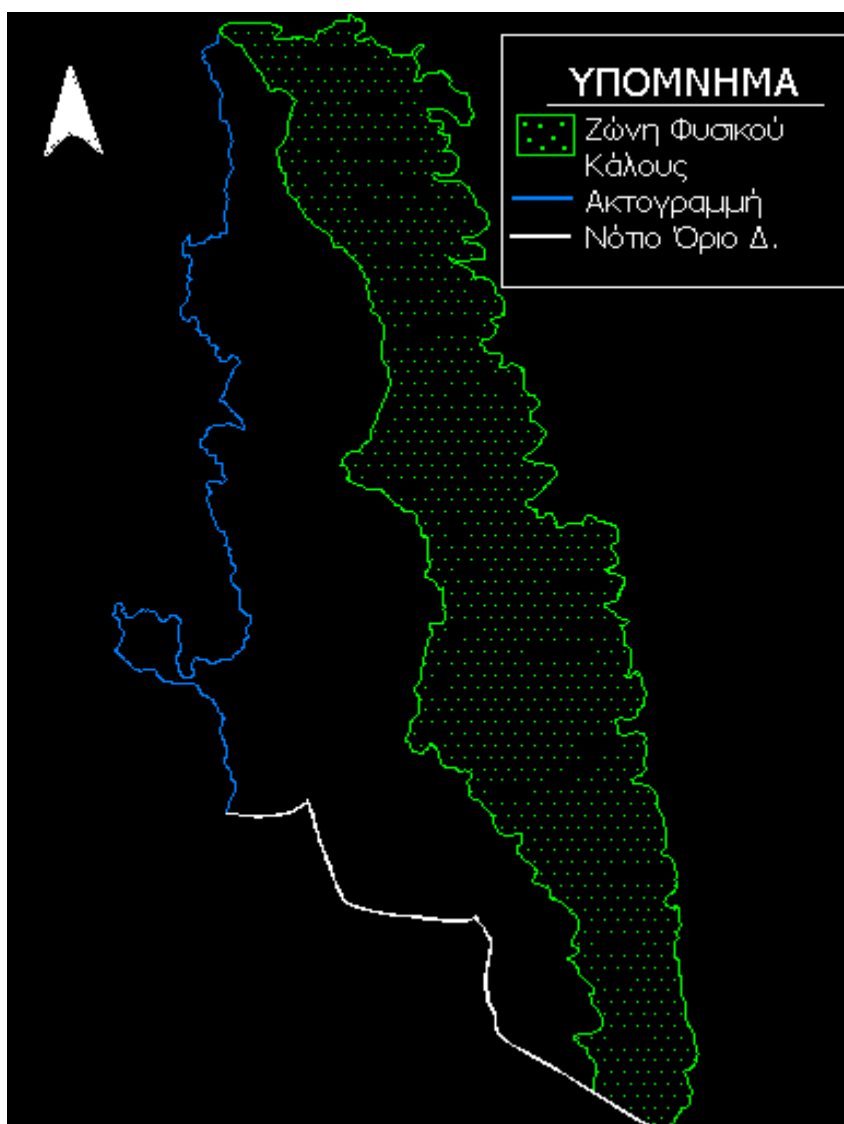

ΕΙΚΟΝΑ 3.4 – Άσος από ψηλά (Google Earth 2009)

3.5.2 Φυσικό Απόθεμα

Το σύνολο της βορειοανατολικής ακτής της νήσου της Κεφαλονιάς έχει χαρακτηριστεί ως «περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλους»²². Συνεπώς στα ανατολικά παράλια της περιοχής η οικιστική ανάπτυξη θα πρέπει να είναι περιορισμένη και υπό όρους καθώς έχουν να επιδείξουν πλήθος τοπίων και φυσικών χαρακτηριστικών που συμβάλλουν στην ανάδειξη της φυσιογνωμίας του δήμου.

²² ΦΕΚ 305/Β/26-05-1982

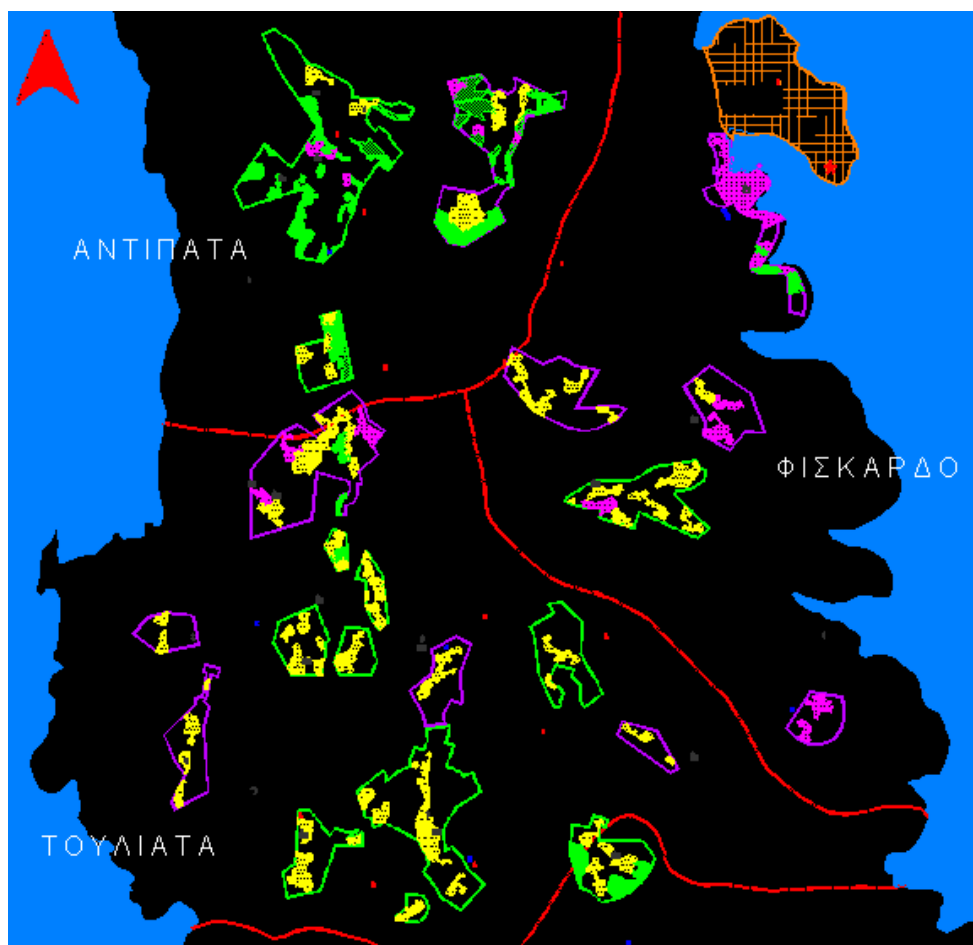

ΧΑΡΤΗΣ 3.12 – Ζώνη Φυσικού Κάλλους Δήμου Ερίσου

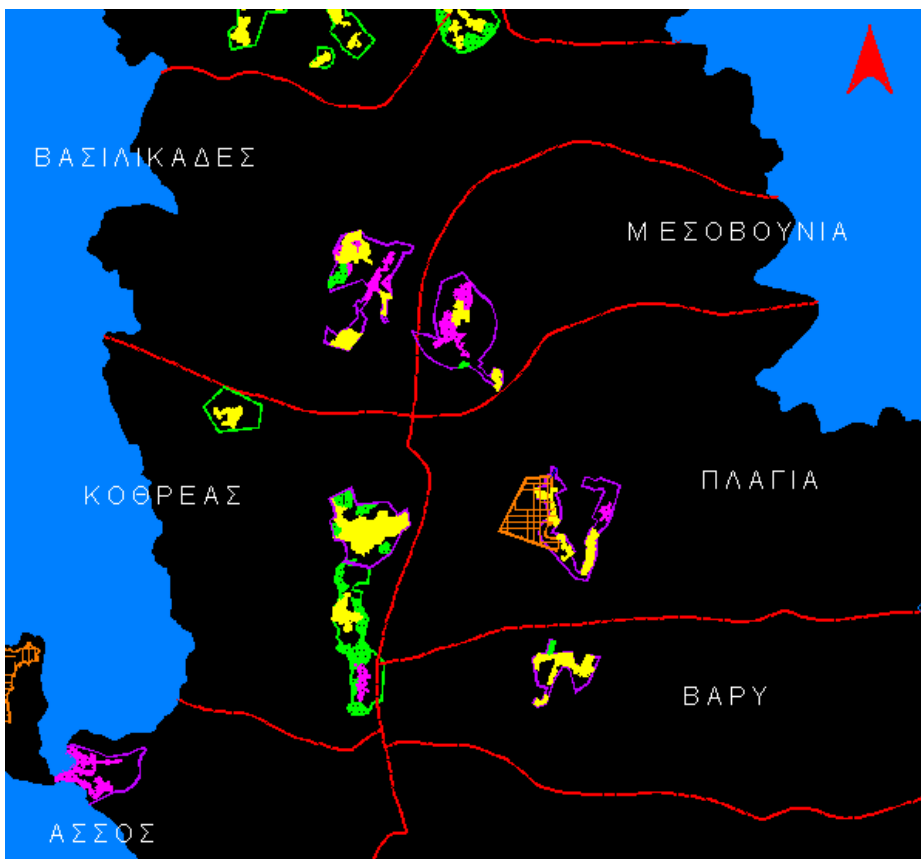
4. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΔΗΜΟΥ

4.1. Υφιστάμενες χρήσεις γης

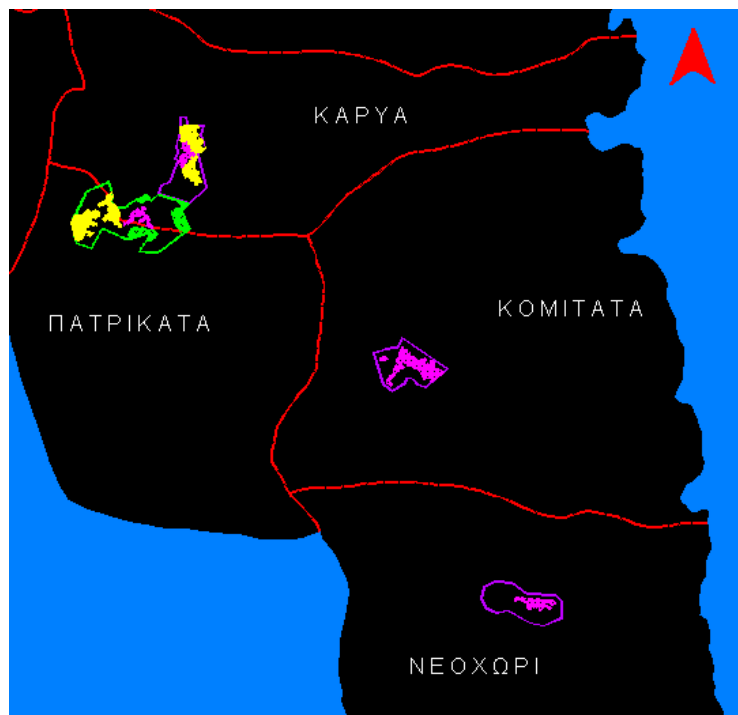
Στην περιοχή μελέτης, στην οποία όπως έχει προαναφερθεί δεν υφίσταται αστικοποίηση, υπάρχει δίκτυο διάσπαρτων οριοθετημένων οικισμών. Ως εξωαστικός χώρος θα εννοείται ο χώρος εκτός του ορίου οικισμού. Θα πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι το συγκεκριμένο όριο δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό στο έδαφος, και ότι όλοι οι οικισμοί εκτός του Φισκάρδου και της Άσου καταλαμβάνουν οικιστικά μικρά τμήμα του οριοθετημένου πολυγώνου – το υπόλοιπο τμήμα απομένει χέρσο ή καλλιέργεια ή βοσκότοπος.

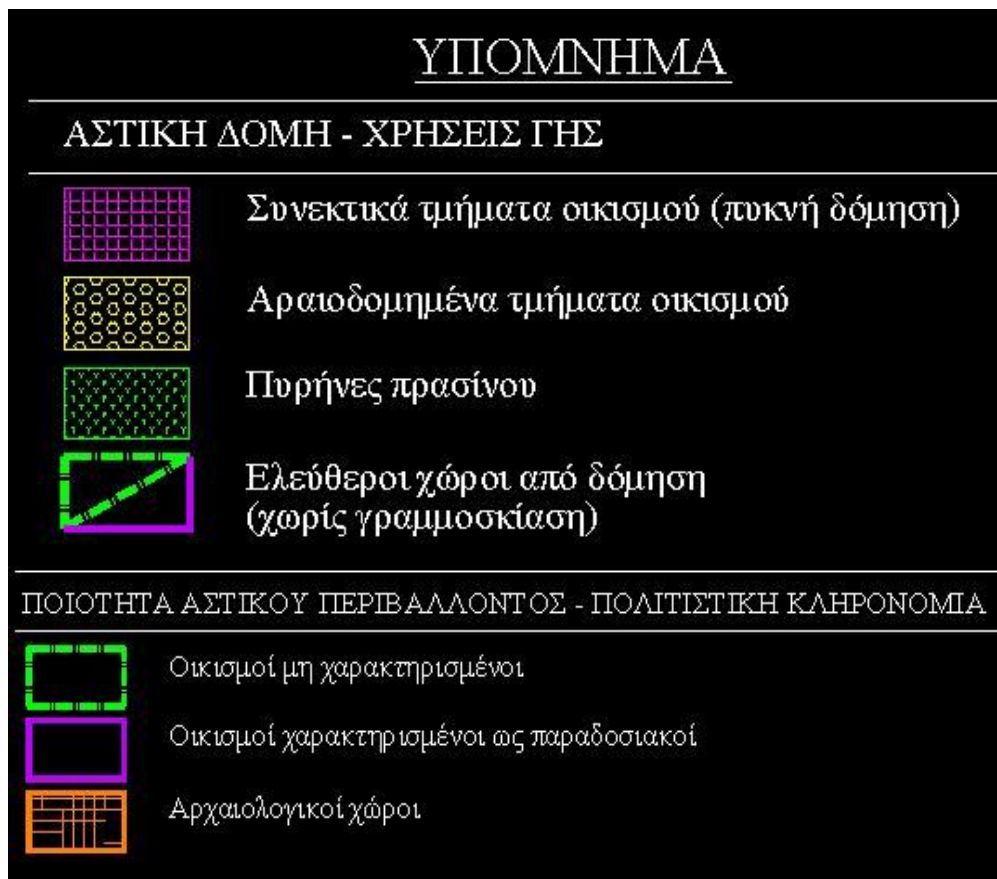
ΧΑΡΤΗΣ 4.1 – Οικιστική Δομή Βόρειου τμήματος Δ. Ερίσου

ΧΑΡΤΗΣ 4.2 – Οικιστική Δομή Κεντρικού τμήματος Δ. Ερίσου

ΧΑΡΤΗΣ 4.3 – Οικιστική Δομή Νότιου τμήματος Δ. Ερίσου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ 4.1 - 4.2- 4.3

Ο χώρος εκτός των οικισμών εμφανίζει τις ακόλουθες χρήσεις:

- Σκληροφυλλική βλάστηση ποικίλης πυκνότητας
- Φυσικοί βοσκότοποι
- Καλλιέργεια (υπάρχουν εκτάσεις με σύνθετα συστήματα καλλιεργειών, και εκτάσεις με καλλιέργειες και φυσική βλάστηση)
- Αραιή βλάστηση, κυρίως στην περιοχή του Καλού Όρους

4.2. Δασικές εκτάσεις

Μέχρι σήμερα δεν έχει ολοκληρωθεί η διερεύνηση του ισχύοντος καθεστώτος στις δασικές εκτάσεις. Η διερεύνηση συνεχίζεται, σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς, για την οριοθέτηση του συνόλου των σχετικών περιοχών. Η δασική γη ανέρχεται σε ποσοστό μεταξύ 60%-70% της συνολικής έκτασης του Νομού και έχει συνολική έκταση περίπου 62,000 εκτάρια (Ha). Στα 62 χιλιάδες περίπου εκτάρια δασοκάλυψης, που φορούν τις κύριες δασικές εκτάσεις και δάση, τους βοσκότοπους και τις λοιπές εκτάσεις. απαντώνται διάφορα είδη δέντρων τα οποία αναφέρονται στους παρακάτω πίνακες.

Δάση	11,460
Δασικές εκτάσεις	50,421
Σύνολο δασοκάλυψης	61,881
Βοσκότοποι	9,596
Λοιπές Εκτάσεις	18,963

Ελάτη	5,417
Χαλέπιος Πεύκη	5,835
Αείφυλλα Πλατύφυλλα	50,421
Πλάτανος	208
Σύνολο	61,881

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 Χήσεις Γης Νομού
ΠΗΓΗ: Νομαρχία Κεφαλονιάς

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 Σύνολο Δασοκάλυψης Νομού
ΠΗΓΗ: Νομαρχία Κεφαλονιάς

4.3. Υπάρχουσα Οικιστική Ανάπτυξη και Δυναμική

Σύμφωνα με την ΥΑ 35468/1417/1983 του ΥΠΕΧΩΔΕ, οι παρακάτω οικισμοί της χερσονήσου είναι χαρακτηρισμένοι ως οικισμοί με στασιμότητα ανάπτυξης:

- Δ.Δ. Αντιπάτων Ερίσου: Αντιπάτα, Γερμενά, Ψιλιθριάς
- Δ.Δ. Βαρέος: Βαρό
- Δ.Δ. Βασιλικάδων: Βασιλικάδες, Κονιδάρατα
- Δ.Δ. Καρυάς: Καρυά
- Δ.Δ. Κοθρέα: Κοθρέας, Δεφανανάτα, Δραπανίτικα, Κοκολάτα
- Δ.Δ. Κομιτάτων: Κομιτάτα
- Δ.Δ. Μεσοβουνίων: Μεσοβούνια
- Δ.Δ. Νεοχωρίου: Νεοχώρι
- Δ.Δ. Πατρικάτων: Πατρικάτα
- Δ.Δ. Πλαγιάς: Πλαγιά
- Δ.Δ. Τουλιάτων: Τουλιάτα, Αγριλιάς, Βεντουράτα, Βιγλί, Μάγγανος, Μαρκουλάτα, Τζαμαρελλάτα, Χαλικερή
- Δ.Δ. Φισκάρδου: Ευρετή, Κατσαράτα, Τσελεντάτα

Πρόκειται για όλους τους οικισμούς του δήμου εκτός του Φισκάρδου, της Άσου και των Ματσουκάτων. Η αναπτυξιακή στασιμότητα περιέχει και την οικιστική δυναμική και υποδεικνύει ότι την συγκεκριμένη χρονική περίοδο δεν υπάρχουν σημαντικές μεταβολές στο οικιστικό απόθεμα των παραπάνω οικισμών. Η διαφορά από την κατάσταση του 1983 έχει να κάνει με την αλλαγή των απαιτήσεων για τουριστική και παραθεριστική κατοικία, στην περιοχή.

Με βάση την εξέταση σχετικά πρόσφατων δορυφορικών εικόνων²³ και στοιχεία από επίγειο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε, πιστοποιούνται τα ακόλουθα:

²³ Ορθοφωτογραφίες από το δορυφόρο EIKONOS του 2004 και παρατήρηση μέσω του προγράμματος Google Earth

- για όλους τους οικισμούς εκτός Φισκάρδου και Άσου, ανεξάρτητα με τον χαρακτηρισμό τους ή όχι ως «παραδοσιακός οικισμός», διακρίνεται συνεκτικό τμήμα (τμήμα που συγκεντρώνει την πλειοψηφία των κτισμάτων σε μεγάλες συγκεντρώσεις), ενώ ο χώρος από το συνεκτικό τμήμα μέχρι το όριο του οικισμού είτε είναι ελεύθερος είτε περιλαμβάνει τις νέες κατασκευές με χαρακτηριστικά παραθεριστικής κατοικίας.
- το γεγονός της υπαρξης μεγάλων ελεύθερων (από δόμηση) χώρων εντός οικισμών (χωρίς περαιτέρω πολεοδομική οργάνωση), έχει συμβάλει στο γεγονός ότι υπάρχουν σχετικά λίγες παραθεριστικές κατοικίες εκτός ορίων οικισμού. Άλλωστε, εντός των οικισμών οι όροι δόμησης είναι καλύτεροι. Σε αυτό πρέπει να συνυπολογισθεί και η συνδρομή από προγράμματα όπως το σύγχρονο Leader Plus στην αναπαλαίωση – αποκατάσταση των ήδη υπάρχοντων κτισμάτων των οικισμών.
- Δόμηση εκτός του ορίου των οικισμών παρατηρείται στην ευρύτερη περιοχή γύρω από Φισκάρδο και Άσο, όπου και αναπτύσσεται η παραθεριστική / τουριστική κατοικία.

Για τους οικισμούς της Ερίσου:

- **Υπάρχει οριοθέτηση αλλά όχι οργάνωση του εντός οικισμού χώρου (αρνητικό)**
- **Υπάρχει ελεύθερος δόμησης χώρος εντός οικισμών (θετικό) αλλά υπάρχει και η ισχυρή τάση ανέγερσης είτε παραθεριστικής είτε τουριστικής κατοικίας χωρίς κανένα πλάνο οικιστικής οργάνωσης (αρνητικό)**

4.4. Χρήσεις Γης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

Στην περιοχή δεν υπάρχουν θεσμοθετημένοι υποδοχείς παραγωγικών δραστηριοτήτων (ΒΙΠΕ, ΒΙΟΠΑ). Επίσης, δεν υπάρχει και κάποια άλλη συγκέντρωση στον εκτός ορίων οικισμού χώρο, σε ό,τι αφορά δόμηση, με εξαίρεση τις ξενοδοχειακές μονάδες γύρω από την Άσο και το Φισκάρδο.

Από το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, δεν προβλέπεται η χωροθέτηση ΒΙΠΕ, ΒΙΟΠΑ νομαρχιακής σημασίας στην χερσόνησο της Ερίσου. Προτείνεται η χωροθέτηση υποδοχέων ΒΕΠΕ τοπικής κλίμακας (για τη συγκέντρωση κυρίως των ελαιοτριβείων) ανά Δήμο ή ομάδα όμορων Δήμων, στα πλαίσια εκπόνησης των ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ.

4.5. Άλλες Θεσμοθετημένες Χρήσεις Γης

Στην περιοχή είναι υπό έγκριση «Ειδική Χωροταξική Μελέτη Κεφαλληνίας και Ιθάκης», η οποία προβλέπει την δημιουργία δύο Ζ.Ο.Ε. στην περιοχή της Ερίσου. Συγκεκριμένα μία στην περιοχή του Φισκάρδου (Ζ.Ο.Ε. 3) και μία στην περιοχή Άσου & Μύρτου (Ζ.Ο.Ε. 4).

4.5.1. Ζ.Ο.Ε. 3 : Προστασία και Ανάδειξη Φισκάρδου

Ο οικισμός χαρακτηρισμένος παραδοσιακός από το 1978 με το ΦΕΚ 594Δ/78 αναπτύσσεται με έντονες πιέσεις για τουριστικές δραστηριότητες. Το λιμάνι του εξυπηρετεί τουριστικά σκάφη και συγχρόνως συνδέει την Κεφαλλονιά με την Λευκάδα (λιμάνι Βασιλικής). Στην περιοχή υπάρχει εκτεταμένος αρχαιολογικός χώρος βορείως του οικισμού που καταλαμβάνει το σύνολο της μικρής χερσονήσου και έχει κηρυχθεί αρχαιολογικός με το ΦΕΚ82Β/85. Η περιβάλλουσα τον οικισμό περιοχή αποτελεί μία ευαίσθητη ζώνη από άποψη προστασίας του φυσικού και αγροτικού τοπίου και της βλάστησης. Εκτιμάται ότι η περιοχή αυτή απαιτεί εξειδικευμένη και καταγραφική ανάλυση σε επίπεδο λεπτομέρειας αναγνώρισεως εδαφικών

και περιβαλλοντικών παραμέτρων προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική προστασία και ανάδειξη του οικισμού.

Επομένως, θα μπορούσε η περιοχή αυτή να μελετηθεί μελλοντικά μαζί με τον οικισμό, ως ενιαία Πολεοδομική και Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, των οποίων οι προτάσεις θα πρέπει να καλύψουν εξειδικευμένους όρους δόμησης και χρήσεις εδάφους σε συγκεκριμένες ζώνες. Παρ' όλα αυτά εκ των υπηρεσιών του Δήμου, έχει προταθεί η θεσμοθέτηση Ζ.Ο.Ε. για την προστασία της περιοχής και τον καθορισμό όρων και περιορισμών που αναφέρονται στ δόμηση και λοιπές δραστηριότητες. Προτείνεται επίσης η κατάργηση του λατομείου και η αποκατάσταση του τοπίου δεδομένου ότι βρίσκεται εντός της ζώνης προστασίας 2(3α2)3

- **Ζώνες Προστασίας**

I. ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

A. Απόλυτη προστασία της φύσης

2(3α1)1 Παράκτιες και υποθαλάσσιες σπηλιές αναπαραγωγής Μεσογειακής Φώκιας (2 ζώνες)

B. Προστασία φυσικών σχηματισμών και φυσικού τοπίου

2(3α2)1 Παράκτιες ζώνες γεωπεριβαλλοντικής προστασίας – βραχώδεις και αμμώδεις ακτές (4 ζώνες)

2(3α2)3 Φυσικό-αγροτικό τοπίο ευρύτερης παράκτιας ζώνης – χερσόνησοι (1 ζώνη)

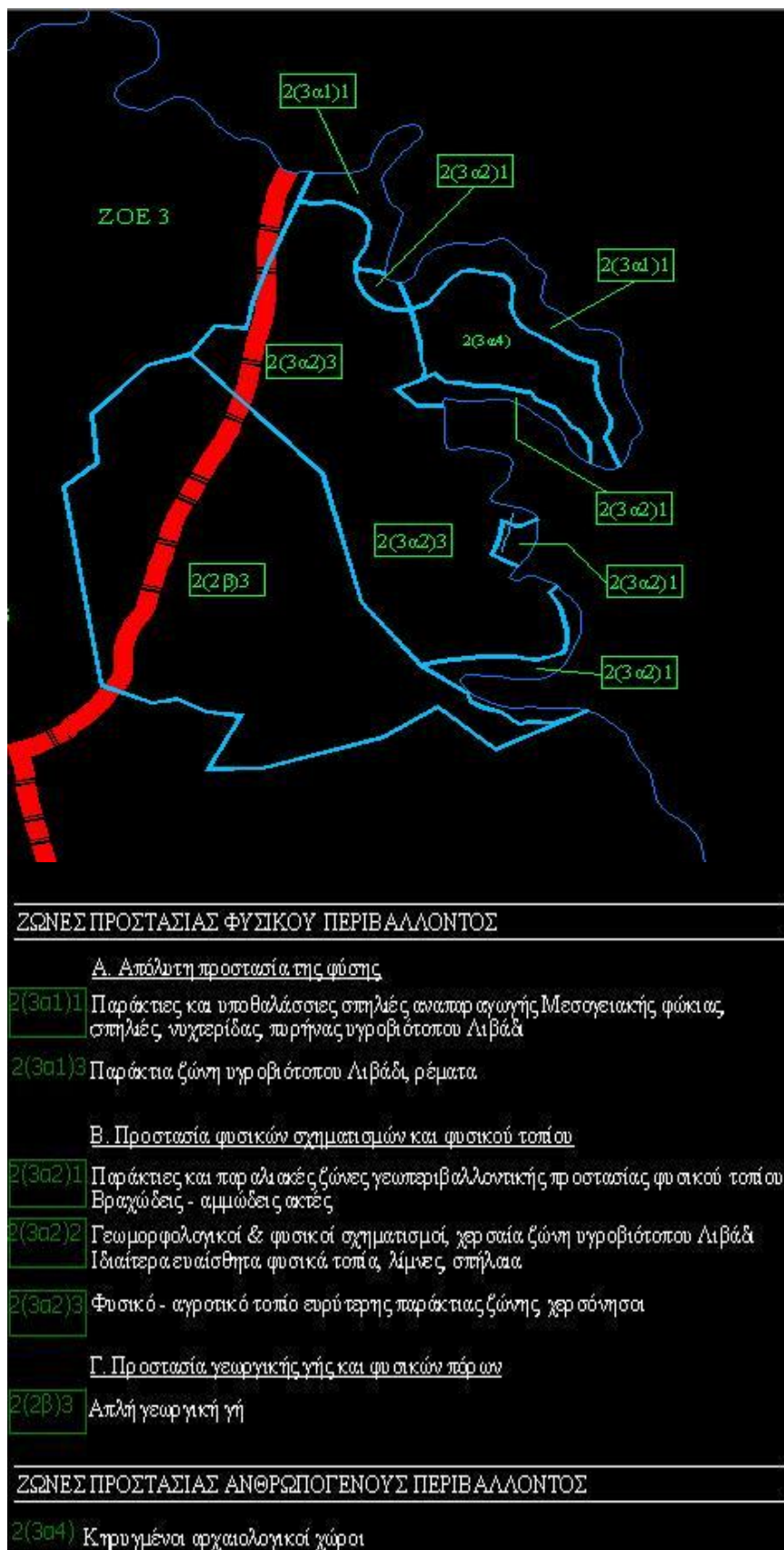
Γ. Προστασία γεωργικής γης και φυσικών πόρων

2(2β)3 Γεωργική γη (1 ζώνη)

II. ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

A. Αρχαιολογικοί χώροι

2(3α4) Κηρυγμένος αρχαιολογικός χώρος(1 ζώνη)

ΧΑΡΤΗΣ 4.4 – Ζ. Ο. Ε. Φισκάρδο

4.5.2. Ζ.Ο.Ε. 4 : Προστασία και Ανάδειξη Άσσου – Μύρτου

Οι παραλίες της περιοχής Άσσου, ο γραφικός παραδοσιακός οικισμός ο οποίος έχει χαρακτηρισθεί παραδοσιακός με το ΦΕΚ 594Δ/78, το ενετικό κάστρο στη χερσόνησο σε συνδυασμό με το πολύ ενδιαφέρον φυσικό περιβάλλον και το απόκρημνο των ακτών, επιβάλλουν την εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής και Πολεοδομικής Μελέτης. Αυτό προκύπτει ως απόλυτα αναγκαίο με δεδομένη τη θέση της περιοχής στην Επαρχία της Ερίσου και τη σημασία της ως πόλου τουριστικού ενδιαφέροντος.

Σε ότι αφορά στην άμεση ευρύτερη περιοχή της παραλίας Μύρτου, η οποία επηρεάζει άμεσα την περιοχή της Άσσου, η ιδιομορφία της με το κατακόρυφο στοιχείο του εδάφους που περιβάλλει την εξαιρετη αμμουδιά της, δημιουργούν δύο διαφορετικά επίπεδα αναγκαίου βαθμού προστασίας. Εκείνο της παραλίας και εκείνο της απόληξης της χερσαίας ζώνης. Ο τρόπος ανάπτυξης του δεύτερου επιπέδου επηρεάζεται από την παραλία και την προσφερόμενη θέα αλλά απαιτεί και ειδικούς τρόπους προσπελάσεων της ακτής ως και λεπτομερή επιλογή των θέσεων και του είδους των πιθανών δραστηριοτήτων και λειτουργιών.

Επιπροσθέτως η απαίτηση να μην τραυματισθεί το φυσικό τοπίο της ευρύτερης παράκτιας ζώνης αλλά και η απαίτηση να υπάρξει ασφάλεια στις κατασκευές των έργων υποδομής οδηγούν στην ανάγκη σύνταξης εδαφολογικής – εδαφοτεχνικής μελέτης. Υπό την έννοια αυτή η περιοχή του Μύρτου πέραν του καθορισμού των όρων και περιορισμών προστασίας απαιτεί ειδική αρχιτεκτονική μελέτη ως και μελέτη διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου. Παρ' όλα αυτά και ανεξάρτητα από τις προτάσεις της μελέτης στα προηγούμενα της στάδια, και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της υπηρεσίας, προτείνεται ο καθορισμός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου για την προστασία και τον έλεγχο των χρήσεων και δραστηριοτήτων στην περιοχή αυτή.

- **Ζώνες Προστασίας**

I. ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

A. Απόλυτη προστασία της φύσης

2(3α1)1 Παράκτιες - υποθαλάσσιες σπηλιές αναπαραγωγής Μεσογειακής Φώκιας Monachus-Monachus (2 ζώνες)

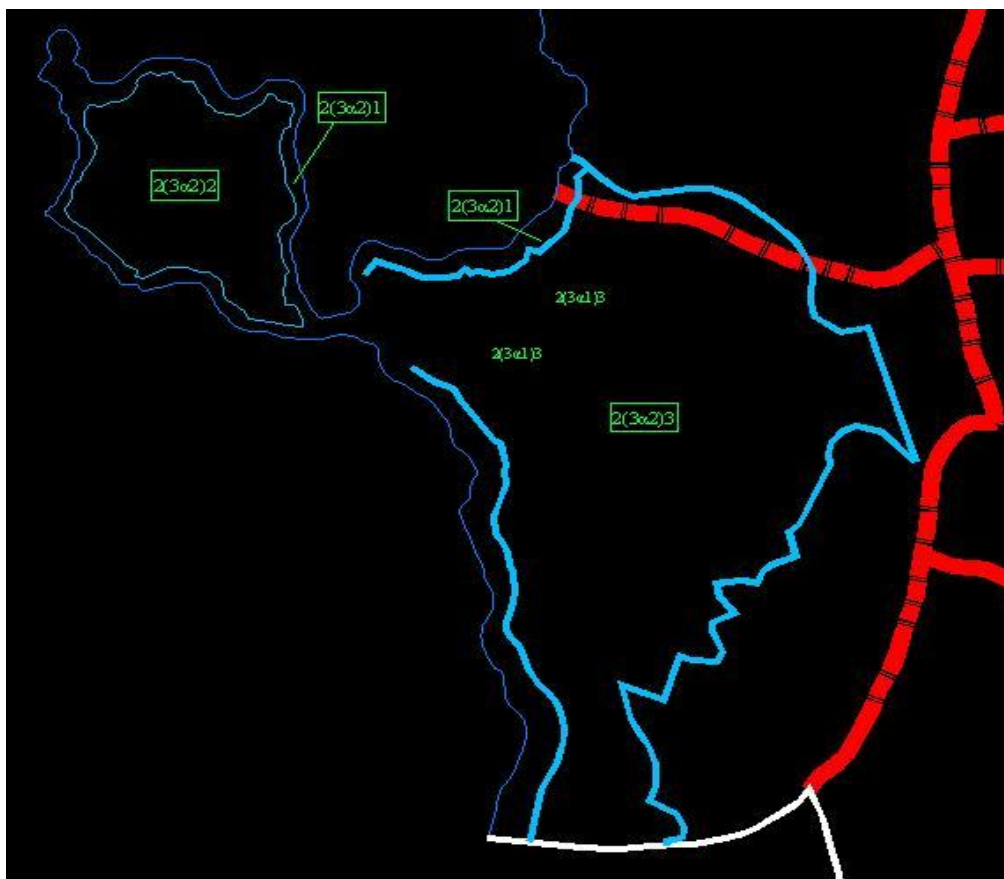
2(3α1)3 Ρέματα (4 ζώνες)

B. Προστασία φυσικών σχηματισμών και φυσικού τοπίου

2(3α2)1 Παράκτιες ζώνες γεωπεριβαλλοντικής προστασίας – βραχώδεις και αμμώδεις ακτές (3 ζώνες)

2(3α2)2 Ιδιαίτερα ευαίσθητα φυσικά τοπία (2 ζώνες)

2(3α2)3 Φυσικό–αγροτικό τοπίο ευρύτερης παράκτιας ζώνης – χερσόνησοι (1 ζώνη)

ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Α. Απόλυτη προστασία της φύσης

- 2(3α1)1 Παράκτιες και υποθαλάσσιες σπηλιές αναπαγωγής Μεσογειακής φάκας, σπηλιές, νυχτερίδας, πνήνας υγροβιότοπου Λιβιάδι
- 2(3α1)3 Παράκτια ζώνη υγροβιότοπου Λιβιάδι, ρέματα

Β. Προστασία φυσικών σχηματισμών και φυσικού τοπίου

- 2(3α2)1 Παράκτιες και παραλιακές ζώνες γεωπεριβαλλοντικής προστασίας φυσικού τοπίου Βραχώδεις - αμμώδεις ακτές
- 2(3α2)2 Γεωμορφολογικοί & φυσικοί σχηματισμοί, χερσαία ζώνη υγροβιότοπου Λιβιάδι. Ιδιαίτερα ευαίσθητα φυσικά τοπία, λίμνες, σπήλαια
- 2(3α2)3 Φυσικό - αγροτικό τοπίο ευρύτερης παράκτιας ζώνης χερσονήσου

Γ. Προστασία γεωργικής γής και φυσικών πόρων

- 2(2β)3 Απλή γεωργική γή

ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- 2(3α4) Κτηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι

Σχετικά με την ΖΟΕ 4, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το κάστρο της Άσου είναι χαρακτηρισμένο ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο («χαρακτηριστικό δείγμα οχυρωματικής του 16^{ου} - 17^{ου} αιώνας») με το ΦΕΚ 621B/11-11-1968.

ΕΙΚΟΝΑ 4.1 – Κάστρο Άσου
ΠΗΓΗ: www.wikimapia.org

ΕΙΚΟΝΑ 4.2 – Είσοδος Κάστρου
ΠΗΓΗ: www.wikimapia.org

4.6. Προγραμματιζόμενα βασικά δίκτυα υποδομής της περιοχής μελέτης

4.6.1. Μεταφορικό δίκτυο

Τα προγραμματιζόμενα έργα οδοποιίας στην περιοχή του Δήμου Ερίσου, αυτά εντάσσονται στα πλαίσια δύο προγραμμάτων:

- Έργα του Γ' ΚΠΣ-ΠΕΠ Ιονίων Νήσων
- Πρόγραμμα «Θησέας» του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Α.Α.

4.6.2. Ύδρευση – Αποχέτευση - Απορρίματα

Σε ότι αφορά την υπάρχουσα υποδομή σε ύδρευση και αποχέτευση στο Δήμου Ερίσου, καθώς και τα προγραμματιζόμενα έργα ύδρευσης – αποχέτευσης - οδοποιίας στην περιοχή μελέτης, αυτά εντάσσονται στα πλαίσια δύο προγραμμάτων:

- Έργα του Γ' ΚΠΣ-ΠΕΠ Ιονίων Νήσων και
- Πρόγραμμα «Θησέας»²⁴ του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Α.Α.

4.6.3. Συγκρούσεις Χρήσεων Γης – Πιέσεις σε παράκτιες ζώνες

Σε γενικές γραμμές, η περιοχή του Δήμου Ερίσου δεν εμφανίζει την ανομοιογένεια και το συγκρουσιακό χαρακτήρα που εμφανίζουν άλλες χωροταξικές ενότητες της Ελλάδας. Συγκρούσεις εμφανίζονται σε περιορισμένη και τοπική κλίμακα, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

²⁴ Το πρόγραμμα «Θησέας» παρέχει τη δυνατότητα στους Ο.Τ.Α. να αναλάβουν την επένδυση και διαχείριση έργων υποδομής και υπηρεσιών κοινής ωφελείας μέσω συμπράξεων με τον ιδιωτικό τομέα.

Η ζώνη στην οποία ασκούνται οι περισσότερες πιέσεις είναι η περιοχή του Φισκάρδου και σε μικρότερη έκταση η ζώνη της Άσου. Στο Φισκάρδο υπάρχει ανάγκη (ζήτηση) σε χώρους για οικιστική – τουριστική - παραθεριστική χρήση, αλλά η επέκταση δεν είναι εύκολη, καθώς δεν πρέπει να επηρεαστούν οι παρακαείμενοι αρχαιολογικοί-ιστορικοί χώροι, οι δασικές ενότητες και η ζώνη της παραλίας εκτός του κόλπου, η οποία είναι ενταγμένη στο πρόγραμμα Natura 2000.

Αντίστοιχη πίεση εμφανίζεται και στην Άσο. Η τάση που υπάρχει υποδεικνύει αντίστοιχη τουριστική εξέλιξη με το Φισκάρδο (στο μέτρο όπου το λιμάνι μπορεί να φιλοξενήσει ικανό αριθμό σκαφών αναψυχής). Σε σχέση με το Φισκάρδο, η Άσος πλεονεκτεί στην εγγύτητα παραλίας με αμμουδιά και συγχρόνως μέγεθος το οποίο μπορεί να φιλοξενήσει ικανό αριθμό λουομένων. Η παραλία αυτή είναι ο Μύρτος (ανήκει στον Δήμο Πυλαρέων). Η περίπτωση της Άσου μοιάζει αρκετά με αυτήν της Πάργας (Νομός Πρεβέζης). Και στις δύο περιπτώσεις υπάρχει φυσικό λιμάνι και ενετικό κάστρο έμπροσθεν του οικισμού προς την μεριά της θάλασσας, και εγγύτητα σε μεγάλες παραλίες. Στην περίπτωση της Πάργας υπάρχουν υλοποιήσεις και ιδέες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην Άσο, όπως για παράδειγμα η παραθαλάσσια σύνδεση της με τις γειτονικές παραλίες, με αποτέλεσμα την αποφόρτιση του – αντίστοιχων γεωμετρικών χαρακτηριστικών – οδικού δικτύου. Υπάρχουν όμως και καταστάσεις τις οποίες η Άσος (και το Φισκάρδο) πρέπει να αποφύγει καθώς η Πάργα είναι ένας υπερ-κορεσμένο από άποψη χώρων οικισμός, ο οποίος δυσλειτουργεί κάτω από το βάρος του μεγάλου αριθμού τουριστών και οχημάτων σε κάθε θερινή περίοδο, ενώ τείνει να απωλέσει τον προσωπικό χαρακτήρα του. Και στις δύο περιπτώσεις, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, υπάρχει πρόβλεψη σε χωροταξικό επίπεδο Νομού για την σύσταση Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου.

Το γεγονός της ύπαρξης ελεύθερου χώρου εντός των οριοθετημένων οικισμών έχει περιορίσει την εκτός ορίων δόμηση παραθεριστικής κατοικίας. Προς το παρόν δεν υπάρχουν αλλοιώσεις στον παραδοσιακό χαρακτήρα των οικισμών, αλλά αυτό είναι προσωρινό εφόσον **δεν υπάρξει ρυμοτομικό σχέδιο στον εντός των ορίων χώρο.**

4.6.3.1. Ειδικές περιπτώσεις

Υπάρχουν περιπτώσεις τομής διαφορετικών χρήσεων γης σε ορισμένες περιοχές του Δήμου, οι οποίες δεν μπορούν αυστηρά να χαρακτηρισθούν ως συγκρούσεις χρήσεων και είναι οι ακόλουθες:

- στον οικισμό της Πλαγιάς, υπάρχει επικάλυψη στην οριοθέτηση του οικισμού και του παρακείμενου αρχαιολογικού χώρου, στο οποίο επιπλέον υπάρχει δόμηση.
- κατά κανόνα οι ιχθυοκαλλιέργειες τείνουν να συγκρούονται με τις τουριστικές παραθαλάσσιες δραστηριότητες ενώ παράλληλα, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι υπό μελέτη. Υπάρχει ιχθυοκαλλιέργεια στην περιοχή του Κακογγύλου αλλά δεν μπορούν να εκτιμηθούν (χωρίς ειδική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - Μ.Π.Ε.) οι επιπτώσεις ούτε της υπάρχουσας εγκατάστασης ούτε της δυνητικής χωροθέτησης παρόμοιων εγκαταστάσεων σε άλλα σημεία της χερσονήσου (της οποίας άλλωστε μεγάλο τμήμα της ακτογραμμής είναι χαρακτηρισμένο ως περιοχή του προγράμματος Natura 2000).
- οι οικισμοί Πατρικάτα, Κομιτάτα, Νεοχώρι και ο δρόμος ο οποίος τους συνδέει, ορίζουν το βόρειο όριο του Καλού Όρους, το οποίο είναι επίσης χαρακτηρισμένο ως περιοχή του προγράμματος Natura 2000 (προστασία ορνιθοπανίδας). Απομένει να αποσαφηνιστεί ο τύπος των χρήσεων (πιθανότατα καταστάσεις χαμηλής ή μηδενικής όχλησης) για τον εντός των ορίων χώρων, οπότε ασύμβατες χρήσεις θα πρέπει να μεταφερθούν βορειότερα του οδικού άξονα.
- η παραλία Έμπλυση κοντά στο Φισκάρδο, είναι ειδική περίπτωση. Είναι τόπος προορισμού λουομένων από τον οικισμό και τις παρακείμενες ξενοδοχειακές μονάδες. Ταυτόχρονα όμως είναι τόπος με ιστορικό - αρχαιολογικό ενδιαφέρον, ενώ επιπλέον η ύπαρξη υποβρυχίου καλωδίου υψηλής τάσης στην περιοχή (και παρακείμενης εγκατάστασης σταθμού) θέτει όρους στις τουριστικές δραστηριότητες.

4.7. Χωρικές επιπτώσεις τεχνικών έργων

Στην περιοχή δεν υπάρχουν τεχνικά έργα μεγάλης κλίμακας τα οποία να έχουν προκαλέσει σημαντικές χωρικές (ή περιβαλλοντικές) επιπτώσεις.

5. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

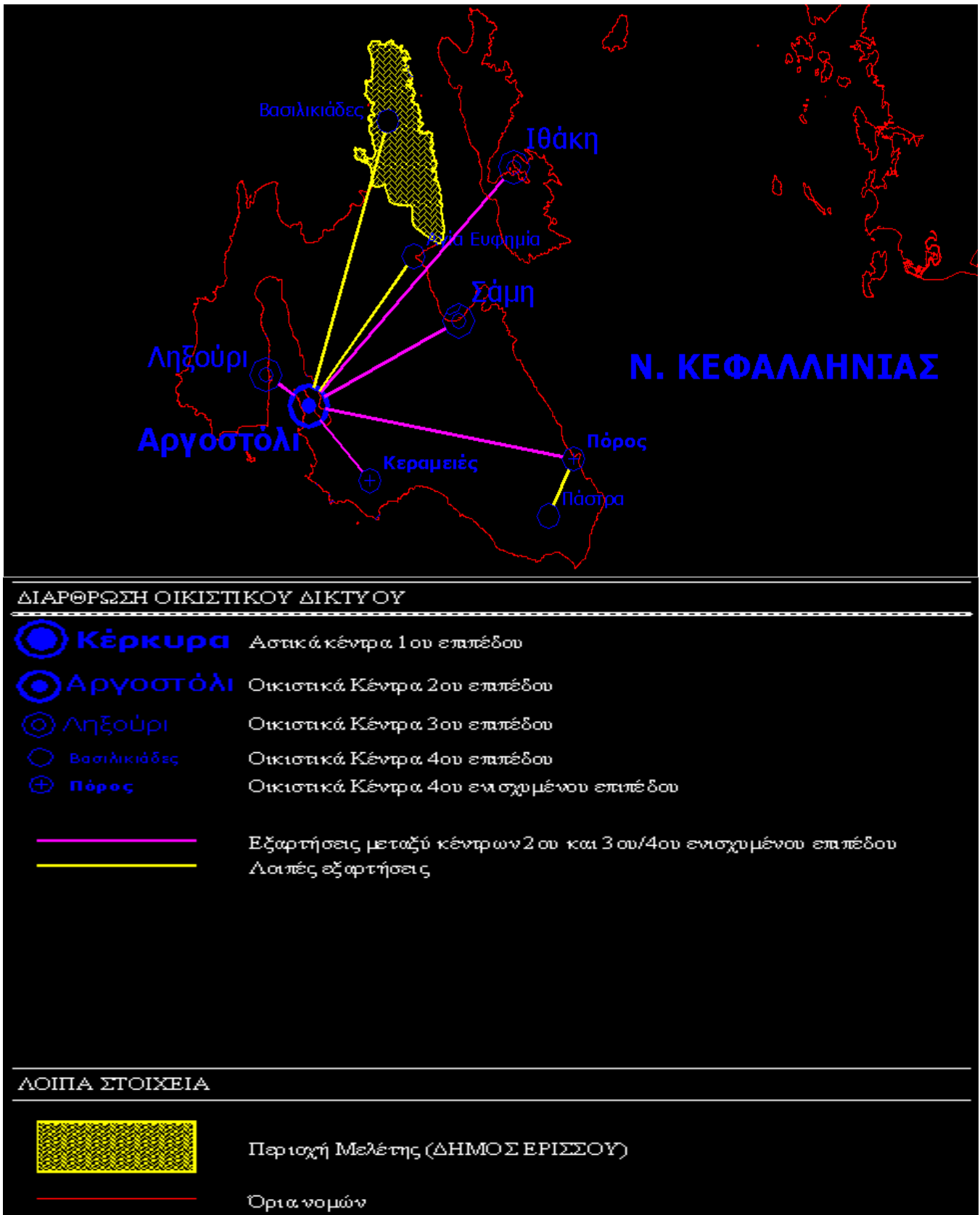
5.1. Διοικητική – κοινωνική οργάνωση οικισμού

Με το Περιφερειακό Πλαίσιο προτείνεται η δημιουργία Οικιστικών Κέντρων διαφορετικού τύπου και διαφορετικού τρόπου κατάταξης σε επίπεδα από τα αντίστοιχα της ηπειρωτικής χώρας. Η κατάταξη και η ιεράρχηση των Οικιστικών Κέντρων προσδιορίζεται από τέσσερις παράγοντες: **α)** τη συνεκτίμηση τόσο του μόνιμου όσο και του μέσου εποχικού πληθυσμού, **β)** το βαθμό επιρροής και γεωγραφικής εμβέλειας του κάθε Οικιστικού Κέντρου στο συγκεκριμένο χώρο της Περιφέρειας, **γ)** την προηγούμενη αντιστοιχία και κατάταξή τους στη χωροταξική οργάνωση των Νομών που έγινε από το τότε ΥΧΟΠ το 1984 και, τέλος, **δ)** τις εξυπηρετήσεις και τον εξοπλισμό τους. Με βάση τα προαναφερόμενα, τα Οικιστικά Κέντρα της Περιφέρειας κατατάσσονται σε τέσσερις βαθμίδες:

- 1) Περιφερειακά Κέντρα, αντίστοιχα με οικισμούς 1ου επιπέδου
- 2) Νομαρχιακά Κέντρα αντίστοιχα με οικισμούς 2ου και 3ου ενισχυμένου επιπέδου
- 3) Υπερτοπικά κέντρα, αντίστοιχα με οικισμούς 3ου ενισχυμένου ή 3ου επιπέδου
- 4) Τοπικά Κέντρα, αντίστοιχα με οικισμούς 3ου ή 4ου επιπέδου

Σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, η διάρθρωση και ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου, σε ό,τι αφορά την περιοχή του Δήμου Ερίσου - έχει ως εξής:

- Κέντρο 1^ο επιπέδου: **Κ έ ρ κ υ ρ α**
- Εξαρτημένο κέντρο 2^ο επιπέδου: **Α ρ γ ο σ τ ό λ ι**
- Εξαρτημένο κέντρο 3^ο επιπέδου: **Σ ά μ η**
- Εξαρτημένο κέντρο 4^ο επιπέδου: **Β α σ ι λ ι κ ι ά δ ε ς**
- Οικισμοί 5^ο επιπέδου: Πλαγιά, Αντιπάτα Ερίσου, Γερμανάτα, Ψιλιθριάς, Άσσοι, Βαρύ, Μεσοβούνια, Νεοχώρι, Πατρικάτα, Κονιδάρατα, Καρυά, Κοθρέας, Δεφαρανάτα, Δραπανίτικα, Κοκολάτα, Κομιτάτα, Αγ. Σοφία, Τουλιάτα, Αγριλιάς, Βεντουράτα, Βίγλι, Μάγγανος, Μαρκουλάτα, Τζαμαρελάτα, Χαλικερή, Φισκάρδο, Ευρετή, Κατσαράτα, Τσελεντάτα

ΧΑΡΤΗΣ & ΥΠΟΜΝΗΜΑ 5.1 – Διάρθρωση Οικιστικών Κέντρων

Στην Κεφαλονιά, σε κάποιες περιπτώσεις επιλέχθηκαν ως έδρες των Καποδιστριακών Δήμων, οικισμοί, με κριτήρια την πρόσβαση και την απόσταση και όχι τον πληθυσμό. Στον Δήμο Ελείου - Πρόνων επιλέχθηκε ως πρωτεύουσα ο οικισμός Πάστρα, ο οποίος κατατάσσεται ως οικισμός 4^ο επιπέδου, και όχι ο Πόρος, ο οποίος κατατάσσεται μεν ως οικισμός 5^ο επιπέδου, θεωρείται δε ως ενισχυμένος ως προς το επίπεδό του. Αντίστοιχα, στην περιοχή του Δήμου Ερίσου, οι Βασιλικάδες δεν είναι ο μεγαλύτερος σε πληθυσμό οικισμός, ωστόσο βρίσκεται σε τέτοια θέση ώστε να «εξυπηρετεί» όλους τους υπόλοιπους οικισμούς, ενώ επιπλέον βρίσκεται και επί του οδικού άξονα Φισκάρδο – Σάμη – Αργοστόλι – Πεσάδα.

Το πρόβλημα του δήμου έχει να κάνει με την μεγάλη πληθυσμιακή διασπορά μέσα στην χερσόνησο, όπως προαναφέρθηκε. Με πληθυσμό που προσεγγίζει τους 2,000 κατοίκους συνολικά, διεσπαρμένους σε 32 συνολικά οικισμούς από τους οποίους μόλις 7 (Βασιλικάδες, Αντιπάτα, Άσος, Κομιτάτα, Μεσοβούνια, Πατρικάτα και Φισκάρδο) έχουν πληθυσμό πάνω από 100 άτομα, το σύνολο του δήμου, ιδιαίτερα κατά την χειμερινή περίοδο, είναι μια ελλειπτική οικιστική ενότητα.

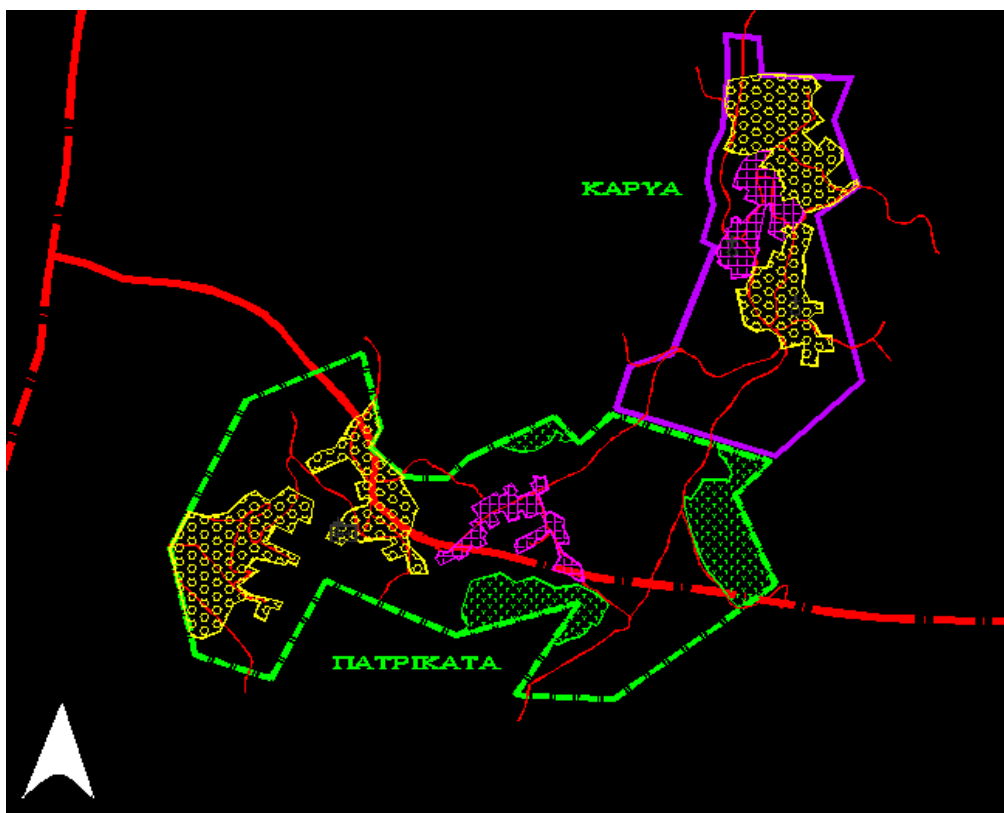
Όπως έχει προαναφερθεί, ο Δήμος χωρίζεται σε 13 Δημοτικά Διαμερίσματα:

αα	δημοτικό διαμέρισμα	οικισμοί
1.	Δ. Δ. Βασιλικιάδων	Βασιλικάδες, Κονιδαράτα
2.	Δ. Δ. Αντιπάτων Ερίσου	Αντιπάτα, Γερμενάτα, Ψιλιθριάς
3.	Δ. Δ. Άσου	Άσος
4.	Δ. Δ. Βαρέος	Βαρύ
5.	Δ. Δ. Καρυάς	Καρυά
6.	Δ. Δ. Κοθρέα	Κοθρέας, Δεφαρανάτα, Δραπανίτικα, Κοκολάτα
7.	Δ. Δ. Κομιτάτων	Κομιτάτα, Αγία Σοφία
8.	Δ. Δ. Μεσοβουνίων	Μεσοβούνια
9.	Δ. Δ. Νεοχωρίου	Νεοχώρι
10.	Δ. Δ. Πατρικάτων	Πατρικάτα
11.	Δ. Δ. Πλαγιάς	Πλαγιά
12.	Δ. Δ. Τουλιάτων	Τουλιάτα, Αγριλιά, Βεντουράτα, Βιγλί, Μάγγανος, Μαρκουλάτα, Τζαματελλάτα, Χαλικερή
13.	Δ. Δ. Φισκάρδου	Φισκάρδο, Αστερίς (νησίδα), Ευρετή, Κατσαράτα, Ματσουκάτα, Τσελεντάτα

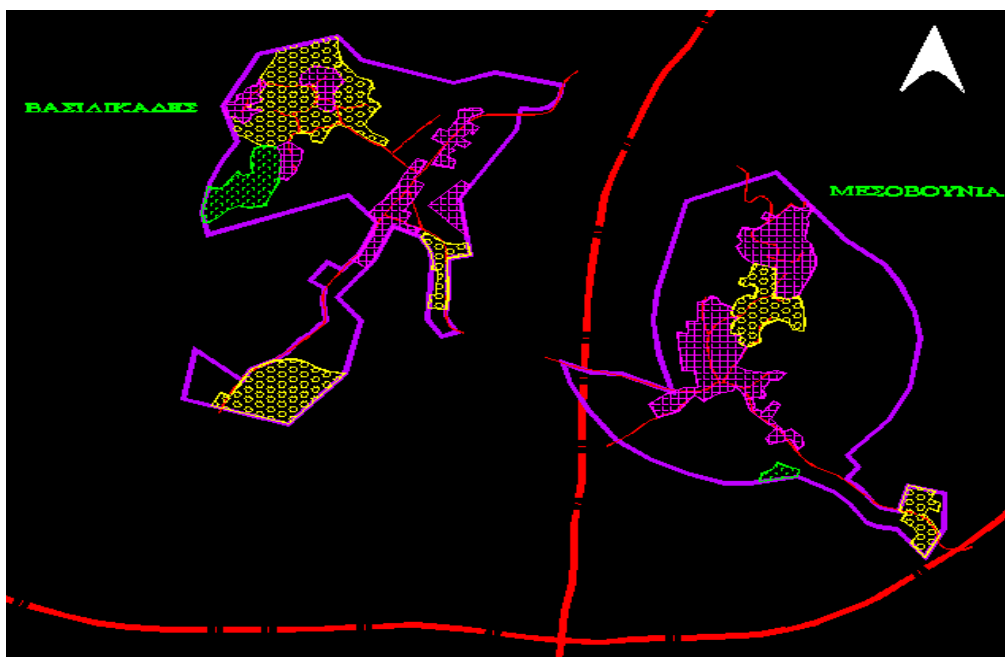
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1 - Οικισμοί κάθε Δ. Δ

5.2. Λειτουργική δομή (κέντρο – γειτονιές)

Στην περιοχή της Ερίσου, όπως ήδη προαναφέρθηκε, υπήρξε και υπάρχει **μεγάλη διασπορά** στην οικιστική δραστηριότητα. Έτσι, στο **βόρειο τμήμα** (Δ.Δ. Φισκάρδου, Αντιπάτων και Τουλιάτων) διακρίνονται ομάδες οικιστικών συγκεντρώσεων (διασπορά του συνολικού αριθμού κατοίκων και κατοικιών σε αριθμό οικισμών, με εξαίρεση την περίπτωση του Φισκάρδου). Αν υπήρχε έντονη οικιστική ανάπτυξη ή αλλιώς όταν υπάρξει έντονη ζήτηση για παραθεριστική Β΄ κατοικία, και αφού «καλυφθούν» οι κενοί χώροι εντός ορίου οικισμών, θα αναπτύσσονταν τάσεις ενοποίησης των οικισμών αυτών σε μεγαλύτερα οικιστικά σύνολα. Αντίθετα, στο **κεντρικό και νότιο τμήμα** της Ερίσου διακρίνονται μοναδιαίες συγκεντρώσεις οικισμών (ένας οικισμός ανά δημοτικό διαμέρισμα). Όλοι οι οικισμοί, αν και όταν ξεπεράσουν την οικιστική στασιμότητα θα αναπτυχθούν αυτόνομα, εκτός από τα δίπολα Πατρικάτων – Καρυάς (οι οποίοι πρακτικά είναι ενωμένοι οι οικισμοί) και Βασιλικάδων – Μεσοβουνίων.

ΧΑΡΤΗΣ 5.2 – Δίπολο Πατρικάτων Καρυάς

ΧΑΡΤΗΣ 5.3 – Δίπολο Βασιλικάδες – Μεσοβούνια

ΥΠΟΜΝΗΜΑ	
ΑΣΤΙΚΗ ΔΟΜΗ - ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ	
	Συνεκτικά τμήματα οικισμού (πυκνή δόμηση)
	Αραιοδομημένα τμήματα οικισμού
	Πυρήνες πρασίνου
	Ελεύθεροι χώροι από δόμηση (χωρίς γραμμοσκίαση)
ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	
	Οικισμοί μη χαρακτηρισμένοι
	Οικισμοί χαρακτηρισμένοι ως παραδοσιακοί
	Αρχαιολογικοί χώροι
ΑΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	
	Μεταφορικό Δίκτυο, κυκλοφορία, εντός ορίων οικισμού

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΧΑΡΤΗ 5.2 – 5.3

Από βορρά προς νότο, διακρίνονται οι ακόλουθες οικιστικές/πολεοδομικές ενότητες ή συστήματα οικισμών:

- Αντιπάτα και συνοικισμοί Μαρκαντωνάτα, Φραπάτα
- Γερμενάτα & Ψιλιθριάς
- Φισκάρδο
- Στελιάτα
- Κατσαράτα, Τσελεντάτα, Ματσουκάτα
- Μάγγανος, Πεκουλάρι, Τζανάτα
- Τζαμαρελλάτα
- Αγριλιάς & Χαλικερή
- Βεντουράτα & Παλαιοστάρι
- Κονιδαράτα
- Ευρετή
- Τουλιάτα, Μαρκουλάτα, Βιγλί, Ζαμπελάτα
- Βασιλικάδες
- Μεσοβούνια
- Δραπανίτικα
- Κοθρέας, Κοκολάτα, Δεφαρανάτα
- Πλαγιά
- Βαρύ
- Άσος
- Πατρικάτα & Καρυά
- Κομιτάτα
- Νεοχώρι

Στους οικισμούς του Φισκάρδου και της Άσου, κυρίαρχη χρήση είναι ο τουρισμός και η αναψυχή εποχιακής μορφής. Ακολουθεί η κατοικία (κύρια και παραθεριστική) ενώ στην Άσο διακρίνονται και αγροτικές εκτάσεις. Οι οικισμοί του νότιου τμήματος της χερσονήσου είναι αγροτικοί (Δ.Δ. Νεοχωρίου, Πατρικάτων, Κομιτάτων, Καρυάς, Βαρέος, Κοθρέα, Πλαγιάς, Μεσοβουνίων και Βασιλικάδων). Εντός των ορίων οικισμού υπάρχει αρκετός ελεύθερος δόμησης χώρος ο οποίος περιλαμβάνει καλλιέργειες, μικρούς βοσκότοπους ή χέρσα τμήματα. Ακολουθεί ως χρήση η κύρια κατοικία, ενώ λίγες είναι οι νέες κατασκευές παραθεριστικής ή τουριστικής ή Β' κατοικίας.

Στους οικισμούς του βόρειου τμήματος της χερσονήσου (Δ.Δ. Αντιπάτων, Φισκάρδου, Τουλιάτων) παρατηρείται αντίστοιχο υπόβαθρο με τους οικισμούς του νότιου τμήματος, με την διαφορά ότι οι τάσεις για παραθεριστική ή τουριστική ή Β΄ κατοικία είναι πολύ μεγαλύτερες. Καθώς η οριοθέτηση των οικισμών στο βόρειο τμήμα καταλαμβάνει γενικά μεγάλους χώρους, χρειάζεται άμεση πολεοδομική οργάνωση των υπαρχόντων χώρων προκειμένου να αποφευχθεί η δημιουργία «μετώπου» κατοικιών (ουσιαστικά δύο μέτωπα, το δυτικό, από Ζαμπελάτα μέχρι Αντιπάτα, και το ανατολικό, από Ευρετή μέχρι Φισκάρδο). Με εξαίρεση το Φισκάρδο, υπάρχει στους υπόλοιπους οικισμούς αρκετός χώρος για πολεοδομική παρέμβαση.

5.2.1. Υπάρχουσες πυκνότητες - επάρκεια κοινοχρήστων χώρων

Για όλους τους οικισμούς εκτός του Φισκάρδου, έχουν οριστεί τα όρια του οικισμού αλλά δεν υπάρχει ρυμοτομικό σχέδιο ούτε οριοθέτηση συνεκτικού τμήματος. Οι κοινόχρηστοι χώροι στο συνεκτικό τμήμα είναι σε μέγεθος και κατάσταση ανάλογοι του μόνιμου πληθυσμού σήμερα και στο παρελθόν, ενώ στο υπόλοιπο τμήμα δεν υπάρχουν.

Στο Φισκάρδο έχουν οριστεί τα όρια του οικισμού, δεν υπάρχει ρυμοτομικό σχέδιο ενώ η δόμηση έχει καταλάβει το σύνολο της επιφάνειας του οικισμού. Οι κοινόχρηστοι χώροι συνεχώς βελτιώνονται σε μέγεθος και κατάσταση από την υπάρχουσα δημοτική αρχή.

5.3. Ανάλυση Κατάστασης Οικιστικού Αποθέματος

Δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για την κατάσταση του οικιστικού αποθέματος, καθώς για την συγκεκριμένη περιοχή και το καθεστώς παραδοσιακών οικισμών το οποίο διέπει πολλούς από τους οικισμούς της Ερίσου και σε συνδυασμό με κίνητρα για αναπαλαίωση υπαρχόντων κτισμάτων, υπάρχουν περιθώρια και προοπτικές αναπαλαίωσης πολλών από τα παλαιότερα κτίσματα – δείγματα της Κεφαλλονίτικης αρχιτεκτονικής των προηγούμενων δεκαετιών.

Για τις κανονικές κατοικίες του δήμου, υπάρχουν τα ακόλουθα στοιχεία από την απογραφή του 2001.

Δημοτικά Διαμερίσματα	Σύνολο κατοικιών	Κανονικές κατοικίες				
		Σύνολο	Κύριες Κατοικού- μενες	Κύριες Κατοικούμενες αλλά νοικοκυριό απουσιάζει προσωρινά	Κενές	
					Εξοχικές ή Δευτερεύουσες	Για ενοικίαση, πώληση, άλλο λόγο
ΔΗΜΟΣ ΕΡΙΣΟΥ	1,410	1,403	513	49	752	89
Δ.Δ.Βασιλικιάδων	96	96	45	6	31	14
Δ.Δ.Αντιπάτων Ερίσου	142	141	69	6	64	2
Δ.Δ.Άσου	114	114	22	0	90	2
Δ.Δ.Βαρέος	40	40	14	0	25	1
Δ.Δ.Καρυάς	50	50	11	0	39	0
Δ.Δ.Κοθρέα	92	90	32	1	53	4
Δ.Δ.Κομιτάτων	99	99	32	1	47	19
Δ.Δ.Μεσοβουνίων	71	70	26	1	39	4
Δ.Δ.Νεοχωρίου	61	61	17	0	44	0
Δ.Δ.Πατρικάτων	63	63	24	3	36	0
Δ.Δ.Πλαγιάς	73	73	22	9	42	0
Δ.Δ.Τουλιάτων	237	237	94	16	103	24
Δ.Δ.Φισκάρδου	272	269	105	6	139	19

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 – Χρήση κατοικιών για κάθε Δ. Δ. Και για το Δήμο συνολικά

ΠΗΓΗ: Δήμος Ερίσου

Ως γενική εκτίμηση είναι ότι το 60% των κατοικιών (μόνιμες και εξοχικές) είναι σε καλή ως πολύ καλή κατάσταση, ενώ τα υπόλοιπα κτίρια (ακατοίκητα, ερείπια, κλπ) είναι σε κακή ως μέτρια κατάσταση και αποτελούν δυνητικούς κινδύνους για την ασφάλεια των περιοίκων σε περίπτωση σεισμού.

5.4. Ποιότητα και φυσιογνωμία αστικού χώρου

Διευκρινίζεται ότι δεν υπάρχει αστικός χώρος, λόγω μεγέθους πληθυσμού, ως τέτοιος χώρος στην περίπτωση της Ερίσου νοείται ο χώρος εντός ορίων οικισμού, ο οποίος στην πλειοψηφία του έχει αγροτικά χαρακτηριστικά, με εξαίρεση τον οικισμό του Φισκάρδου.

Η τυπολογία οικιστικού περιβάλλοντος, για το Φισκάρδο είναι οργανική συμπαγής ανάπτυξη στο σύνολο του οριοθετημένου χώρου. Για όλους τους υπόλοιπους οικισμούς είναι οργανική διάταξη κατά μήκος κύριου ή ζεύγους αξόνων (κλάδοι του επαρχιακού και κοινοτικού οδικού δικτύου). Οι αντιληπτικοί άξονες του Δήμου είναι:

- το μέτωπο προς τη θάλασσα, προς δύση ή προς ανατολή για τους οικισμούς του δυτικού ή του ανατολικού τμήματος αντίστοιχα
- οι άξονες του επαρχιακού και κοινοτικού οδικού δικτύου
- οι διαμορφώσεις του αναγλύφου

5.4.1. Κατάσταση φυσικών στοιχείων αστικού περιβάλλοντος

Για όλους τους οικισμούς εκτός Φισκάρδου, η κατάσταση των φυσικών στοιχείων τους είναι ικανοποιητική και αφήνει αρκετά περιθώρια για ρυμοτομία, η οποία θα πρέπει να αναδεικνύει τον παραδοσιακό χαρακτήρα σε αρμονία με το φυσικό, ιδιαίτερου κάλλους, περιβάλλον. Στην περίπτωση του Φισκάρδου, οι πιεστικές ανάγκες για δόμηση έχουν οδηγήσει σε περιορισμό του φυσικού στοιχείου στον πυρήνα του οικισμού.

5.4.2. Κατάσταση Δικτύων Αστικής Υποδομής

- **Μεταφορές**

Σε κάθε περίπτωση, το δίκτυο προσαρμόζεται στο ανάγλυφο αλλά έχει φτωγά γεωμετρικά χαρακτηριστικά. Υπάρχει σε εξέλιξη σειρά έργων ενταγμένα στο Γ' ΚΠΣ – ΠΕΠ Ιονίων Νήσων και στο πρόγραμμα «Θησέας», σε μια προσπάθεια διαρκούς βελτίωσης του υπάρχοντος δικτύου και ασφαλτόστρωσης του συνόλου των αγροτικών δρόμων.

- **Τηλεπικοινωνίες**

Η κατάσταση των τηλεπικοινωνιών χαρακτηρίζεται ικανοποιητική και βελτιώνεται συνεχώς με την πάροδο του χρόνου.

- **Υδρευση**

Το δίκτυο ύδρευσης χρειάζεται επέκταση κατά μήκος του Δήμου ώστε να τροφοδοτούνται όλα τα Δ. Δ. με πόσιμο νερό.

- **Αποχέτευση**

Η κατάσταση του αποχετευτικού συστήματος χαρακτηρίζεται ικανοποιητική.

- **Απορρίμματα**

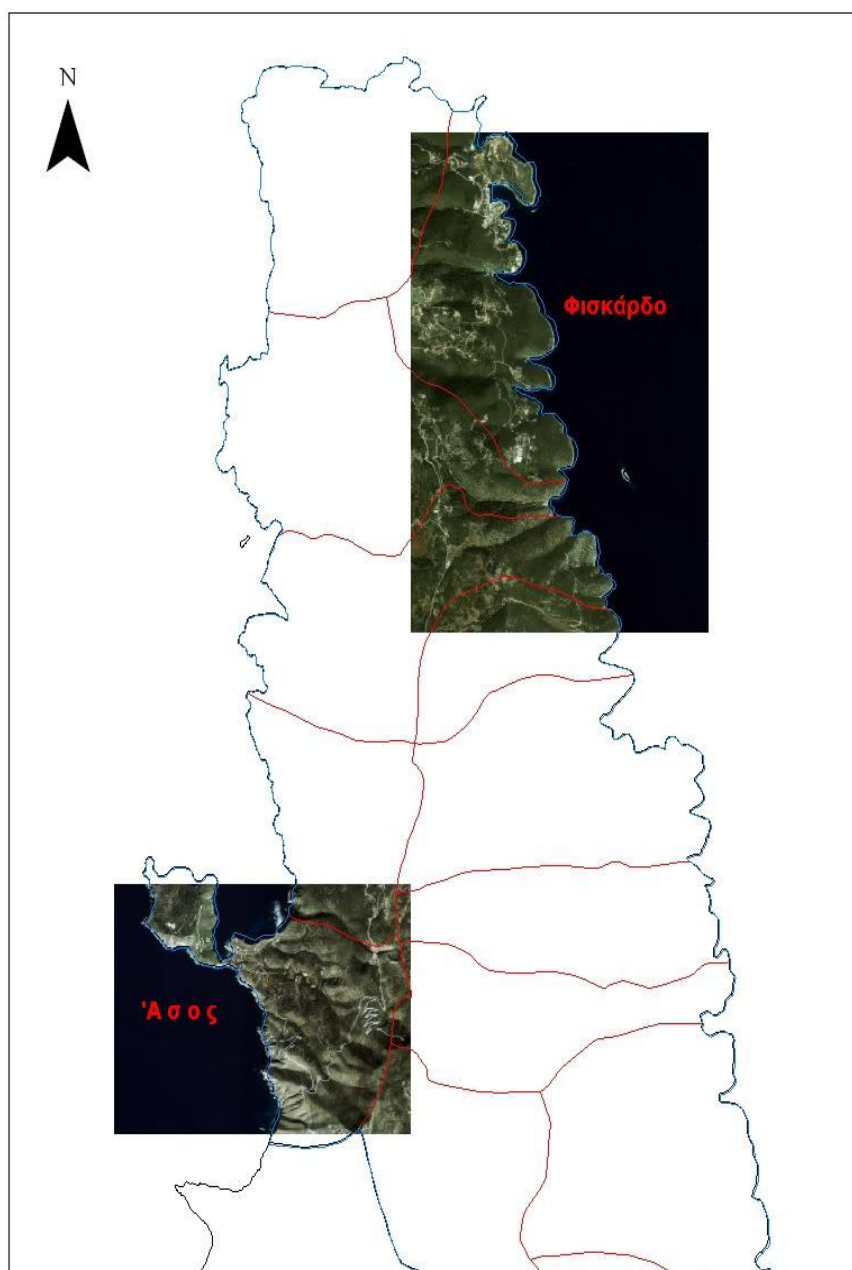
Μέχρι σήμερα και για τα επόμενα 3 χρόνια το νησί θα στηρίζεται στο Χ.Υ.Τ.Α. στα Ζόλα.

5.4.3. Κέντρα Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων

- Υπάρχει έλλειψη θεάτρου και κινηματογράφου στο Δήμο
- Υπάρχει μόνο ένα πολιτιστικό κέντρο στο Δήμο

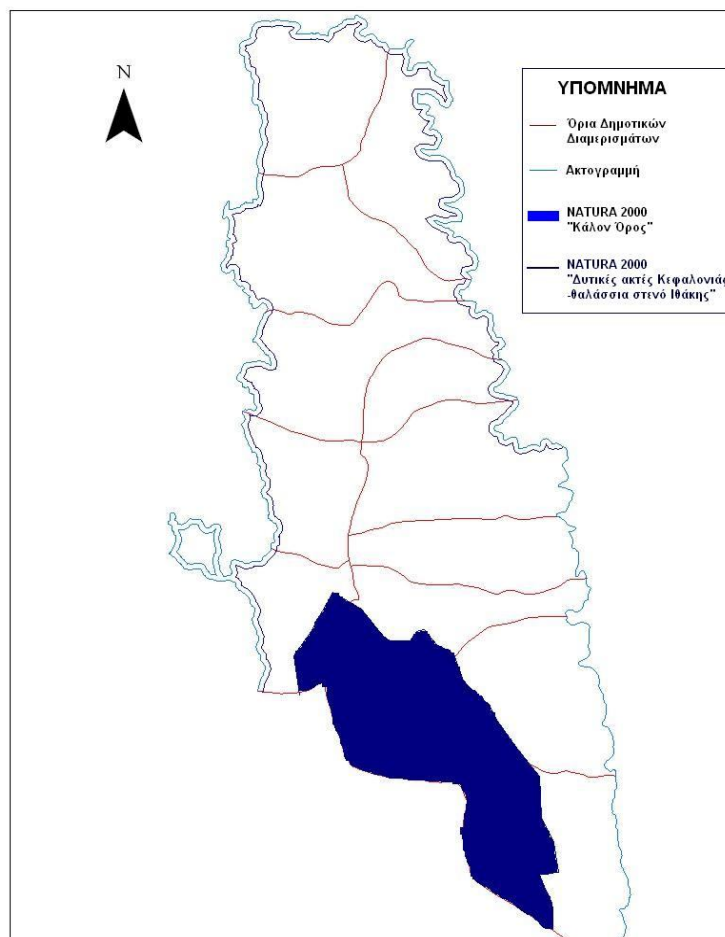
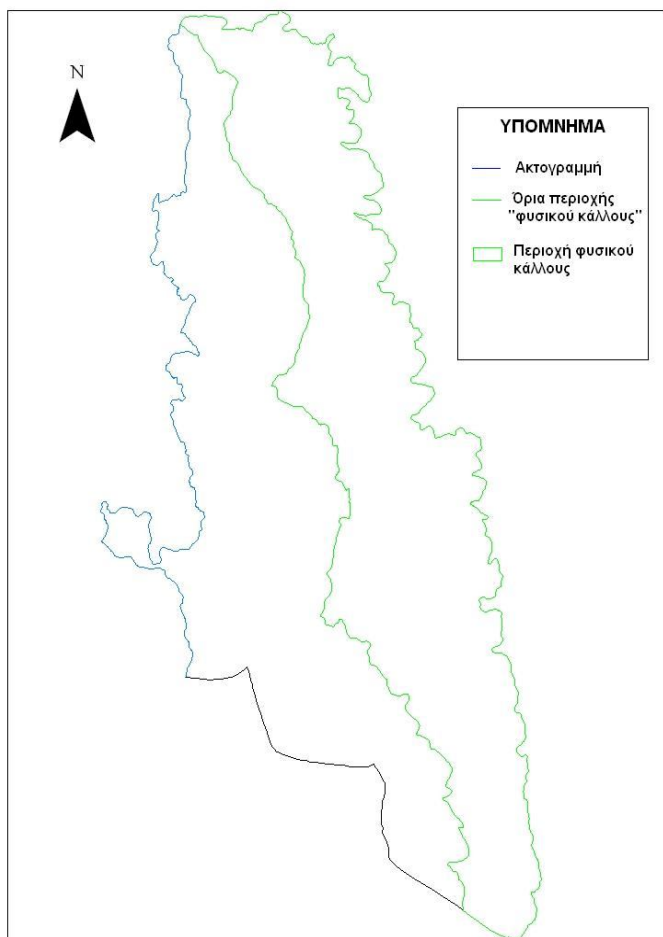
Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ο Δήμος όπως φαίνεται έχει διογκωμένη τουριστική ανάπτυξη σε 2 από τα 13 Δημοτικά του Διαμερίσματα. Όπως φαίνεται στον παρακάτω χάρτη αυτά είναι το Φισκάρδο και η Άσος για τα οποία εξάλλου έχει γίνει εκτεταμένη αναφορά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 1

- Σχεδόν η μισή έκτασή του Δήμου είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή φυσικού κάλλους, πράγμα που σημαίνει ότι οποιαδήποτε μορφή οικιστικής δραστηριότητας στο συγκεκριμένο κομμάτι θα πρέπει να είναι αρμονική με το περιβάλλον (παραδοσιακές οικίες, καταλύματα εναλλακτικού τουρισμού με υλικά κυρίως ξύλο και πέτρα).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 2

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 3

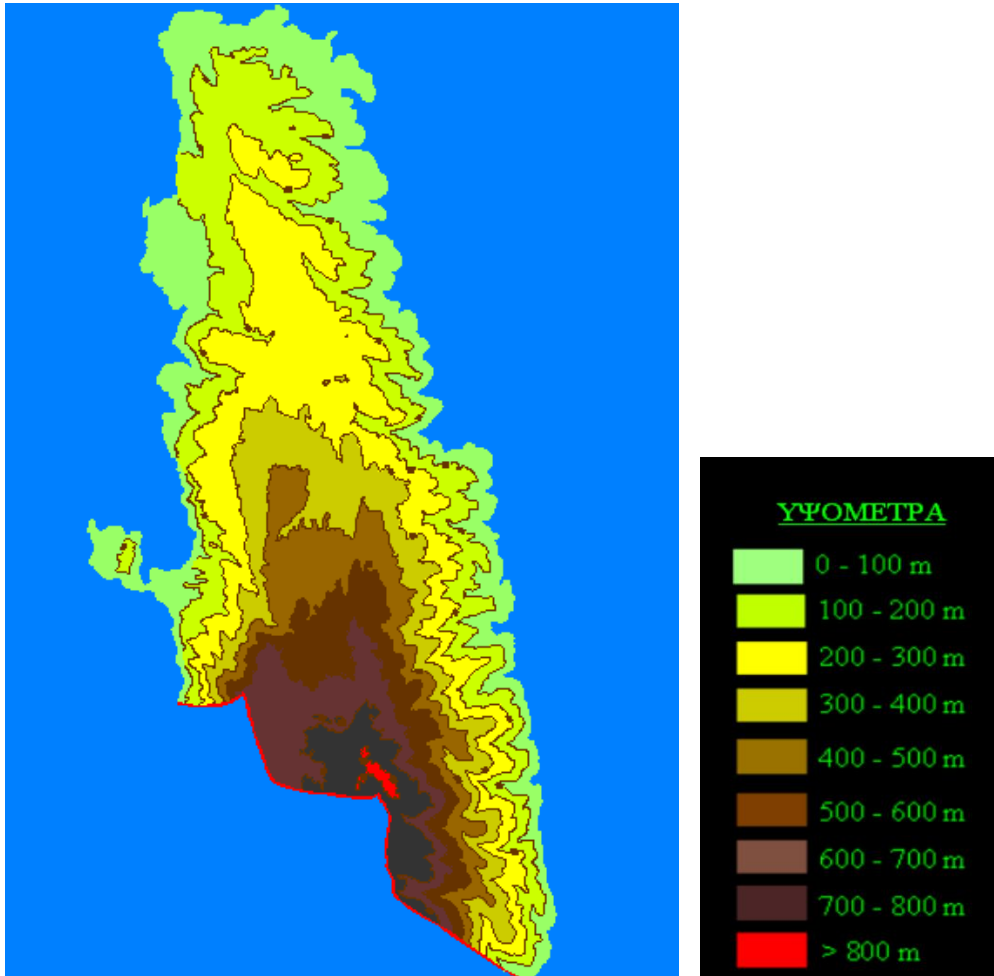

ΕΙΚΟΝΑ Γ. 1

ΕΙΚΟΝΑ Γ. 2

- Συνδυάζει βουνό και θάλασσα καθώς βρέχεται περιμετρικά στο μεγαλύτερο μέρος του από θάλασσα ενώ η ενδοχώρα του, στο μεγαλύτερο μέρος της, χαρακτηρίζεται από έντονο ανάγλυφο και υψόμετρα μέχρι και 950 μ.

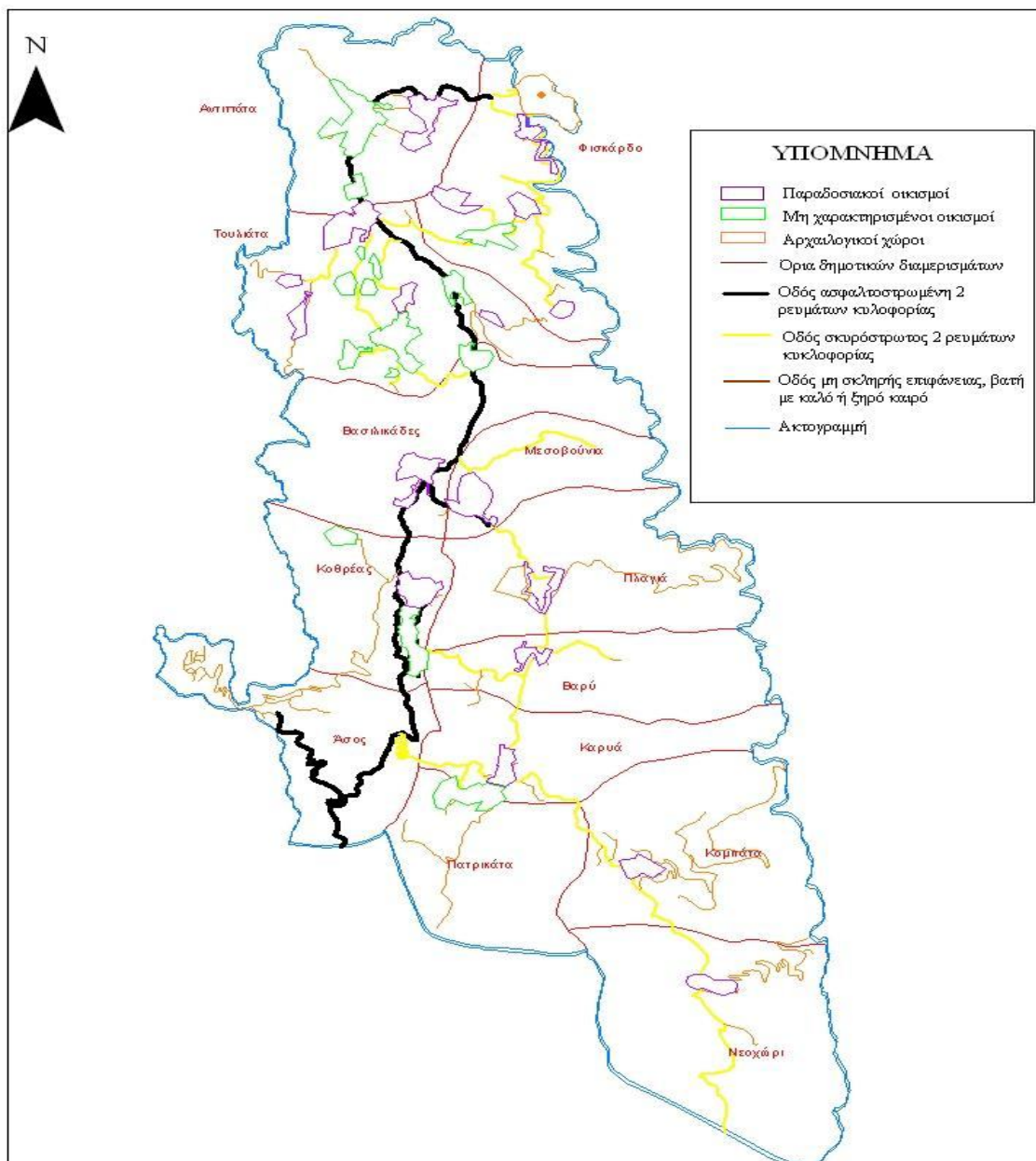

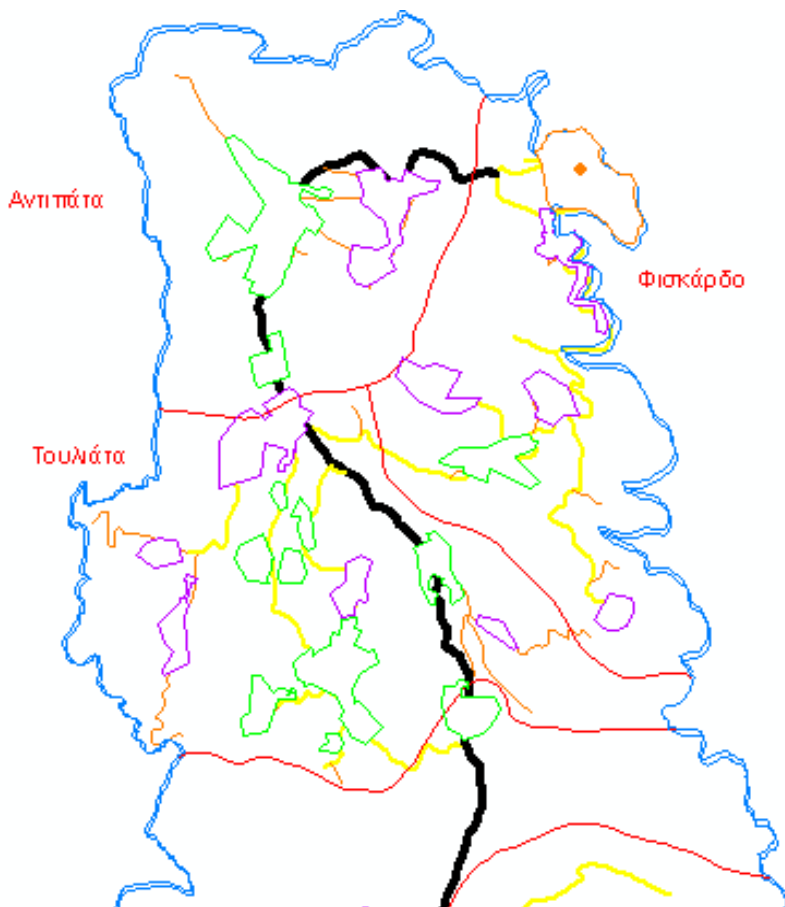
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 4

ΥΠΟΜΝΗΜΑ Γ.4

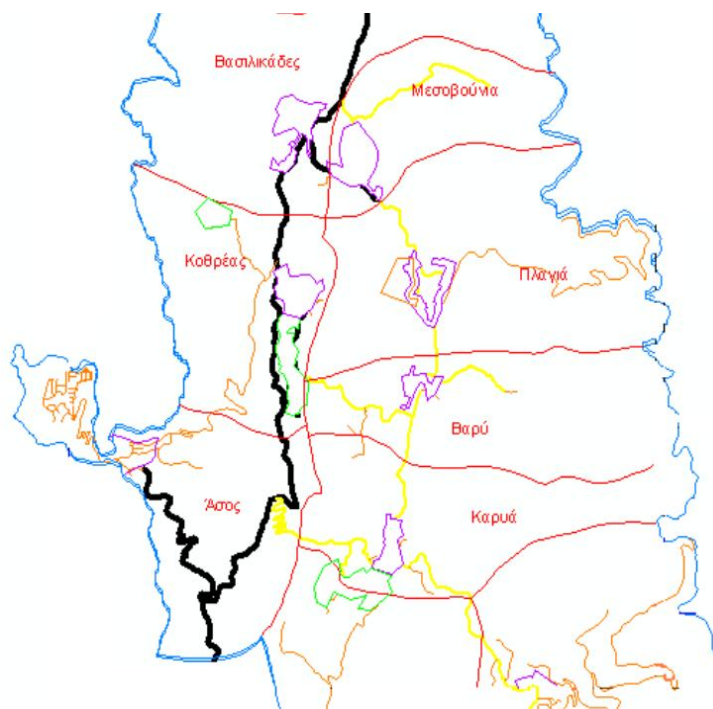
- Το έδαφος της περιοχής ως επί το πλείστον παρατηρήθηκε ότι είναι κατάλληλο για οικιστική δραστηριότητα.(χάρτης 3.6, 3.7, σελ.74-75)
- Αναβαθμισμένη ποιότητα ζωής η οποία θα μπορέσει να προσελκύσει ανθρώπους για μόνιμη εγκατάσταση.

- Διαφύλαξη περιβαλλοντικού και πολιτιστικού πλούτου, τόσο για τους μόνιμους και τους τουρίστες, όσο και για τις επόμενες γενιές οι οποίες θα αποτελέσουν το μελλοντικό ανθρώπινο δυναμικό του Δήμου.
- Το οδικό δίκτυο και το ευρύτερο δίκτυο συγκοινωνιών, έκτος ορισμένων παρεμβάσεων που είναι απαραίτητες όπως είδαμε, μπορεί να θεωρηθεί ως επαρκές για την κάλυψη των αναγκών μετακίνησης εντός και εκτός του Δήμου.

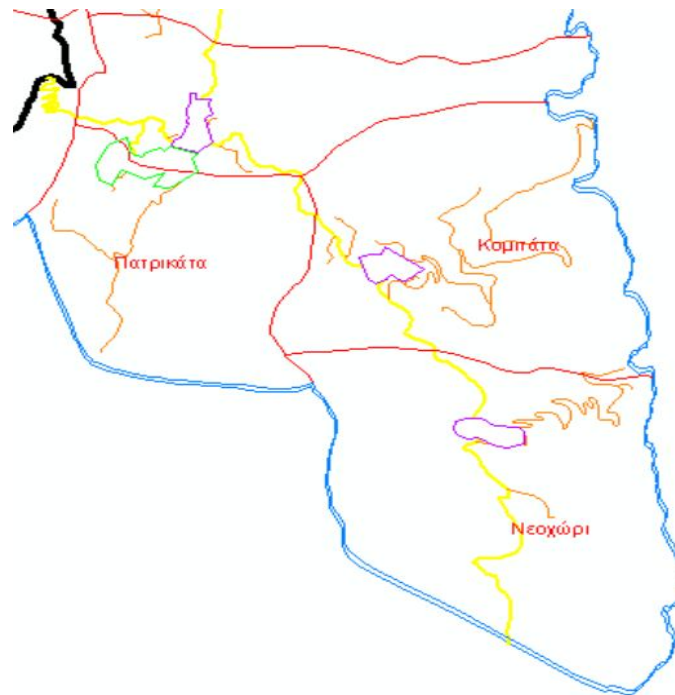

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 5. 1

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 5. 2.

ΣΥΠΜΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ Γ. 5. 3.

- Οι υπηρεσίες στο σύνολό τους, που εξυπηρετούν το ήδη υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό, είναι ικανές να εξυπηρετήσουν ακόμα μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων.
- Όσο αφορά τις εγκαταστάσεις για την παιδεία σύμφωνα με όσα έχουν προαναφερθεί υπάρχει πλεόνασμα σχολικών αιθουσών. Στον τομέα της Υγείας και Πρόνοιας στο Δήμο η κατάσταση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ικανοποιητική για όλο το χρόνο εκτός της θερινής – τουριστικής περιόδου.

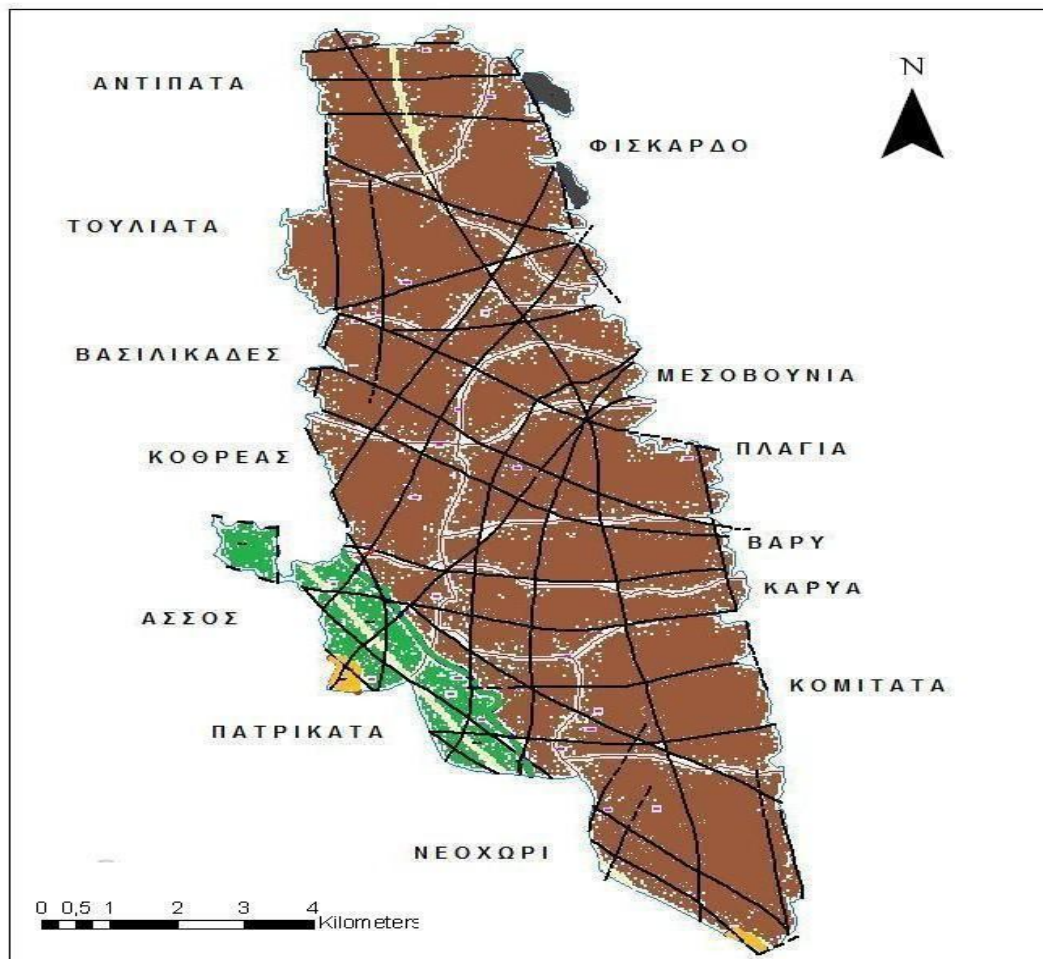
Δ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Προώθηση του Δήμου ώστε να προσελκύσει εγχώριο και περιφερειακό τουρισμό και γιατί όχι εκ νέου μόνιμο πληθυσμό, κάτι που έχει ανάγκη, λόγω του γηρασμένου πληθυσμού του.
- Καταλύματα εναλλακτικού τουρισμού σε περιοχές (ΚΠ)²⁵ οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως κατάλληλες για δόμηση υπό συνθήκες. (βλέπε χάρτες προτάσεων Π.4, Π.4.α-β-γ)
- Εφαρμογή ρυμοτομικού σχεδίου εντός των ορίων των οικισμών για πύκνωση (Κ)²⁵ των ήδη υπάρχοντων αραιοδομημένων οικισμών και προστασία - διατήρηση οικισμών που έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί.(βλέπε χάρτες προτάσεων Π.3, Π.3.α-β)
- Δημιουργία κέντρου υγείας στο Δ.Α. Βασιλικάδωντο οποίο θα λειτουργεί όλο το χρόνο και εκμετάλλευση των άδειων σχολικών εγκαταστάσεων για πολιτιστικές δραστηριότητες καθόλη τη διάρκεια του χρόνου, αλλά κυρίως στις τουριστικές περιόδους για επιμόρφωση των επισκεπτών σχετικά με την ιστορία, τον πολιτισμό και τα αξιοθέατα του Δήμου και του Νομού.
- Προστασία της ζώνης φυσικού κάλλους, του δικτύου NATURA 2000 και του ευρύτερου οικολογικού πλούτου της περιοχής (βλέπε χάρτη προτάσεων Π.2)
- Απλότητα και ανθεκτικότητα καινούργιων κτισμάτων, αφενός για την διατήρηση της ακεραιότητάς τους από την έντονη σεισμικότητα που παρουσιάζει η περιοχή και αφετέρου προς αποφυγή επιβάρυνσης του τοπίου του Δήμου.
- Δημιουργία ορεινών καταλυμάτων ώστε να αναδειχθεί ο ορεινός χαρακτήρας του νησιού και του Δήμου ώστε να προσελκύσει μεγαλύτερο αριθμό χειμερινών επισκεπτών.(Σε ορεινές περιοχές, εκτός των οικισμών, που έχουν περιορισμό δόμησης (ΚΠ) γιατί βρίσκονται στη ζώνη φυσικού κάλλους σε αρμονία φυσικά με το περιβάλλον, βλέπε χάρτη προτάσεων Π.3.α, Π.3.β)

²⁵ (Κ):κατάλληλη για δόμηση περιοχή
(ΚΠ): περιοχή κατάλληλη για δόμηση υπό περιορισμό

- Θέσεις κατάλληλες για οικιστική δραστηριότητα (χάρτης προτάσεων Π.5)
- Εφαρμογή ρυμοτομικού σχεδίου προς αποφυγή εκτός σχεδίου δόμησης και ανεξέλεγκτη επέκταση αστικών κέντρων, συνήθως με αυθαίρετη δόμηση (εις βάρος του τόπου, των παραγωγικών δραστηριοτήτων και του περιβάλλοντος), με χωρικές πολιτικές και συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία πρόκειται πρέπει να ληφθούν στο χρονοδιάγραμμα που έχει οριστεί (5-10 έτη). Με τον τρόπο αυτό θα συμβάλουμε στην προστασία του αστικού τοπίου και των τοπίων της υπαίθρου και έτσι οικιστική ανάπτυξη δεν θα αποβεί καταστροφική. (χάρτες προτάσεων Π.5, Π.6, Π.7)
- Ένταξη των οικισμών Άσσου και Φισκάρδου στις Περιοχές Ειδικής Προστασίας (ΠΕΠ), στο πλαίσιο προστασίας των στοιχείων που αφορούν στην αρχιτεκτονική, ιστορική και αισθητική φυσιογνωμία των, καθώς και την εξαίρεση τους από την δόμηση που προτείνεται.(βλέπε χάρτες Π. 6, Π. 7)

Μετά από ψηφιοποίηση χαρτών της περιοχής στο Arc Gis, μέσω ορθοφωτοχαρτών που προέκυψαν από δορυφορικές εικόνες του δορυφόρου Eikonos το 2004, τομή μεταξύ των χαρτών που δημιουργήθηκαν και παρατήρηση σε κοντινό ζουμ της γεωμορφολογίας της περιοχής, προσδιορίστηκαν οι θέσεις οι οποίες είναι κατάλληλες κατά την κρίση μου για οικιστική δραστηριότητα.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ Π. 1

Τίτλος χάρτη : Εδαφικός - Γεωλογικός

Διπλωματική Εργασία : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Ν.Κεφαλονιάς

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΙΩΝ ΣΑΓΙΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ : ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

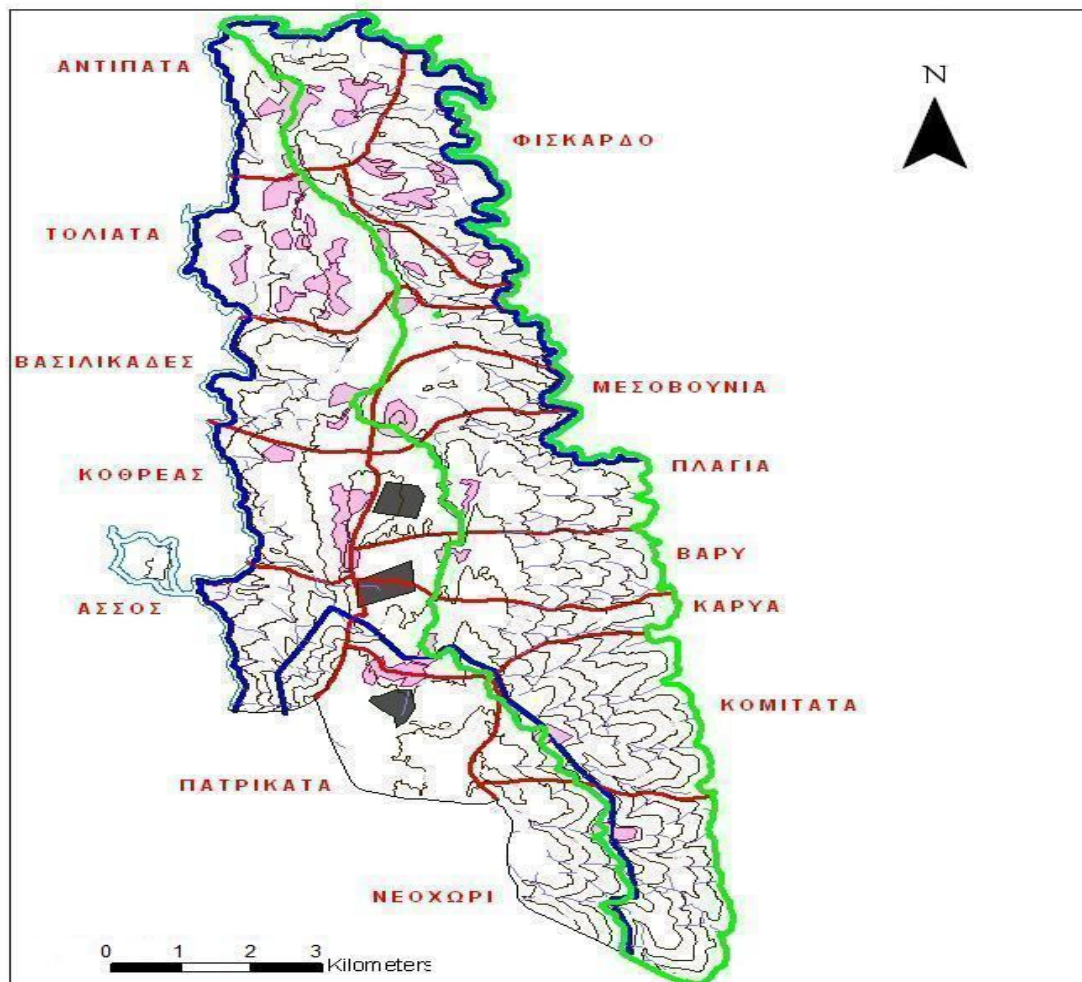
ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 90.000

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

	Q.f Κώνιοι Κορημάτων
	Pc.k Ασβεστόλιθοι Παλαιοκαίνου
	Ks.k Ασβεστόλιθοι Ανώτ. Κρηδικού
	Ki.d Δολομίτες και Ασβεστόλιθοι Κατώτ. Κρηδικού
	Ρήγμα
	Πιθανό Ρήγμα
	Ακτογραμμή
	Όρια Δ. Δ.

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 1 ΕΔΑΦΙΚΟΣ - ΓΕΩΛΟΓΙΚΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ Π. 2

Τίτλος χάρτη : Περιβαλλοντικά Δεδομένα Περιοχής
Μελέτης

Διπλωματική Εργασία : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων
οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Ν.Κεφαλονιάς

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΙΩΝ ΣΑΓΙΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ : ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

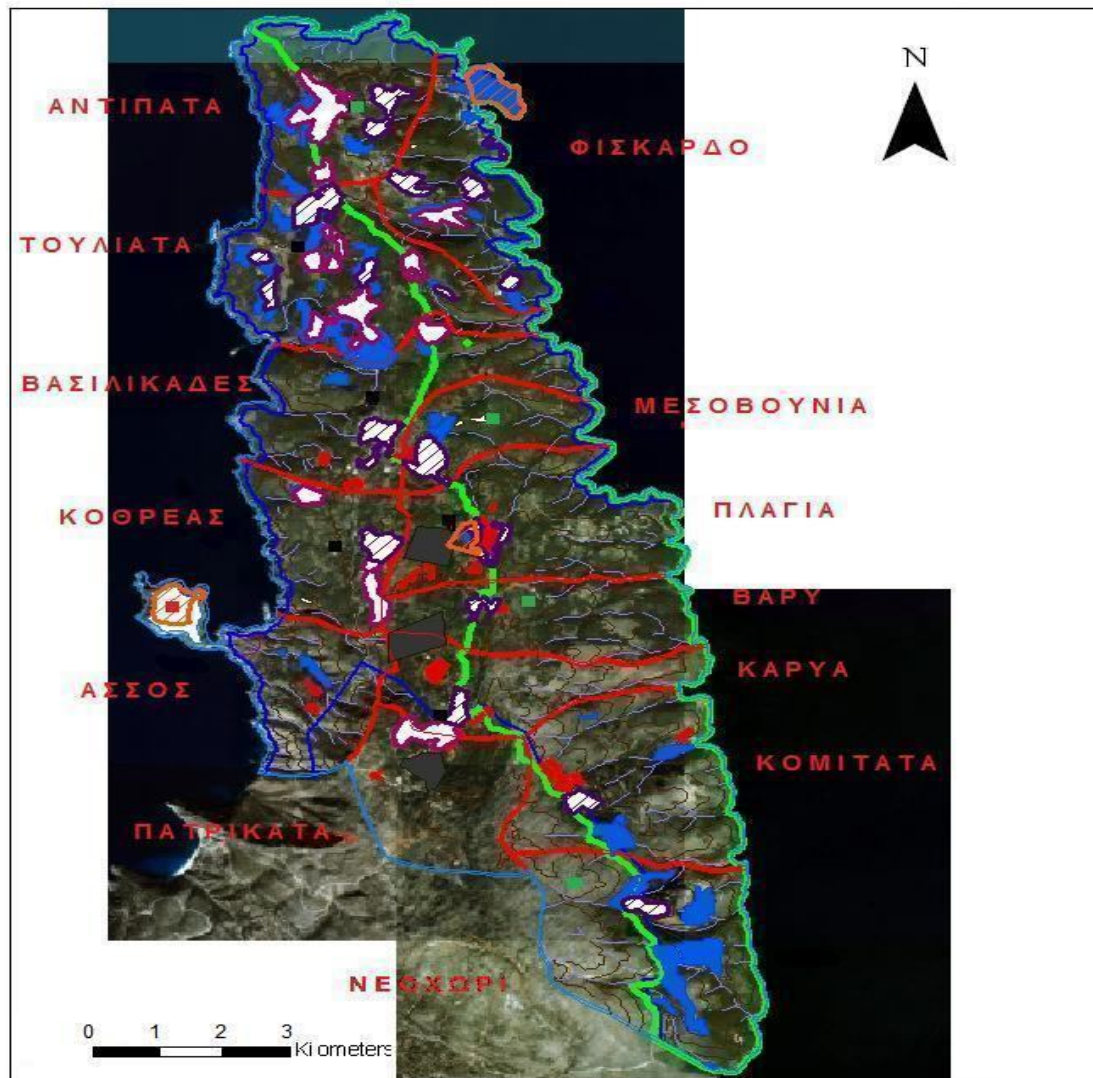
ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 90.000

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Όρια Οικισμών
- Όρια Δασικών Εκτάσεων
- Όρια NATURA 2000
- Όρια Φυσικού Κάλους
- Όρια Δ. Δ.
- Υψομετρικές Καμπύλες (Ισοδιαστ.100m.)
- Νότιο Όριο Δήμου

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ Π. 3

Τίτλος χάρτη : Συνδυαστικός Ορθοφωτοχάρτης
 Χαρτογραφική Προβολή : Ε. Γ. Σ. Α 1987
 DATUM : G. R. S. 1980

Διπλωματική Εργασία : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων
 οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Ν.Κεφαλονιάς

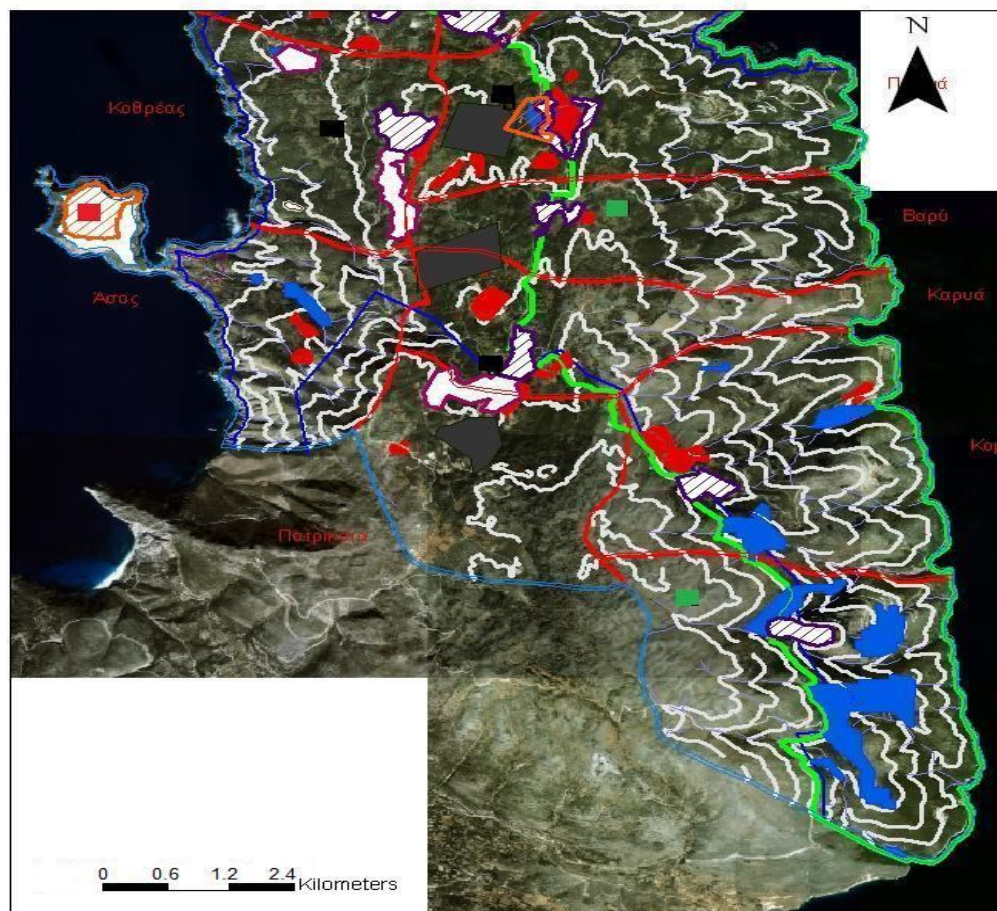
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΙΩΝ ΣΑΓΙΑΣ
 ΕΚΠΟΝΗΣΗ : ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 90.000

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 3 ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΔΑΣΤΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ Π. 3. Α

Τίτλος χάρτη : Συνδυαστικός Ορθοφωτοχάρτης
 Χαρτογραφική Προβολή : Ε. Γ. Σ. Α 1987
 DATUM : G. R. S. 1980
 Διπλωματική Εργασία : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων
 οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Ν.Κεφαλονιάς

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΙΩΝ ΣΑΓΙΑΣ
ΕΚΠΟΝΗΣΗ : ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

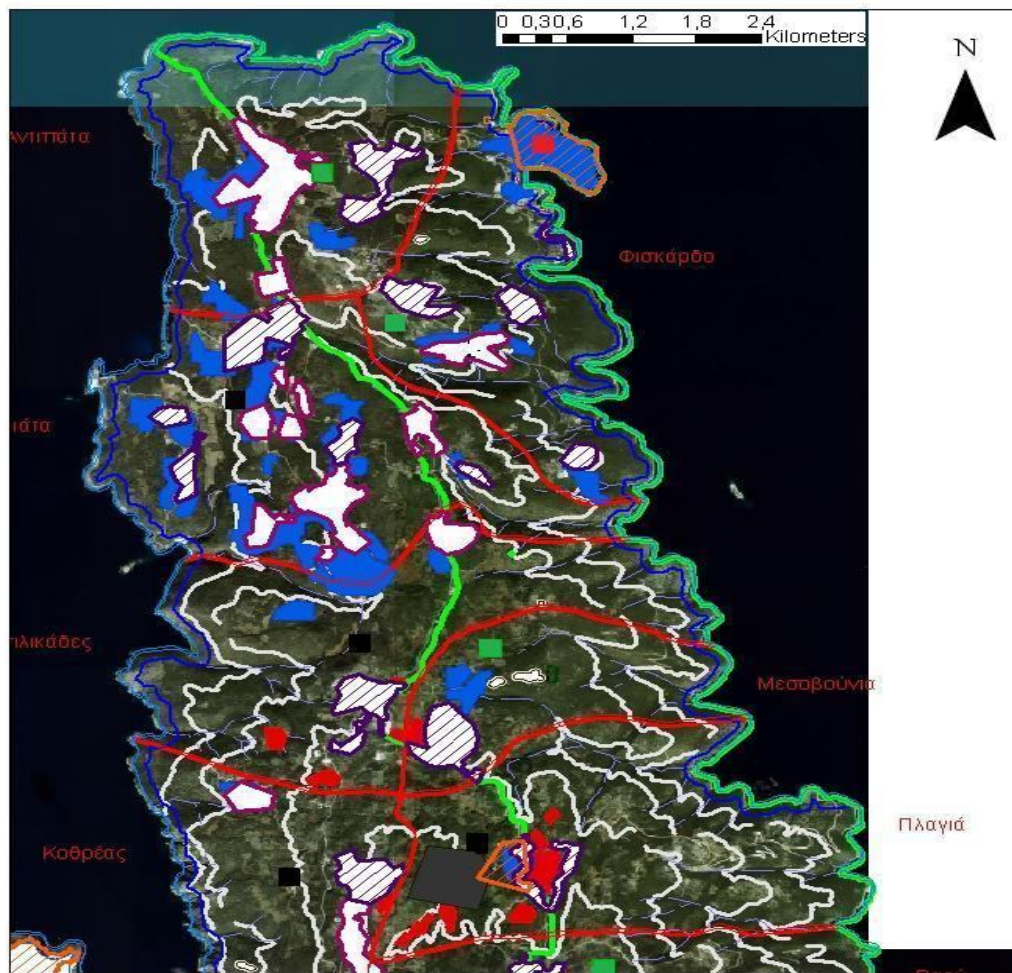
ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 55.000

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

- Κατάλληλη Περιοχή για Οικιστική Δραστηριότητα
- Κατάλληλη υπό συνθήκες περιοχή για Οικιστική Δραστηριότητα
- Ακατάλληλη περιοχή για Οικιστική Δραστηριότητα

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 3.α ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ Π. 3. Β

Τίτλος χάρτη : Συνδυαστικός Ορθοφωτοχάρτης

Χαρτογραφική Προβολή : Ε. Γ. Σ. Α 1987

DATUM : G. R. S. 1980

Διπλωματική Εργασία : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Ν.Κεφαλονιάς

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΙΩΝ ΣΑΓΓΙΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ : ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

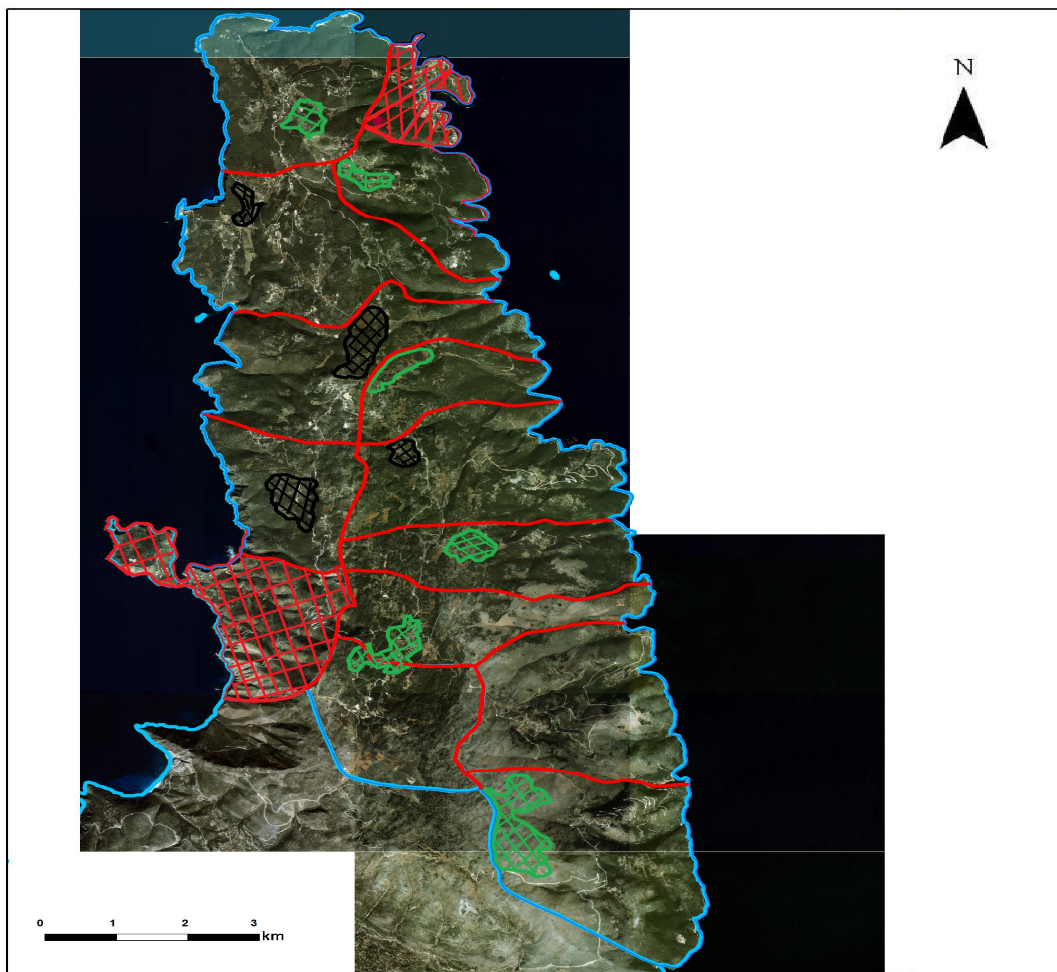
ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 55.000

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

- Κατάλληλη Περιοχή για Οικιστική Δραστηριότητα
- Κατάλληλη υπό συνθήκες περιοχή για Οικιστική Δραστηριότητα
- Ακατάλληλη περιοχή για Οικιστική Δραστηριότητα

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 3 β ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ Π. 4

Τίτλος χάρτη : Ορθοφωτοχάρτης προσδιορισμού κατάλληλων θέσεων

Χαρτογραφική Προβολή : Ε. Γ. Σ. Α 1987
DATUM : G. R. S. 1980

Διπλωματική Εργασία : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων
οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Ν.Κεφαλονιάς

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΙΩΝ ΣΑΓΙΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ : ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 90.000

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΥΠΟ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

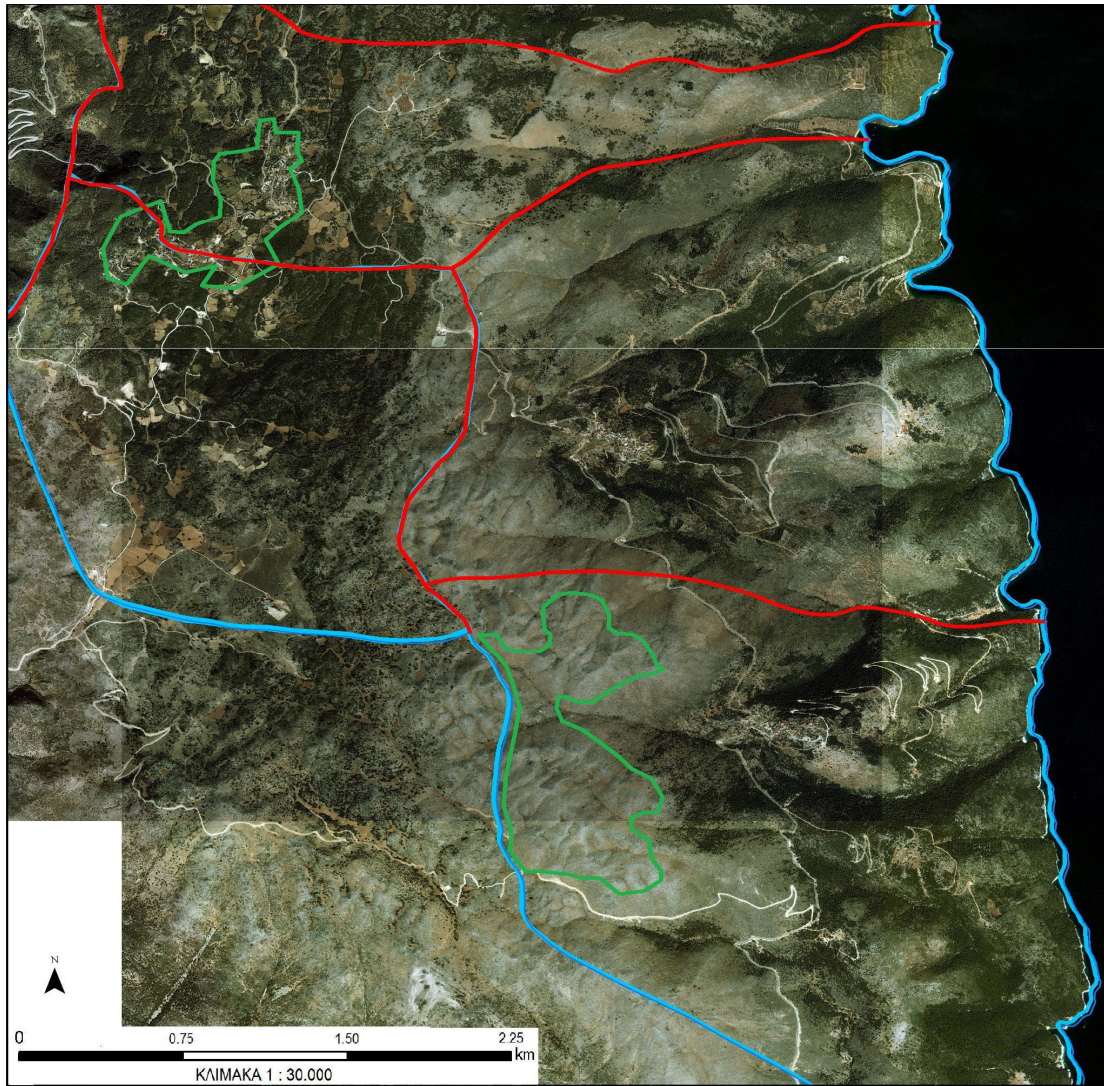

ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

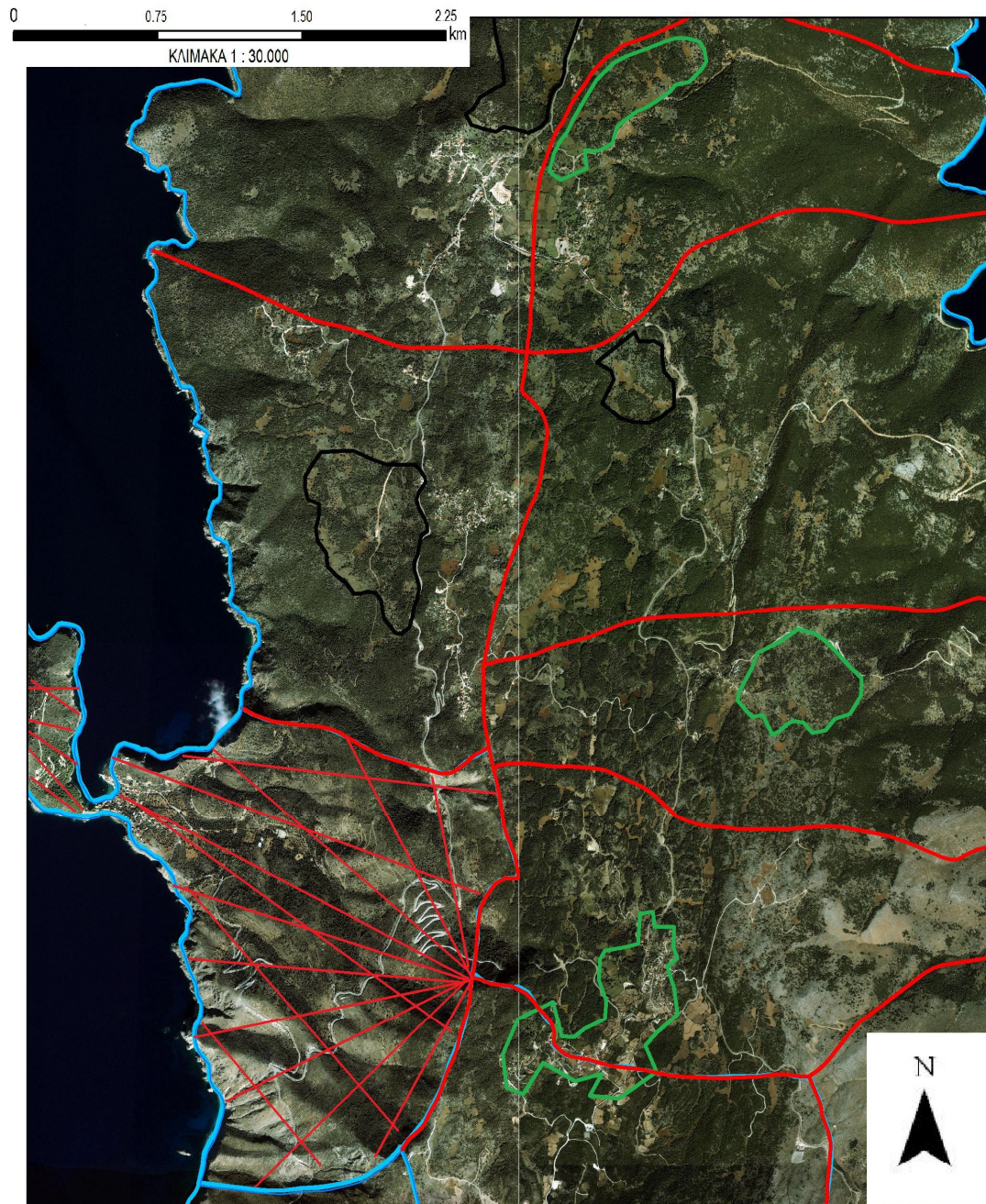
— ΟΡΙΑ Δ. Δ.

— ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ

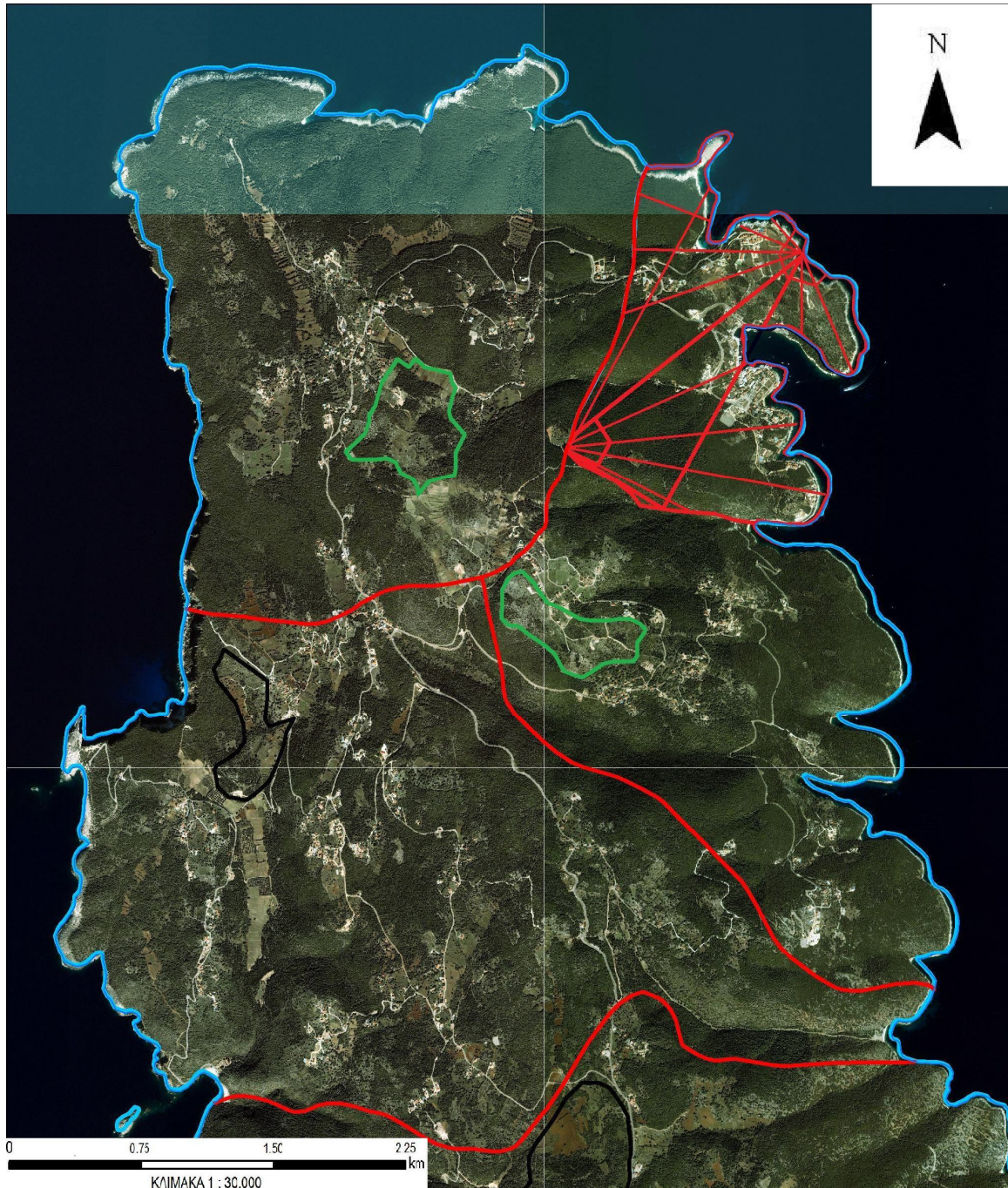
ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4 ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

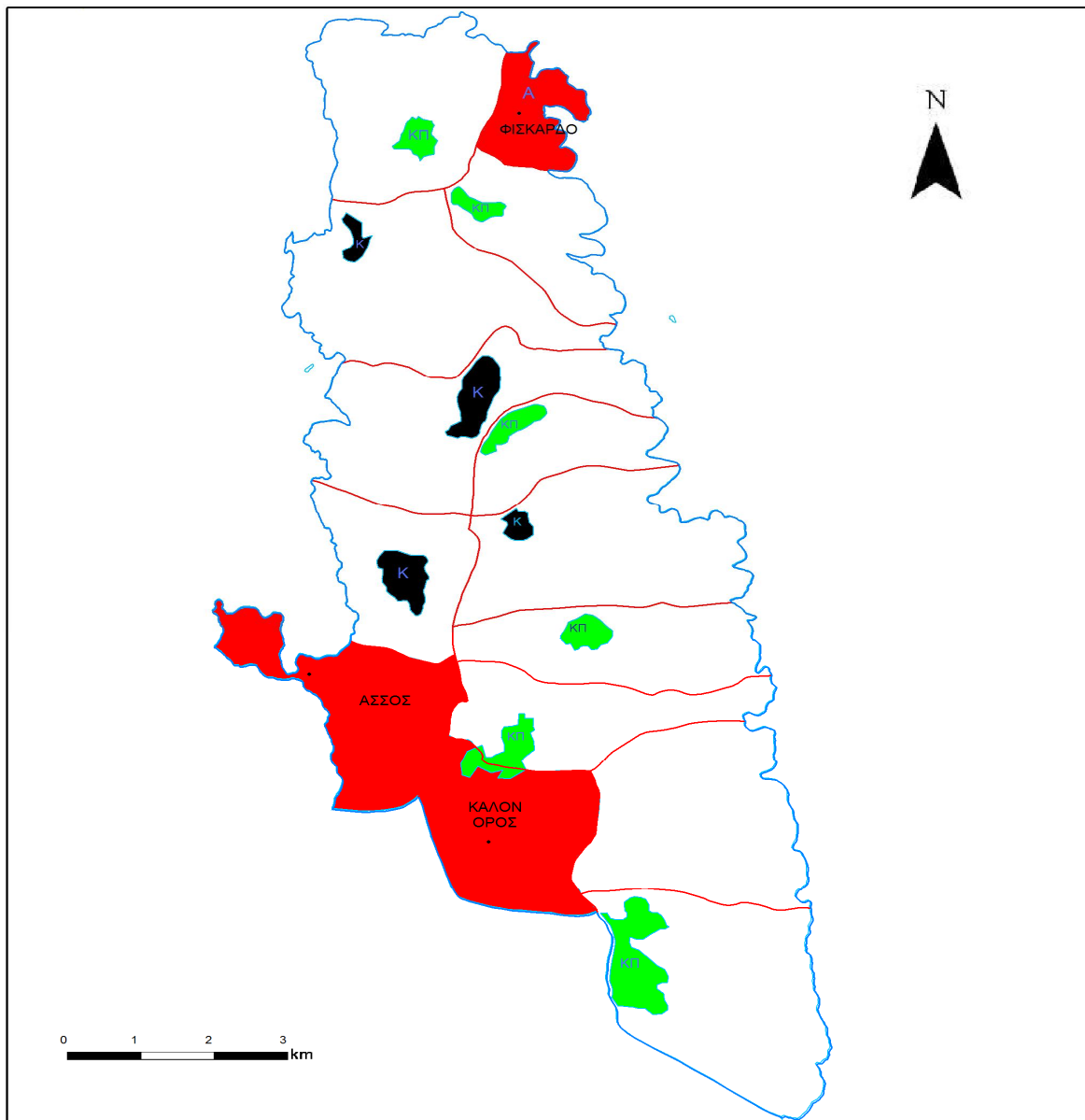
***ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4. α ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
(ΝΟΤΙΟ ΤΜΗΜΑ)***

**ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4. β ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
(ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ)**

**ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 4. γ ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
(ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ)**

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
 ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
 ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ
 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ π. 5

Τίτλος χάρτη : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων οικιστικής ανάπτυξης

Διπλωματική Εργασία : Προσδιορισμός κατάλληλων θέσεων οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Ερίσου, Ν.Κεφαλονιάς

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΙΩΝ ΣΑΓΙΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ : ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

ΚΛΙΜΑΚΑ 1 : 90.000

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΥΠΟ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
- ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗΡΙΟΤΗΤΑ
- ΟΡΙΑ Δ. Δ.
- ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 5 ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 6 ΟΡΘΟΦ/ΦΙΑ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΦΙΣΚΑΡΔΟΥ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Π. 7 ΟΡΘΟΦ/ΦΙΑ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΣΣΟΥ

Ε. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΕΝΤΥΠΗ

- Αρχεία Νομαρχίας Κεφαλονιάς
- Αρχεία Δήμου Ερίσου
- Ο Αναπτυξιακός και Περιβαλλοντικός ρόλος των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, Κ. Γκάρτζος , Φεβρουάριος 2007
- Η χωροταξία σαν εργαλείο ανάπτυξης και Προστασίας, Μασσαλός Βασίλης, Πολιτικός Μηχανικός, Ιούνιος 2005.
- Στρατηγική εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρικός σχεδιασμός, Λ. Τάτσης, Σεπτέμβριος 2006.
- Η Χρησιμότητα της Εισαγωγής Δεικτών Βιωσιμότητας στο Πολεοδομικό Σύστημα, Τ. Πεττεμερής, Δεκέμβριος 2006
- Πολεοδομία,περιβάλλον, απαλλοτρίωση, Β. Παπαγρηγορίου, Εκδόσεις Σάκκουλα 2010.
- Πολιτιστικό περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη, Δ. Χριστοφιλόπουλος, Εκδόσεις Σάκκουλα 2002.
- Η συνταγματική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης των νησιωτικών περιοχών, Απ. Παπακωνσταντίνου, Οκτώβριος 2004.
- Η ευρωπαϊκή πολιτική και το δίκαιο περιβάλλοντος, Απ. Παπακωνσταντίνου, Νόμος και Φύση 1998

- Εισαγωγικές παρατηρήσεις στο θεσμικό πλαίσιο για το βιώσιμο χωρικό σχεδιασμό, *Α. Παπαπετρόπουλος*, Μάιος 2004.
- Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων κι η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης στη νομολογία του ΣτΕ, *Α. Παπαπετρόπουλος*, 2004.
- Οι βασικές αρχές του χωροταξικού ελέγχου στη νομολογία του ΣτΕ, *Γλ. Σιούτη*, 2009.
- Διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, Επιτροπή Φύση 2000 Προστατευόμενες φυσικές περιοχές, *ΥΠΕΧΩΔΕ*, 2003.
- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.), *ΥΠΕΧΩΔΕ*, Ιούνιος 2007

2. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

- *Αρχαία Δήμου Ερίσου*
- *Αρχαία Νομαρχίας Κεφαλονιάς*
- *europa.eu.int/comm/environment/nature*
- *ec.europa.eu/environment/nature/natura2000*
- *www.dimos-erisou.gr*
- *www.docman.gr/Documents/1136*
- *www.esye.gr*
- *www.kefalonias.eu*
- *www.kefalonias.net.gr*
- *www.kefaloniasinfo.com*
- *www.kefaloniasphotonews.gr*
- *www.kefalonitis.com/articles*
- *www.minagric.gr*
- *www.minenv.gr/1/12/123/12312*
- *www.minenv.gr/1/12/121/12103*
- *www.nomosphysics.org.gr/articles*
- *www.ornithologiki.gr*
- *www.panoramio.com*
- *www.wikipedia.org*
- *www.worldlingo.com/ma/enwiki/el/Spatial_analysis*
- *www.ypeka.gr*

Z. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΙΣΜΩΝ-ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

- Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.)
- Βιοτεχνικό Πάρκο (ΒΙΟ.ΠΑ.)
- Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, (Γ.Π.Σ.): Αφορά στη ρύθμιση των πόλεων των οικισμών της χώρας, καλύπτοντας μια διευρυμένη γεωγραφική περιοχή η οποία, κατά κανόνα, συμπίπτει με τα όρια της νέας πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης (νέου Δήμου).
- Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)
- Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Γ' ΚΠΣ – ΠΕΠ Ιονίων Νήσων)
- Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.)
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε)
- Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς (Ε. Γ. Σ. Α 1987)
- Εταιρία Γεωργικών Μηχανικών Ελλάδος (Ε.Γ.Μ.Ε.)
- Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.)
- Κέντρο Περιβάλλοντος (ΚΕ.ΠΕ)
- Ονμασία Προέλευσης Ανώτερης Ποιότητας (Ο. Π. Α. Π.)
- Ονομασία Προέλευσης Ελεγχόμενη (Ο. Π. Ε.)

- Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.)
- (Περιοχή) Περιβαλλοντικής Διερεύνησης ((Π)ΠΔ)
- Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης, (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.): Αποτελεί εργαλείο σχεδιασμού παρόμοιο με το Γ.Π.Σ. και εφαρμόζεται σε μη αστικό χώρο, εφ' όσον οι αντίστοιχοι οικισμοί είναι όλοι μικρότεροι των 2000 κατοίκων.
- Υπουργείο Βιομηχανίας Ενέργειας & Τεχνολογίας (Υ.Β.Ε.Τ.)
- Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.)
- Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.)
- NATURA 2000, Το Natura 2000 (*Φύση 2000*) είναι ένα πανευρωπαϊκό δίκτυο προστασίας των ειδών και των ενδιαιτημάτων τους. Το δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα από τα πιο φιλόδοξα ευρωπαϊκά προγράμματα για την προστασία της φύσης και ακρογωνιαίό λίθο της πολιτικής της Ε.Ε. για τη διατήρηση της φύσης. Ιδρύθηκε τον Μάιο του 1992 με την υιοθέτηση της οδηγίας των οικοτόπων η οποία συμπληρώνει την οδηγία για τα πουλιά (79/409/ΕΟΚ) και από κοινού αποτελούν την νομική βάση του δικτύου.

